DIJK EN WAARD

Programmabegroting 2023

Inhoudsopgave

Inleiding 3

Programma's 7

- Bestuur en ondersteuning 8
- Veiligheid 23
- Verkeer, vervoer en waterstaat 31
- Economie 40
- Onderwijs 48
- Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte 59
- Sociaal domein 78
- Volksgezondheid en milieu 96
- Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 104

Paragrafen 112

- Lokale heffingen 113
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing 122
- Onderhoud kapitaalgoederen 127
- Financiering 133
- Bedrijfsvoering 139
- Verbonden partijen 142
- Grondbeleid 155

Financiële positie 159

Financiële overzichten 170

Bijlagen 174

Inleiding

Voorwoord

Dijk en Waard staat de komende jaren voor grote uitdagingen. We willen een aantrekkelijke stad zijn voor onze inwoners en bezoekers. We hebben ambities op het gebied van duurzaamheid en klimaatadaptatie. We willen meer woningen bouwen, de bereikbaarheid van de stad verbeteren en een aantrekkelijk klimaat voor bedrijven en ondernemers creëren. We willen sport en cultuur stimuleren en goed onderwijs faciliteren. We werken aan een transformatie binnen het sociaal domein met meer nadruk op preventie. Tegelijk moeten we de kosten van de WMO en de jeugdzorg structureel beheersen; deze liepen de afgelopen jaren veel meer op dan was voorzien.

Daarbij verschijnt de programmabegroting in een bijzondere en onzekere financiële tijd. Door onder andere de oorlog in Oekraïne stijgen de prijzen sterk. De risico's die dat voor de gemeente zelf oplevert, zijn moeilijk in te schatten. Op de pagina met uitgangspunten voor de begroting 2023 leest u waar we rekening mee hebben gehouden in de begroting. Met deze begroting geven we invulling aan een groot aantal ambities uit het collegeprogramma en uw kadernota. Daarmee leggen we de basis voor de komende 4 jaar. Binnenkort wordt een raadsvoorstel ingediend ivm steunfonds om waar nodig steun te bieden aan lokale verenigingen, maatschappelijke organisaties en ondernemers in deze onzekere financiële tijd.

De meest recente circulaires vanuit het rijk laten zien dat gemeenten vanaf 2026 veel minder geld krijgen. Daardoor kunnen we niet zoveel structureel begroten als we zouden willen. Toch doen we dit op een aantal punten wel. De meerjarenbegroting is voor 2026 niet sluitend. Hiermee laten we zien dat we in 2026 meer geld nodig hebben dan het rijk nu van plan is te geven. Hier is overleg met de provincie over geweest. Via de VNG wordt het gesprek met het rijk hierover continue gevoerd.

Deze begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op 8 november 2022.

Falco Hoekstra

Wethouder financiën

Dijk en Waard, 4 oktober 2022

Leeswijzer

De begroting bestaat uit twee delen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft deze tweedeling voor. In het eerste deel - de Beleidsbegroting -is het beleid per programma omschreven.

De programmateksten in deze begroting beginnen met teksten uit de Kadernota 2023. Hierin is het volgende opgenomen:

- Trends & Ontwikkelingen
- Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken?
- Welke doelstellingen dragen daaraan bij?
- Waar zetten we in 2023 op in?

De kopjes ‘Waar zetten we in 2023 op in? zijn opgenomen in een tabel. Er achter staat welke middelen voor deze ambities worden begroot. In de rechterkolom wordt uitgelegd hoe in 2023 de begrote middelen besteed zullen gaan worden.

Daarna zijn de overige en autonome financiële ontwikkelingen voor dit programma beschreven. Vervolgens de door de BBV verplicht gestelde beleidsindicatoren. Als laatste worden de verbonden partijen van het programma genoemd.

In het onderdeel ‘Paragrafen’ wordt gerapporteerd over lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en grondbeleid. . De wetgever stelt in het Besluit Begroting en Verantwoording paragrafen verplicht.

Deel twee van de begroting - de Financiële begroting - bestaat uit het overzicht van baten en lasten, de uiteenzetting van de financiële positie en het financiële overzicht per taakveld.

Uitgangspunten begroting 2023

In de onderstaande tabel is het startpunt van de begroting 2023 weergegeven.

Ontwikkelingen

Bedragen * € 1.000

Financieel kader	2023	2024	2025	2026
Meerjarenraming 2022-2025 (conform programma begroting 2022)	3.502	2.294	1.766	1.766
1ste begrotingswijziging (Bijlage opgaven en ontwikkelingen)	-700	-772	-778	-778
Kadernota 2023-2026	13.817	17.132	20.104	5.527
Raadsvoorstel Broekerveiling	-370	-370	-370	-370
Raadsvoorstel Nota activa beleid	353	363	404	400
Goedgekeurd saldo programmabegroting 2023 e.v.	**16.602**	**18.647**	**21.126**	**6.545**
Mutaties verwerkt in de begroting	56	1.613	619	1.415
Start saldo programmabegroting 2023	**16.658**	**20.260**	**21.745**	**7.960**

De kadernota, het voorstel uitwerking toekomst visie Museum BroekerVeiling en de Nota activabeleid zijn meerjarig financieel verwerkt in deze begroting.

In deze meerjarenbegroting zijn de autonome ontwikkelingen in lijn van de kadernota verwerkt. Hieronder vindt u een overzicht van de verwerkte mutaties:

- Loonkosten: De huidige gemeentelijke cao is afgesloten tot 1 januari 2023. In deze begroting is rekening gehouden met een cao stijging van 4%. Dit veroorzaakt een stijging van de kosten met € 3.500.000. Een deel van deze kosten wordt doorbelast naar grondexploitaties, producten en investeringen waardoor de werkelijke kostenstijging in de exploitatiebegroting lager is. Daarnaast is waarschijnlijk dat deze kosten (deels) worden gecompenseerd door een toename van de algemene uitkering van het rijk. Per saldo is € 1.986.000 aan hogere loonkosten verwerkt

- Verhoging OZB-tarieven, lijkbezorgingsrechten, marktgelden, liggeld vaartuigen, campergelden, sluisgelden en huurverhoging van 8,6% conform Consument Prijs Index juni 2022 (CPI) . Daarnaast zijn de leges titel 1 met 0,6% verhoogd. Deze verhogingen zorgen voor een voordelig resultaat van € 1,4 mln.

- De meicirculaire 2022 is verwerkt en leidt tot een positief meerjarig beeld van € 844.000 in 2023, € 2.116.000 in 2024, € 1.336.000 in 2025 en € 1.327.000 in 2026.

- De actualisatie van de investeringen en activa heeft ertoe geleid dat na de vastgestelde Nota Activa beleid onvolkomenheden zijn ontstaan. De financiële consequenties zijn nadelig. In 2023 gaat het om € 405.000, in 2024 om € 158.000, in 2025 om € 363.000 en in 2026 om € 777.000.

- Bij het opstellen van de begroting is kritisch gekeken naar de budgetten en “oude niet gealloceerde” middelen uit de algemene uitkering. Dit levert een meerjarig voordeel op van € 239.000 in 2023, € 255.000 in 2024, € 254.000 in 2025 en € 1.781.000 in 2026.

- De bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen is, overeenkomstig de regionale afspraak, met maximaal 2,3% verhoogd voor de loon- en prijsontwikkelingen. De financiële consequenties zijn structureel € 497.000 nadelig.

Wensen (conform kadernota) en noodzakelijkheden

Naast deze uitgangspunten zijn de extra benodigde financiële middelen voor beleidswensen, overige en autonome ontwikkelingen opgenomen. Na het verwerken van deze mutaties ontstaat het onderstaande financieel beeld:

Financieel kader	2023	2024	2025	2026
Meerjarenraming 2022-2025 (conform programma begroting 2022)	3.502	2.294	1.766	1.766
1ste begrotingswijziging (Bijlage opgaven en ontwikkelingen)	-700	-772	-778	-778
Kadernota 2023-2026	13.817	17.132	20.104	5.527
Raadsvoorstel Broekerveiling	-370	-370	-370	-370
Raadsvoorstel Nota activa beleid	353	363	404	400
Goedgekeurd saldo programmabegroting 2023 e.v.	**16.602**	**18.647**	**21.126**	**6.545**
Mutaties verwerkt in de begroting	56	1.613	619	1.415
Start saldo programmabegroting 2023	**16.658**	**20.260**	**21.745**	**7.960**
Extra autonome effecten	-5.598	-6.455	-6.137	-6.137
Overige mutaties	-4.080	-6.651	-6.664	-7.071
Ambities conform kadernota	-6.785	-5.566	-4.636	-4.382
Voorlopig saldo programmabegroting 2023	**195**	**1.588**	**4.308**	**-9.630**

Gemeentefonds

Ook in de ramingen van de algemene uitkering gemeentefonds voor de jaren 2023, 2024, 2025 en 2026 wordt geen rekening gehouden met algemene prijsstijgingen. De uitkering wordt berekend tegen constante prijzen. Bij de berekening van de gemeentefondsuitkering wordt uitgegaan van de laatst bekende circulaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties; de meicirculaire 2022. Mogelijke ontwikkelingen uit de septembercirculaire worden verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2023.

Meerjaren Prognose Grondexploitaties

In de bijlage Meerjaren Prognose Grondexploitaties vind u de samengevoegde MPG's uit de voormalige gemeente Heerhugowaard en Langedijk. Hierdoor krijgt u een volledig inzicht in de lopende grondexploitaties van Dijk en Waard.

Programmaplan

Programma 0 Bestuur en ondersteuning

Gemeente Dijk en Waard is betrokken bij inwoners en ondernemers en weet wat er speelt. We zijn een samenwerkingspartner voor de samenleving en andere overheden. We zijn betrouwbaar, benaderbaar en toegankelijk en bieden een veilige haven van waaruit we gezamenlijk onze koers bepalen. Niet vanuit een starre, rechtlijnige koers, maar een die zich aanpast aan veranderende omstandigheden, waarbij we creatief en innovatief zijn. Dat is nodig om de voortdurend veranderende wereld en financiële uitdagingen het hoofd te bieden. Dat kan invloed hebben op wanneer we iets bereiken. We geven niet meer geld uit dan we hebben. Als het kan, doen we het samen. En altijd op een manier die ook door de ander wordt gewaardeerd.

Trends & Ontwikkelingen

Vertrouwen

Veel mensen voelen zich niet gehoord of vertegenwoordigd door de politiek. De polarisatie op veel onderwerpen is groter geworden. Of inwoners nu wel of geen vertrouwen in bestuurders hebben, beide groepen hebben voorkeur voor meer directe democratie. De samenleving vraagt steeds meer zeggenschap over de eigen leefomgeving. En verwacht dat politiek, bestuur en organisatie daarop aansluiten. Zoeken en implementeren van meer ‘maatwerk-democratie’ kan helpen het vertrouwen in de overheid te herstellen. We kunnen veel leren van voorbeelden in Nederland en Europa. Tegelijkertijd is elke gemeente uniek en is het vanuit de maatwerkgedachte van belang om te zorgen dat ideeën over samenwerken aansluiten bij de behoefte in de wijken en dorpen van gemeente Dijk en Waard.

Inclusief

Iedereen die dat wil moet mee kunnen denken en doen. Dit betekent dat we zo aantrekkelijk, laagdrempelig en toegankelijk mogelijk moeten zijn. Zodat inwoners van jong tot oud, van praktisch opgeleid tot theoretisch opgeleid, etc. zoveel mogelijk tot hun recht komen. Investeren in samenwerking vraagt om kritische reflecties van de rol en positie van de gemeenteraad, het college en de organisatie in het democratische samenspel met de samenleving.

Grenzeloos samenwerken in de regio en verder

Samenwerking met de samenleving beperkt zich niet tot samenwerken binnen de gemeente. Dit pakken we ook met medeoverheden op. Als we de opgaven en vraagstukken centraal stellen, vraagt dit niet alleen om samenhang in bestuurlijke en financiële arrangementen maar ook om ruimte om te experimenteren hoe we deze samenwerking vormgeven. Zodat we zorgen voor voldoende uitvoeringskracht, betere sturing op integrale samenhang van regionale opgaven en versterking van de ondersteuning van de volksvertegenwoordiging, waaronder de rol van gemeenteraden bij regionale samenwerking.

Bedrijfsvoering

In de voorbereiding op de fusie naar de gemeente Dijk en Waard is hard gewerkt aan het samenvoegen van mensen en processen, het bijeenbrengen van informatie(dragers), het implementeren van (nieuwe) systemen in één (nieuwe) werkomgeving, etc.

De bestuurlijke fusie is per 1 januari 2022 succesvol en zonder grote problemen verlopen.

De komende jaren leggen we een gedegen fundament voor een succesvolle gemeente Dijk en Waard, door het verminderen van de kwetsbaarheid en het verhogen van de kwaliteit.

Voor het verhogen van de kwaliteit is het stimuleren van opleiden, ontwikkelen én mobiliteit een belangrijke pijler. Met een strategische personeelsplanning en het realiseren van een effectieve

mix van een vaste en een flexibele formatie kunnen we in de (nabije) toekomst steeds beter inspelen op de ontwikkelingen in de samenleving.

De kwetsbaarheid verminderen we onder andere door het ontwikkelen en hanteren van een strategisch financieel beleid, door het leren fact-based te plannen en te begroten, door het doorontwikkelen van een nieuw financieel systeem en door het (op termijn) verschaffen van real-time inzicht en overzicht.

Daarnaast is de krapte op de arbeidsmarkt en het verzekeren van de bedrijfscontinuïteit, onder andere door een moderne en adequate IT-omgeving van groot belang. Het vernieuwen en verbeteren van de netwerkomgeving, ook vanuit het oogpunt van veiligheid en betrouwbaarheid, heeft een hoge prioriteit. In 2023 bereiden we daarom de vervanging van de technische ICT infrastructuur voor, die in 2024 wordt afgerond.

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? Dijk en Waard is een sterke en innovatieve gemeente waar iedereen telt en wordt gezien en waar we ruimte bieden aan initiatieven. We zijn een gemeente die zich als samenwerkingspartner opstelt. En die een belangrijke rol neemt in de ontwikkeling van onze regio. We zijn benaderbaar en toegankelijk. Onze dienstverlening past daarbij: mensgericht, voor iedereen en van nu. We streven naar een uitstekende, waardevolle dienstverlening voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Het verzamelen van data en signalen spelen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van onze dienstverlening.

We doen dit in een wereld die continu verandert. En daarmee veranderen ook de (technologische) mogelijkheden en verwachtingen van onze dienstverlening: sneller, digitaler, en met meer inlevingsvermogen. We zetten in op dienstverlening die mee kan bewegen als de situatie daar om vraagt. Online waar het kan, offline waar het passend is. De afgelopen jaren hebben we ervaren hoe belangrijk het is om als gemeente daartoe in staat te zijn. En, hoe oplossingen ook uit de samenleving zelf kunnen komen.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. In samenspraak met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties bepalen we hoe uitwerking wordt gegeven aan de aanpak van maatschappelijke opgaven en lokale vraagstukken;
2. Een zichtbare en actieve positie in en samenwerking met (regio)gemeenten, provincie, het Rijk en andere overheden;
3. Grenzeloos besturen: samen met andere overheden zorgt Dijk en Waard er voor dat onze gemeentegrens geen belemmering vormt voor de aanpak van opgaven en vraagstukken;
4. Inwoners en ondernemers ervaren de dienstverlening van Dijk en Waard waardevol, mensgericht en betrouwbaar;
5. Inwoners kunnen steeds meer en steeds beter digitaal bij de gemeente terecht;
6. Onze dienstverlening is online waar het kan en offline waar dat passend is;
7. Het doen van meldingen en klachten is laagdrempelig en deze worden naar tevredenheid opgepakt. Als snelle beantwoording niet mogelijk is, houden we contact met de indiener over de voortgang;
8. Dijk en Waard is een stabiele financiële gemeente;
9. De gemeentelijke (woon-)lasten en regeldruk voor inwoners en ondernemers zijn zo laag mogelijk (OZB, heffingen, leges, etc.).

Waar zetten we in 2023 op in?

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het inzichtelijk maken van lokale vraagstukken • Het stimuleren en faciliteren van initiatieven van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties; • Aanpak en uitvoering dorps- en wijkgericht werken; • Samenwerkingsverordening. Het geheel van spelregels en speelruimte om samen met de samenleving te komen tot de oplossing van vraagstukken en opgaven. Te denken valt aan vormen als Right to Challenge en Right to Design; • Doorontwikkeling van de Reisgids Samenwerking voor een passende methodiek en werkwijze van samenwerking bij ieder vraagstuk;	75	PM	PM	PM	I	Ontwikkeling van het programma Dorps- en Wijkgericht werken met bijbehorend uitvoeringsplan en meerjarig financieel perspectief om vanaf de begroting 2024 op te voeren.
• Een goede relatie met (regio)gemeenten, provincie, het Rijk en andere overheden en in gezamenlijke projecten een stevige positie innemen;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.
• Het vergroten van de zichtbaarheid en benaderbaarheid van het bestuur en het verbeteren van de communicatie met onze inwoners;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Een vruchtbaar samenspel tussen college en raad;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.
• Het realiseren van het uitvoeringsplan dienstverlening (2023) waaronder inzet op digitalisering en data/klantonderzoek t.b.v. doorontwikkeling dienstverlening (zie ook tekst bij kennis en inzicht in klantbeleving en afhandeling meldingen	65	65	65	65	S	Structurele inzet op digitalisering en data/klantonderzoek t.b.v. doorontwikkeling dienstverlening.
• Uitvoeringsplan dienstverlening : Project Direct Duidelijke communicatie	15	15	15	0		Dit is onder meer voor klantonderzoek en project Direct duidelijke Communicatie.
• Formatie	80	0	0	0	I	Dit is onder meer voor klantonderzoek en project Direct duidelijke Communicatie.
• Kennis van één inzicht in klantbeleving en het verbeteren van dienstverlening naar aanleiding hiervan;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.
• Het snel en adequaat afhandelen maar ook het voorkomen van het aantal meldingen en klachten;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande budgetten. Ook het project Direct Duidelijke communicatie draagt bij aan het voorkomen van meldingen en klachten.
• Verhogen kwaliteit van de BRP door adresonderzoek;	50	50	50	50	S	De gemeente is via verschillende convenanten verplicht om de kwaliteit van de Basis Registratie Personen (BRP) hoog te houden, onder andere door het uitvoeren onderzoek en het brengen van huisbezoeken. In de vorige begroting was hiervoor nog geen budget opgenomen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het zoveel mogelijk voorkomen van gemeentelijke lastenverhoging voor inwoners en ondernemers, anders dan inflatiecorrectie;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande budgetten.
• Een sluitende begroting en positief oordeel van de toezichthouders;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande budgetten.
• Een succesvolle en tijdige harmonisatie van onder andere nota's en verordeningen;	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande budgetten.
• Deregulering en vermindering lastendruk.	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande budgetten.
Totaal beleidswensen kadernota Programma Bestuur en Ondersteuning	**285**	**130**	**130**	**115**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Contributie VNG GGU	62	62	62	62	S	Contributie VNG GGU
Bijdrage bedrijfsvoeringskosten Cocensus	-65	-65	-65	-65	S	Lagere bedrijfsvoeringskosten Cocensus.
Hogere inflatie correctie (ruimte dan AU)	-188	-188	-188	-188	S	Hogere inflatie correctie (ruimte dan AU)
Totaal autonome effecten Programma Bestuur en Ondersteuning	**-191**	**-191**	**-191**	**-191**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overig	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
In de CAO 2022 is een bovenwettelijke verlofdag toegekend. Deze is niet in de financiële vertaling meegenomen	232	232	232	232	S	In de CAO 2022 is een bovenwettelijke verlof dag toegekend, deze is niet in de financiële vertaling meegenomen
Taakstelling voor de extra vrije dag	-232	-232	-232	-232	S	Taakstelling voor de extra vrije dag
ICT-infrastructuur (bodemplaat) migreren naar de Cloud; incidentele kosten	1.750	2.400	-	-	I	Het verzekeren van de bedrijfscontinuïteit, onder andere door een moderne en adequate IT-omgeving is van groot belang. Het vernieuwen en verbeteren van de netwerkomgeving, ook vanuit het oogpunt van veiligheid en betrouwbaarheid, heeft een hoge prioriteit. Dijk en Waard heeft de ICT infrastructuur (de bodemplaat of onderlaag) nu nog in eigendom en in eigen beheer. In 2023/2024 is vervanging nodig. Dit moment benutten we om de overgang te maken naar een als dienst af te nemen cloud-based infrastructuur. De borging van de bedrijfscontinuïteit is hierbij gebaat; de technische eisen worden steeds hoger, behoud en ontwikkeling van specialistische kennis belangrijker, de snelheid van ontwikkeling neemt toe en de informatiebeveiligingsvraagstukken worden frequenter en kunnen grote impact hebben. Dijk en Waard kan zich dan meer en meer richten op de digitalisering van de dienstverlening en processen (de bovenlaag) in plaats van op de techniek er achter en eronder.

Overig	2023	2024	2025	2026		I/S		
ICT-infrastructuur (bodemplaat) migreren naar de Cloud; structurele kosten	-	-	800	800		S		Het verzekeren van de bedrijfscontinuïteit, onder andere door een moderne en adequate IT-omgeving is van groot belang. Het vernieuwen en verbeteren van de netwerkomgeving, ook vanuit het oogpunt van veiligheid en betrouwbaarheid, heeft een hoge prioriteit. Dijk en Waard heeft de ICT infrastructuur (de bodemplaat of onderlaag) nu nog in eigendom en in eigen beheer. In 2023/2024 is vervanging nodig. Dit moment benutten we om de overgang te maken naar een als dienst af te nemen cloud-based infrastructuur. De borging van de bedrijfscontinuïteit is hierbij gebaat; de technische eisen worden steeds hoger, behoud en ontwikkeling van specialistische kennis belangrijker, de snelheid van ontwikkeling neemt toe en de informatiebeveiligingsvraagstukken worden frequenter en kunnen grote impact hebben. Dijk en Waard kan zich dan meer en meer richten op de digitalisering van de dienstverlening en processen (de bovenlaag) in plaats van op de techniek er achter en eronder.
Migratie nieuw werkplekconcept: byod > cyod	175	-	-	-		I		Migratie nieuw werkplekconcept: Van Bring Your Own Device naar Choose Your Own Device
Bezorgen reisdocumenten	80	80	-	*		I		In 2023 is een evaluatie van de pilot bezorgen reisdocumenten gepland en wordt gekeken of kostenneutraal bezorgen na 2024 een reële optie is .
Oneffenheid begroting	148	148	148	148		S		Herstel begrotingsfout (inkomsten detachering)

Overig	2023	2024	2025	2026		I/S		
Verkiezingen	87	87	87	87		S		Er is structureel te weinig geld geraamd voor de organisatie van verkiezingen. Er zijn jaarlijks verkiezingen in de aankomende jaren. Kosten voor organisatie van verkiezingen worden steeds hoger door opgelegde regels vanuit het Rijk (autonome ontwikkelingen) onder andere op het gebied van toegankelijkheid en inclusiviteitsmaatregelen, opleiding en kwaliteit van stembureauleden en centraal tellen en een wetsvoorstel om vervroegd stemmen te implementeren. De totale uitgaven lagen bij de afgelopen verkiezingen rond de € 330.000, terwijl er € 166.000 is begroot voor de komende jaren. Rekening houdend dat de extra uitgaven ivm corona niet van toepassing zijn en met een meerjarige aanbesteding voor de aankoop van verkiezingsmaterialen, waarmee we de uitgaven zo efficiënt mogelijk willen doen, gaan wij ervan uit dat met een structurele verhoging van 87.000 per verkiezing er een realistischer budget wordt geraamd. De komende verkiezingen: 2023Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen 2024Europees Parlement verkiezingen 2025Tweede Kamerverkiezingen 2026Gemeenteraadsverkiezingen

Overig	2023	2024	2025	2026	I/S	
Formatie op orde organisatie breed	2.270	2.270	2.270	2.270	S	In het tweede kwartaal 2022 is bij alle afdelingen de benodigde formatie onderzocht. Er is gekeken naar de relatie met het collegeprogramma, effecten van de fusie, de grote maatschappelijke thema's, de "going concern" en het doel om de omvang van externe inhuur ter verkleinen. Het onderzoek wees uit dat de combinatie van deze ambities en factoren een verruiming van de formatie noodzakelijk maakt. Om de inhuur terug te brengen kan dekking in enkele taakvelden worden omgezet in formatiebudget en kan inhuur worden "vervangen" door eigen, nieuw personeel. Per saldo leidt dit wel tot verruiming van de formatie maar niet tot meer capaciteit. Er blijft dan nog een formatiebehoefte over waarvoor geen dekking is. Niet honoreren leidt er toe dat zaken niet of op een ander niveau worden uitgevoerd, of dat er inhuur noodzakelijk blijft. Het voorstel is om € 2.270.000 structureel op te nemen in de begroting om meer personeel in dienst te kunnen nemen. Hiermee voorzien we in de helft van de niet gedekte formatie-uitbreiding die uit het onderzoek nodig bleek. Het betekent dat de komende periode scherpe keuzes aan de orde blijven over niveaus en manieren van uitvoering, totstandkoming van beleid en de ontwikkeling van nieuwe initiatieven. Daarnaast is er een uitbreiding fte's voor afval. Dit wordt veroorzaakt door de extra woningen (1.100) Hierdoor ontstaan hogere inkomsten waaruit de uitbreiding van FTE, gedekt kan worden. Hiervoor is dus geen tariefverhoging nodig.
Roadmap	-1.000	-1.000	-	-	I	De incidentele kosten deels te dekken uit begrotingspost vernieuwing (Roadmap)

Overig	2023	2024	2025	2026	I/S	
Inzetten WOO gelden voor klachten afhandeling	-15	-15	-15	-	I	Inzetten WOO gelden voor klachten afhandeling
Vrije ruimte reserve college uitvoerings-programma	-725	-	-	-	I	Vrije ruimte reserve college uitvoeringsprogramma
Reserve anticyclisch investeren	-282	-	-	-	I	Harmonisatie Grootonderhoud WKW, In het eerste jaar de reserve anticyclisch investeren gebruiken en (deze reserve kan namelijk vrijvallen)
Het instellen van een gemeentelijk fonds, van waaruit de schoolbesturen de benodigde investeringen in duurzaamheid en ventilatieverbetering kunnen dekken.	-750	-	-	-	I	Dit dekken uit de Algemene Reserve
Totaal overig Programma Bestuur en Ondersteuning	**1.738**	**3.970**	**3.290**	**3.305**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Beschrijving
Bestuur en ondersteuning	Formatie	fte per 1.000 inw.	6,7	eigen gegevens	Formatie conform begroting
Bestuur en ondersteuning	Bezetting	fte per 1.000 inw.	6,5	eigen gegevens	Dit betreft het werkelijk aantal fte's.
Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inw.	€ 985,19	eigen begroting	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.
Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van de totale loonsom	6,9%	eigen begroting	Onder externe inhuur wordt verstaan : het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.
Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van de totale lasten	10,17%	eigen begroting	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Bestuur	-5.743	-5.764	-5.702	-5.702	-5.683	-5.683
Burgerzaken	-2.827	-1.940	-2.234	-2.234	-2.234	-2.234
Beheer overige gebouwen en gronden	-1.319	-801	-669	-662	-662	-662
Overhead	-30.247	-32.874	-30.116	-29.946	-29.894	-29.889
TOTAAL LASTEN	**-40.136**	**-41.379**	**-38.720**	**-38.544**	**-38.473**	**-38.467**
BATEN						
Bestuur	946	925	1.067	1.067	1.067	1.067
Burgerzaken	1.069	817	736	736	736	736
Beheer overige gebouwen en gronden	1.633	780	812	812	812	812
Overhead	1.851	755	3.916	3.966	3.967	3.967
TOTAAL BATEN	**5.499**	**3.276**	**6.531**	**6.581**	**6.582**	**6.582**
Saldo van baten en lasten	**-34.637**	**-38.103**	**-32.189**	**-31.962**	**-31.891**	**-31.886**
Toevoeging aan reserves	-915	-371	-371	-371	-371	-371
Onttrekking aan reserves	-2.246	-7.218	-241	-290	-290	-290
Saldo programma	**-33.306**	**-31.256**	**-32.319**	**-32.044**	**-31.973**	**-31.967**
Ambities conform kadernota	0	0	-285	-130	-130	-115
Extra autonome effecten	0	0	191	191	191	191
Overige mutaties	0	0	-1.738	-3.970	-3.290	-3.305
Gewijzigd saldo programma begroting	**-33.306**	**-31.256**	**-34.151**	**-35.953**	**-35.202**	**-35.196**

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Treasury	-2.325	-1.600	-1.045	-990	-933	-875
Parkeerbelasting	-1	0	0	0	0	0
Belastingen overig	-887	-835	-946	-946	-946	-946
Overige baten en lasten	-5.463	-7.446	-305	5.291	3.213	2.907
Vennootschapsbelasting (Vpb)	-2.400	0	0	0	0	0
TOTAAL LASTEN	**-11.077**	**-9.881**	**-2.297**	**3.355**	**1.333**	**1.086**
BATEN						
Treasury	5.751	4.878	1.864	1.814	1.733	1.690
OZB woningen	10.016	9.179	10.006	10.094	10.094	10.094
OZB niet-woningen	8.342	8.757	9.056	9.168	9.168	9.168
Parkeerbelasting	101	214	254	254	254	254
Belastingen overig	1.861	148	96	96	96	96
Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	142.726	158.530	158.652	155.879	157.356	144.377
Overige baten en lasten	204	236	49	49	49	49
TOTAAL BATEN	**169.001**	**181.941**	**179.978**	**177.355**	**178.751**	**165.729**
Saldo van baten en lasten	**157.925**	**172.060**	**177.681**	**180.710**	**180.084**	**166.815**
Toevoeging aan reserves	-3.769	-3.534	-3.724	-3.914	-4.104	-4.104
Onttrekking aan reserves	-5.629	-7.417	-3.727	-3.730	-3.731	-3.731
Saldo programma	**159.785**	**175.943**	**177.684**	**180.527**	**179.711**	**166.442**

Verbonden partijen

verbonden partij	vestigingsplaats	openbaar belang
Cocensus	Alkmaar	Samenwerking (uitvoeringswerkzaamheden) op het gebied van belastingen. Het betreft de uitvoering van de wet WOZ (herwaardering), de aanslagoplegging, de afhandeling van bezwaren en beroepschriften, de (dwang)invordering en de afhandeling van verzoeken om kwijtschelding. alsmede de contacten met de Waarderingskamer, CBS en de gemeentelijke afnemers (belastingdienst en waterschap).
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bank ten dienste van de overheden.
Alliander NV	Diemen	Alliander staat voor een energievoorziening die iedereen onder gelijke condities toegang geeft tot betrouwbare, betaalbare en duurzame energie.

Programma 1 Veiligheid

Dijk en Waard wordt ervaren als een fijne en veilige gemeente. Een gemeente waar onveiligheid, zoals (georganiseerde) criminaliteit en overlast, wordt aangepakt. En waar ook ruimte is om een levendige en bruisende gemeente te zijn. De gemeente werkt nauw samen met de politie, de veiligheidsregio en tal van maatschappelijke organisaties aan het veilig houden van alle kernen en wijken. Dagelijks is er contact met inwoners en ondernemers. Door samen te werken houden we Dijk en Waard veilig, prettig en leefbaar.

Trends & Ontwikkelingen

Toezicht en handhaving

Maatschappelijk ervaren wij een toenemende vraag aan toezicht en handhaving. Deze vraag krijgen we vanuit inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Samen met de politie en het jongerenwerk werken de boa's en de mobiele surveillance (dat gezien kan worden als een verlengstuk van het gemeentelijk toezicht) samen in een netwerk van toezicht. Het is zaak dat we anticiperen op deze behoefte, blijvend werken aan een goede samenwerking en keuzes maken. Dit vraagt duidelijke kaders in wat we wel en wat we niet kunnen.

Meer evenementaanvragen

Na opheffing van de maatregelen rondom de bestrijding van het coronavirus ontvangen we meer (omvangrijke) evenementaanvragen. We denken mee en benadrukken wat mogelijk is binnen de kaders en vanuit een realistisch perspectief.

Digitalisering

De samenleving verandert en we zien dat de openbare orde en veiligheid een digitale component kent die steeds groter wordt. Dit brengt nieuwe risico's met zich mee, zoals gedigitaliseerde vormen van criminaliteit, cyberaanvallen, desinformatie en datalekken, waar zowel burgers, ondernemers als de gemeentelijke organisatie mee worden geconfronteerd en zich tegen proberen te verweren. Tevens is er een toename zichtbaar van burgers die online stevige uitingen doen die in toenemende mate als polariserend en radicaal zijn te typeren. Dit heeft directe gevolgen voor de openbare orde en het gevoel van onveiligheid.

Ondermijning

Ondermijning vormt een bedreiging voor de veiligheid en integriteit. Het heeft een ontwrichtend effect op de samenleving, door de vermenging van de zogenoemde onder- en bovenwereld. Ondermijning is niet altijd even zichtbaar en kent vaak geen directe slachtoffers. Het heeft een negatief effect op veiligheidsgevoelens van inwoners en ondernemers en vraagt om een gemeente die weerbaar is tegen ondermijnende criminaliteit.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? De samenhang van welvaart, welzijn en welbevinden draagt bij aan een gelukkige Dijk en
Waarder: gelukkig in een stabiele omgeving, met toekomstperspectief, in goede (mentale) gezondheid, waar iedere inwoner zichzelf gezien en gehoord, en vrij en veilig voelt. Dijk en Waard is een in alle opzichten betrouwbare, integere en veilige gemeente.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. We omarmen een bruisende en levendige gemeente en beperken overlast zoveel als kan en nodig binnen dat perspectief;
2. Dijk en Waard wordt ervaren als een fijne en veilige gemeente;
3. We bestrijden ondermijning, fraude en misbruik;
4. Dijk en Waard is goed geëquipeerd als het gaat om het beperken van de nadelige effecten als gevolg van cyberaanvallen en datalekken.

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Uitvoering geven aan het integraal veiligheidsplan 2023-2026 van Dijk en Waard	35	35	35	35	S	Ten aanzien van de aanpak van jeugdproblematiek en criminele jeugd is er behoefte aan het kunnen bieden van maatwerk t.b.v. individuele jongeren (zoals coaching), projectmatige aanpak van overlast gevende jeugdgroepen en preventieactiviteiten.
• Het verstevigen van de samenwerking tussen gemeente, jongerenwerk en politie;	0	0	0	0	nvt	Deze activiteiten kunnen vanuit de bestaande middelen worden gedekt

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Voldoende capaciteit en voor inwoners zichtbare inzet van toezicht en handhaving, waarbij mobiele surveillance het verlengstuk van het gemeentelijk toezicht is	270	270	270	270	S	Formatie uitbreiding van boa's met 4 fte. Boa's zijn het gezicht van de gemeenten en de oren en ogen op straat. Ze zijn er om wijken en kernen veilig en leefbaar te houden. Op dit moment neemt de druk op de reguliere werkzaamheden van boa's toe. Voor het uitvoeren van de reguliere basistaken van boa's wordt in zijn algemeenheid vanuit benchmark onderzoek 1 boa op 5000 inwoners aangehouden. De huidige formatie is 11 fte. Naast de reguliere basistaken heeft het college ook de ambitie om extra taken uit te voeren zoals vaartoezicht, toezicht bij evenementen en andere festiviteiten. Om deze extra taken te kunnen uitvoeren is komende jaren gefaseerde groei (in middelen en capaciteit) gewenst. Dit leidt mogelijk tot een extra uitvraag voor 2024 en verder.
	60	60	60	60	S	Uitbreiden van de inzet van de mobiele surveillance in Langedijk. In Langedijk zijn er periodes van extra inzet geweest vanwege onrust en onveiligheidsgevoelens in wijken. Deze inzet was begin 2022 afgebouwd vanwege het ontbreken van structureel budget. Dit resulteerde in nieuwe klachten / meldingen / signalen van meer onveiligheid, waarna er nu weer extra inzet is.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Inspelen op de uitkomsten van de Veiligheidsmonitor;	0	0	0	0	nvt	Deze activiteiten kunnen vanuit de bestaande middelen worden gedekt
• Vergroten van bewustwording ten aanzien van ondermijning, fraude, dataveiligheid en gegevensbescherming bij inwoners, raad, college en ambtelijke organisatie;	0	0	0	0	nvt	Deze activiteiten kunnen vanuit de bestaande middelen worden gedekt
• Harmonisatie van beleid, verordeningen en regelingen;	0	0	0	0	nvt	Deze activiteiten kunnen vanuit de bestaande middelen worden gedekt
• Het aanpakken van (woon-)fraude en andere vormen van ondermijnende criminaliteit;	25	25	25	25	S	Dit begrote bedrag is voor de aanpak van ondermijnende criminaliteit. In de komende bestuursperiode wordt gewerkt aan een nieuw programma ondermijning. De budgetten voor de jaren 2024-2026 worden verder onderzocht en bekeken of de nu begrote 25.000 euro realistisch is. Een effectieve aanpak van woonfraude staat in relatie tot de goede kwaliteit van de BRP. In programma 0 zijn voor de verhoging van de kwaliteit van de BRP middelen begroot onder punt I.’
• Selecteren en toepassen van tools in het beperken van de nadelige effecten van cyberaanvallen en datalekken en het bestrijden van de gevolgen ervan;	0	0	0	0	nvt	Deze activiteiten kunnen vanuit de bestaande middelen worden gedekt
Totaal beleidswensen kadernota Veiligheid	**390**	**390**	**390**	**390**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal verwijzingen per 10.000 jongeren	136	Bureau Halt	Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2,3	CBS	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3,3	CBS	Onder de indicator geweldsmisdrijven worden seksuele misdrijven, levensdelicten en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling etc.) geregistreerd.
Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2,4	CBS	Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners.
Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	8,4	CBS	Aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Crisisbeheersing en brandweer	-4.805	-5.040	-5.136	-5.136	-5.136	-5.136
Openbare orde en veiligheid	-3.455	-2.998	-3.143	-3.143	-3.144	-3.144
TOTAAL LASTEN	**-8.261**	**-8.038**	**-8.279**	**-8.279**	**-8.280**	**-8.280**
BATEN						
Crisisbeheersing en brandweer	-27	207	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	15	69	69	69	69	69
TOTAAL BATEN	**-12**	**276**	**69**	**69**	**69**	**69**
Saldo van baten en lasten	**-8.273**	**-7.762**	**-8.210**	**-8.210**	**-8.211**	**-8.211**
Toevoeging aan reserves		0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves		0	0	0	0	0
Saldo programma	**-8.273**	**-7.762**	**-8.210**	**-8.210**	**-8.211**	**-8.211**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-390	-390	-390	-390
Extra autonome effecten	0	0	0	0	0	0
Overige mutaties	0	0	0	0	0	0
Gewijzigd saldo programma begroting	**-8.273**	**-7.762**	**-8.600**	**-8.600**	**-8-601**	**-8.601**

Verbonden partijen

verbonden partij	vestigingsplaats	openbaar belang
Veiligheidsregio Noord-Holland Noord	Alkmaar	Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de veiligheid van de bevolking in het samenwerkingsgebied.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Bereikbaarheid, verkeersveiligheid en goed onderhouden wegen, van de dorpen en wijken, draagt bij aan fijn wonen en leven. En het is een belangrijke voorwaarde voor de sprong vooruit die we in Dijk en Waard willen maken. Alle vormen van verkeer en vervoer in en naar Dijk en Waard zijn belangrijk, in evenwicht (ook in relatie tot parkeerdruk) en gefaciliteerd. We breiden het stimuleren van het gebruik van openbaar vervoer, zoals trein, buurtbus en HugoHopper uit. Het college wil dat inwoners zich veilig kunnen bewegen van a naar b. De inrichting van onze wegen en paden sluit daarop aan.

Trends & Ontwikkelingen

We staan aan het begin van een transitiefase naar uitstootvrij verkeer, waarbij duurzaamheidsdoelstellingen een steeds prominentere rol krijgen. Tegelijkertijd stijgt ook het autobezit nog steeds wat zorgt voor o.a. steeds complexere parkeervraagstukken in bestaande wijken en knelpunten op het (regionale) wegennet.

De komende jaren wordt ingezet op lopen, fietsen en andere duurzame vervoerswijzen en de verdere ontwikkeling van het OV-knooppunt Dijk en Waard. De elektrische fiets zorgt voor meer fietskilometers, maar leidt ook tot hogere fietssnelheden en inrichtingsvraagstukken. Deelmobiliteit is onder jongeren in opkomst. Bij mobiliteit wordt vaak gesproken over ‘Mobility as a Service (MaaS)’. Via MaaS-platforms kan eenvoudig de beste vervoersoplossing worden gekozen voor een reis.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? Alle vormen van verkeer en vervoer in en naar Dijk en Waard zijn in evenwicht en gefaciliteerd.
Er is een verkeersveilige situatie in alle wijken en dorpen van Dijk en Waard voor alle verkeersdeelnemers. Er is een balans tussen groen en parkeren.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Er is een goede aansluiting van Dijk en Waard op het (boven)regionale netwerk van weginfrastructuur en spoor.
2. Prioriteit geven aan actieve en gezonde mobiliteit, zoals fietsen, wandelen en elektrisch vervoer voor een verkeersveilige, toegankelijke en gezonde woon- en leefomgeving.
3. De hoofdstructuur van wegen en bovenwijkse voorzieningen bewegen mee met de veranderingen in onze gemeente.
4. Voor alle dorpen en wijken in Dijk en Waard is er een passende parkeeroplossing.
5. De inwoners van de wijken en dorpen van Dijk en Waard ervaren de verkeerssituatie in hun woonomgeving als verkeersveilig.
6. Verbeteren verkeersveiligheid (landelijke doelstelling: 0 verkeersdoden in 2050).

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Er is een goede aansluiting van Dijk en Waard op het (boven)regionale netwerk van weginfrastructuur en spoor. • Opstellen en implementeren van het multimodaal en adaptief programma N242 in samenwerking met de provincie. • Ontwikkelen van een modern OV-knooppunt station Dijk en Waard in samenwerking met ProRail. • Aanleg spoortunnel Zuidtangent. • Uitbreiding routes HugoHopper en faciliteren buurtbus	0	0	0	0	nvt	Voor onderdeel a en b is geld gereserveerd binnen reserves, zoals de reserve Nota Bovenwijkse Kosten (NBK1). Indien er meer zicht is op de implementatie/uitvoering en daarvoor meer middelen nodig zijn, zal er te zijner tijd extra budget worden aangevraagd. Voor onderdeel c wordt in Q4 2022 een kredietverstrekking aan de raad voorgesteld. De gemeente blijft de HugoHopper steunen, hiervoor is geld beschikbaar binnen bestaande budgetten.
Prioriteit geven aan actieve en gezonde mobiliteit, zoals fietsen, wandelen en elektrisch vervoer voor een verkeersveilige, toegankelijke en gezonde woon- en leefomgeving • Planvorming en aanleg van regionale doorfietsroutes. • Aanleg verlenging De Punt. • Implementeren van maatregelen uit het RMP (Klimaatakkoord / duurzame mobiliteit)	0	42	42	42	nvt	Voor het project verlenging De Punt heeft een optimalisering in het ontwerp plaats gevonden. Daarnaast heeft ook dit project last van inflatie en prijs stijgingen en een bijstelling (lager) provinciale bijdrage. In 2022 wordt u geïnformeerd over de exacte aanpassingen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
We hebben inzicht in hoe de hoofdstructuur van wegen en bovenwijkse voorzieningen mee beweegt met de veranderingen in onze gemeente. • Herijking van de methodiek en harmonisatie van de reserve Nota bovenwijkse Kosten (voor infrastructurele investeringen in Dijk en Waard).	0	0	0	0	nvt	De herijking wordt uitgevoerd binnen de bestaande budgetten
Voor alle dorpen en wijken in Dijk en Waard is er een passende parkeeroplossing. • Uitvoeren van het plan van aanpak, inclusief uitgebreide participatie, om te komen tot een parkeerbeleid om te laten vaststellen door de raad.	0	0	0	0	I	Er is in 2022 geld beschikbaar gesteld door de raad om tot een parkeerbeleid te komen. Dit wordt verwerkt in de Najaarsrapportage 2022.
De inwoners van de wijken en dorpen van Dijk en Waard ervaren de verkeerssituatie in hun woonomgeving als verkeersveilig. • Uitvoeren van onderhoud op het vastgestelde kwaliteitsniveau op wegen • Bij wijkreconstructies worden wegen toekomstgericht ingericht en ontwikkeld met oog voor alle gebruikers	0	0	0	0	nvt	Dit wordt uitgevoerd binnen de bestaande budgetten. Zie ook de informatie bij de autonome ontwikkelingen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
Verbeteren verkeersveiligheid (landelijke doelstelling: 0 verkeersdoden in 2050) • Implementeren van maatregelen uit het Regionaal uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid (SPV). • Rotondes en kruisingen veiliger inrichten op basis van uitgevoerd onderzoek. • Uitvoeren (afronden) maatregelen Altongebied. • Uitvoeren verkeersplan Sint Pancras.	0	0	0	0	nvt	Wanneer blijkt dat er meer middelen noodzakelijk zijn, wordt er een voorstel voorgelegd aan de raad. c en d kunnen worden uitgevoerd binnen reeds beschikbare budgetten.
Uitvoering geven aan het omgevingsprogramma mobiliteit.	250	250	250	250	S	In het omgevingsprogramma zijn ambities opgenomen voor het verbeteren van de verkeersveiligheid, ontwikkelen van doorfietsroutes, bereikbaarheid en de transitie naar duurzame mobiliteit. Er zijn middelen begroot om invulling te geven aan de ambities.
Totaal beleidswensen kadernota programma Verkeer, vervoer en waterstaat	**250**	**292**	**292**	**292**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**206**	**I/S**	
Inflatiecorrectie exploitatiebudgetten Wegen (taakveld 2.1)	201	134	134	134	I	Exploitatiebudgetten Wegen (2023 15% vanaf 2024 10%)
Inflatiecorrectie exploitatiebudgetten Openbare Verlichting (taakveld 2.1)	88	58	58	58	I	Exploitatiebudgetten Openbare Verlichting (2023 15% vanaf 2024 10%)
Stijging energiekosten Openbare Verlichting e.d. (taakveld 2.1)	53	35	35	35	S	Energiekosten Openbare Verlichting e.d. (2023 15% vanaf 2024 10%)
Totaal autonome effecten Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	**341**	**227**	**227**	**227**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overig	**2023**	**2024**	**2025**	**206**	**I/S**	
Harmonisatie Grootonderhoud WKW	722	1.083	1.444	1.805	S	Harmonisatie Grootonderhoud WKW, In het eerste jaar de reserve anticyclisch investeren gebruiken (deze reserve kan namelijk vrijvallen)
Totaal overig programma Verkeer, vervoer en waterstaat	**722**	**1.083**	**1.444**	**1.805**		

Beleidsindicatoren

Vanuit het BBV zijn geen indicatoren voor het programma verplicht gesteld.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Verkeer en vervoer	-14.035	-14.968	-14.792	-15.170	-15.440	-15.446
Parkeren	-243	-415	-260	-260	-260	-260
Recreatieve havens	-84	-95	-74	-77	-77	-77
Economische havens en waterwegen	-652	-792	-835	-835	-835	-835
TOTAAL LASTEN	**-15.014**	**-16.271**	**-15.962**	**-16.342**	**-16.613**	**-16.618**
BATEN						
Verkeer en vervoer	1.472	1.093	1.531	1.504	1.504	1.503
Parkeren	13	12	114	114	114	114
Recreatieve havens	62	56	60	60	60	60
Economische havens en waterwegen	1	0	0	0	0	0
TOTAAL BATEN	**1.548**	**1.161**	**1.705**	**1.678**	**1.678**	**1.677**
Saldo van baten en lasten	**-13.466**	**-15.110**	**-14.257**	**-14.664**	**-14.935**	**-14.941**
Toevoeging aan reserves	-2.674	-3.024	-3.374	-3.724	-3.724	-3.724
Onttrekking aan reserves	-4.258	-4.563	-3.464	-3.203	-3.202	-3.202
Saldo programma	**-11.882**	**-13.571**	**-14.167**	**-15.185**	**-15.457**	**-15.464**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-250	-292	-292	-292
Extra autonome effecten	0	0	-341	-227	-227	-227
Overige mutaties	0	0	-722	-1.083	-1.444	-1.805
Gewijzigd saldo programma begroting	**-11.882**	**-13.571**	**--15.480**	**-16.787**	**-17.420**	**-17.788**

Verbonden partijen

Niet van toepassing

Programma 3 Economie

Doeners en makers. Zonder opscheppen en overdrijven. We laten het niet altijd zien, maar Dijk en Waard heeft een sterke economische positie in de regio met ruim 33.000 banen. Onze bedrijven betekenen meer voor ons dan werkgelegenheid en een inkomen voor hun personeel. Ze bouwen letterlijk en figuurlijk mee aan Dijk en Waard. Bij de bouw van nieuwe woningen, de sponsoring van een vereniging, en het toeristisch op de kaart zetten van onze jonge gemeente. Het college wil ondernemen in Dijk en Waard zo gemakkelijk mogelijk maken. En in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf uitnodigen om in onze gemeente te blijven of er zich te vestigen. Met citymarketing promoten we de gemeente op een strategische wijze en zetten we onze gemeente duidelijk op de kaart. Daarmee hopen we niet alleen toeristen naar onze gemeente te krijgen, maar ook bedrijven, winkeliers, horeca en nieuwe inwoners. Dat geeft economische impulsen maar het deelt ook het beeld dat Dijk en Waard een fantastische gemeente is om in te wonen, te werken en te recreëren.

Trends & Ontwikkelingen

Arbeidsmarkt

Er is krapte op de arbeidsmarkt. Er is grote schaarste in de techniek, productie en vervoer. Daarnaast is er sprake van vergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt.

Duurzaam economisch herstel

De naweeën van COVID-19, de gevolgen van de situatie met Oekraïne en de energietransitie veroorzaken o.a. een (snellere) verandering van ons consumentengedrag en verandering op de arbeidsmarkt met aansluiting op het onderwijs. Dit vraagt de komende jaren aandacht waar het gaat over compacte winkelgebieden, net als moderne bedrijventerreinen, een toeristisch en recreatieve profilering, een citymarketingorganisatie en samenwerking met ondernemersverenigingen en het beroepsonderwijs. Dijk en Waard benadert deze economische vraagstukken en een duurzaam sociaal economisch herstel, veelal vanuit regionale samenwerking.

Strategische economische agenda

Op het niveau van Noord-Holland Noord (regio Alkmaar, West-Friesland, Kop van Noord-Holland, en de provincie) wordt gebouwd aan een strategische economische agenda.

Recreatie en toerisme (zie ook programma 5)

Buitenrecreatie en waterrecreatie is als populaire vrijetijdsbesteding herontdekt tijdens de coronacrisis. Nederland als vakantiebestemming en dagjes uit in de eigen omgeving zijn belangrijker geworden. Bijzondere ervaringen blijven een drijfveer voor recreatie. De trend is van standaard naar ‘customized’ gegaan. Er is verder steeds meer aandacht voor natuur, cultuurhistorie, duurzaamheid en gezondheid.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? In Dijk en Waard geven we elkaar en onszelf ruimte om nieuwe kansen te pakken, onder meer
door onze innovatieve ondernemers. We geven ruimte aan nieuwe initiatieven, ontwikkelingen en innovaties die bijdragen aan een goede toekomst voor de inwoners en ondernemers van Dijk en Waard van morgen. Dijk en Waard heeft een sterke economische positie en is een aantrekkelijke gemeente voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Dijk en Waard heeft een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat.
2. Dijk en Waard is de mkb-vriendelijkste gemeente van Nederland.
3. In Dijk en Waard zijn onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente optimaal op elkaar aangesloten
4. Dijk en Waard is in Nederland goed bekend en wordt gezien en ervaren als een aantrekkelijke gemeente
5. Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden om te recreëren op het gebied van natuur, water en groen (zie verder programma 5)
6. De infrastructuur is toereikend om in Dijk en Waard te recreëren (fiets- en wandelpaden), zie verder programma 5
7. Onze winkelcentra zijn veilig, toegankelijk, plezierig en aantrekkelijk voor winkelend publiek

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Dijk en Waard heeft een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat Uitvoering geven aan de Retailvisie en visie Werklocaties door: • Faciliteren/aanjagen samenwerking ondernemers in en tussen winkelgebieden (bijv. middels retailplatform of commissie binnen bedrijfskring). • Voortzetten concentratie detailhandel en transformatie naar wonen bij bijvoorbeeld N-Z Scharwoude en de Handelskade). • Onderzoek (laten) doen naar specifieke kansen of mogelijkheden voor verdere concentratie in andere gebieden (bijv. Centrumwaard, Middenwaard, BroekerVeiling). • Start haalbaarheidsonderzoek ondernemersfonds. • Onderzoek naar mogelijkheden voor het stimuleren van efficiënt energiegebruik door bedrijven. • Blijven optrekken met de regio ten behoeve van economische ontwikkeling en positie in Noord-Holland Noord versterken, ia de ROM en Ontwikkelingsbedrijf. • Opstellen Economische Agenda NHN.	100	100	100	100	S	Op basis van de in januari 2022 vastgestelde Opgaven en Ontwikkelingenlijst (onderdeel van de begroting 2022) is dit voorstel opgenomen.
Dijk en Waard is de mkb-vriendelijkste gemeente van Nederland. • Bepalen in samenwerking met stakeholders wat nodig is om de mkb-vriendelijkste gemeente van Nederland te worden.	210	210	210	210	S	Dit is een ambitie die vraagt om meer inzet dan de huidige budgetten toestaan.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
In Dijk en Waard zijn onderwijs, arbeidsmarkt en gemeente optimaal op elkaar aangesloten. • Op basis van de uitvoeringsagenda Onderwijs & Arbeidsmarkt regio Alkmaar kan de gemeentelijke rol als verbinder tussen onderwijs en bedrijfsleven opgepakt worden. Onder andere door deelname aan de nog door de Bedrijfskring op te richten commissie bedrijventerreinen. Zie ook bij programma 6 sociaal domein. • Deelname aan de ontwikkeling van de Human Capital Agenda NHN. Dit is een agenda die de economische potentie in beeld heeft en deze benut, inzicht biedt in de mogelijkheden van het arbeidsmarktpotentieel én aansluit bij de ambitie van de regio, het nationale topsectorenbeleid, en de technologische ontwikkelingen die razendsnel gaan.	25	25	25	25	S	Om invulling te kunnen geven aan de ambities wordt voorgesteld om structureel € 25.000 op te nemen.
Dijk en Waard is in Nederland goed bekend en wordt gezien en ervaren als een aantrekkelijke gemeente. • Opstellen citymarketingplan en voor uitvoering op basis van plan	150	200	200	200	S	Om uitvoering te geven aan deze ambitie wordt voorgesteld om hiervoor extra middelen beschikbaar te stellen.
Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden om te recreëren. • Het tweejarenplan van destinatiemarketing Holland boven Amsterdam (Noord Holland Noord) wordt uitgevoerd. In 2023 wordt onderzocht hoe we verder gaan na 2023 • .Intensieve samenwerking in de regio, door middel van uitvoering jaarlijks actieplan Toeristische Visie Parel aan Zee Regio Alkmaar.	0	0	50	50	I	Uitvoering van het tweejarenplan van destinatiemarketing Holland boven Amsterdam (Noord Holland Noord) Tot en met 2024 is er budget beschikbaar via de NBK2.
Totaal beleidswensen kadernota programma Economie	**485**	**535**	**585**	**585**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Indexatie ROM bijdrage (cat 1)	PM	PM	PM	PM	s	Huidige budget voor de jaren 23/24/25/26 : 38/46/55/63K
ONHN bijdrage obv CPI index	13	13	13	13	s	Bijdrage Ontwikkelingsbedrijf Noord Holland Noord
Totaal autonome effecten Programma economie	**13**	**13**	**13**	**13**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overig	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Subsidie evenementen, ophogen voor latere jaren	70	70	70	70	S	Huidige budget is 30
Totaal overig Programma economie	**70**	**70**	**70**	**70**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Economie	Functiemenging	%	-	CBS/BAG/ LISA	De functie-mengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0% (alleen wonen) en 100% (alleen werken). Bij een waarde van 50% zijn er evenveel woningen als banen.
Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 10.000 inwoners 15-64 jaar	-	KvK	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/Economie

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Economische ontwikkeling	-1.342	-1.129	-1.222	-1.319	-1.409	-1.409
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-11.529	-3.107	-1.629	-1.992	-1.513	-1.895
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-43	-36	-34	-34	-34	-34
Economische promotie	-187	-269	-149	-150	-150	-150
TOTAAL LASTEN	**-13.101**	**-4.542**	**-3.034**	**-3.495**	**-3.106**	**-3.488**
BATEN						
Economische ontwikkeling	181	0	0	0	0	0
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	14.969	3.088	1.612	1.975	1.496	1.878
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	15	43	47	47	47	47
Economische promotie	194	175	177	177	177	177
TOTAAL BATEN	**15.359**	**3.306**	**1.835**	**2.198**	**1.719**	**2.101**
Saldo van baten en lasten	**2.257**	**-1.235**	**-1.199**	**-1.296**	**-1.387**	**-1.386**
Toevoeging aan reserves	-287	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-306	-50	-50	-50	-50	-50
Saldo programma	**2.276**	**-1.185**	**-1.149**	**-1.246**	**-1.337**	**-1.336**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-485	-535	-585	-585
Extra autonome effecten	0	0	-13	-13	-13	-13
Overige mutaties	0	0	-70	-70	-70	-70
Gewijzigd saldo programma begroting	**2.276**	**-1.185**	**-1.717**	**-1.864**	**-2.005**	**-2.004**

Verbonden partijen

verbonden partij	vestigingsplaats	openbaar belang
Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland-Noord NV	Alkmaar	Optimale benutting van de economische potenties van Noord-Holland Noord door professionele wervingskracht en versterking van de kernkwaliteiten van de regio, die moeten leiden tot extra autonome groei van arbeidsplaatsen in de regio en meer nieuwe vestigingen.

Programma 4 Onderwijs[1]

In Dijk en Waard krijgen kinderen en jongeren alle kansen zich optimaal te ontwikkelen en hun talenten te ontplooien, ongeacht hun achtergrond of beperking. Ook kwetsbare kinderen zijn lid van een sport- of cultuurvereniging of nemen deel aan andere naschoolse activiteiten en hebben op die manier een zinvolle vrijetijdsbesteding.
De schoolcarrière van leerlingen sluit aan op hun wensen en mogelijkheden en biedt hen de kans het beste uit zichzelf te halen. Zij slagen erin een goede positie te verwerven op de arbeidsmarkt en economisch zelfstandig te worden. Samen met onze strategische partners bouwen we aan goede verbindingen tussen onderwijs en zorg om eventuele problemen bij jongeren zo vroeg mogelijk te voorkomen.

Gezamenlijk met het onderwijs zetten we in op de beweging naar meer inclusief onderwijs, zodat alle kinderen in een wijk samen naar school kunnen. Vanuit de voorziening leerlingenvervoer kijken we naar maatwerkoplossingen om de toegankelijkheid van passend onderwijs te waarborgen. Hierbij wordt samen met ouders, het kind en school afgestemd wat vooral wel mogelijk is. Waarbij geldt: jong geleerd, oud gedaan.

Trends & Ontwikkelingen

Scholen zijn belangrijke vindplaatsen
Elke gemeente kan veel verder gaan dan haar wettelijke taken op het terrein van onderwijs, zoals in het creëren van meer kansengelijkheid en een beter aansluiting op de arbeidsmarkt. De opgelopen achterstanden door de coronacrisis maken dit des te urgenter. Daarbij zijn de scholen en kinderopvang belangrijke signaleerders van problemen bij jeugdigen en gezinnen. Ook op het gebied van sociale ontwikkeling als gevolg van de coronacrisis. Binnen het onderwijs ligt de sleutel om jeugdigen en gezinnen beter te ondersteunen. In de praktijk zijn jeugdhulp, onderwijs en preventie nog te gescheiden werelden terwijl samen met de gemeente een gezamenlijke verantwoordelijkheid wordt gedragen.

Toename ongelijkheid
Niet iedereen kan meedoen en heeft gelijke kans om zich te ontwikkelen. Corona heeft de afgelopen twee jaren ongelijkheid tussen kinderen en jongeren, met een meer of mindere ondersteunende of stimulerende thuisomgeving, verder vergroot en heeft deze ook meer zichtbaar gemaakt.

Naar meer inclusief onderwijs
Landelijk wordt de beweging naar inclusiever onderwijs gestimuleerd. Inclusief onderwijs betekent dat kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte samen naar school gaan met kinderen die geen extra ondersteuning nodig hebben en relatief zorgelozer opgroeien. Steeds meer scholen in Nederland bieden leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben een plek binnen het reguliere onderwijs. Alléén naar het speciaal onderwijs als het echt niet anders kan.

Toename eisen aan schoolgebouwen
De eisen die er aan schoolgebouwen worden gesteld zijn sterk toegenomen. Allereerst is het onderwijs zelf aan verandering onderhevig en vertaalt zich dat in andere functionele eisen aan het gebouw. Daarnaast zijn de eisen t.a.v. het binnenklimaat toegenomen. We verwachten dat de

1

luchtkwaliteit in het schoolgebouw voldoet aan een hoge standaard en de temperatuur dient voldoende beheersbaar te zijn, juist in warmere perioden. De coronacrisis heeft dat inzicht versterkt. Tevens dienen schoolgebouwen een bijdrage te leveren in de klimaatdoelstellingen. Het streven is om te komen tot duurzame energie neutrale gebouwen die van het aardgas af zijn.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? In Dijk en Waard word je uitgedaagd om het beste uit jezelf te halen en mag je jezelf zijn, jezelf
uiten en jezelf ontwikkelen. Daarbij hebben we oog voor elkaar en voelen we ons verbonden met wat ons bindt, namelijk eenheid in verscheidenheid. Iedere inwoner krijgt gelijke kansen om zichzelf te ontplooien en talenten te ontwikkelen, om de stap naar de arbeidsmarkt beter te kunnen maken. Inwoners zijn economisch zelfstandig en doen naar eigen kunnen mee in de maatschappij. We zorgen voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Op het mbo worden leerlingen voorbereid op het uitoefenen van beroepen waar veel vraag naar is op de arbeidsmarkt.
Het belang van goede ventilatie in schoolgebouwen is met de coronapandemie nog nadrukkelijker naar voren gekomen. De overheid heeft richtlijnen opgesteld waaraan een schoolgebouw dient te voldoen en een subsidieregeling in het leven geroepen om het gebouw aan die richtlijnen aan te passen.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Alle inwoners krijgen de kans om een startkwalificatie te behalen
2. Laaggeletterdheid en digibetisme hebben in Dijk en Waard een beperkte omvang
3. Hoogwaardige en toekomstbestendige onderwijsgebouwen

4. Het behouden en promoten van de sterke (regionale) positie van het mbo-onderwijs in onze gemeente

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Het verstevigen van de samenwerking tussen hulp/ondersteuning en onderwijs en kinderopvang.	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.
Het bieden van gelijke kansen op een goede start in het basisonderwijs met inzet op peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen. Vanuit het rijk worden middelen voor het tegengaan van onderwijsachterstanden beschikbaar gesteld.
Het aanbieden van ondersteunende activiteiten door kinderopvang, onderwijs en opvoedondersteuners gericht op gelijke kansen, goede start voor alle leeftijdsgroepen.	0	0	0	0	nvt	Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen. Vanuit het rijk worden middelen voor het tegengaan van onderwijsachterstanden beschikbaar gesteld.
Het verder ontwikkelen van IK(O)C's, zoals IKOC Noord-Scharwoude.	0	0	0	0	nvt	Investering opgenomen in Meerjaren Investerings Programma, die elders in deze begroting is opgenomen.
De herschikking schoolgebouwen in de Molen-, Edelstenen- en Rivierenwijk.	240	240	240	240	S	Er is in 2020 een plan gemaakt om de scholen in genoemde wijken te herschikken, waarbij een aantal worden afgestoten en nieuwe locaties worden gerealiseerd. Dit plan kost geld, maar levert ook geld op (o.a. vrijkomende locaties voor woningbouw). De kapitaallasten van de investering die nog door de gemeente moet worden gedaan (dus na aftrek van de opbrengsten), bedragen 240.000 euro per jaar. Dit bedrag is gebaseerd op de huidige prijzen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
Een succesvolle samenwerking tussen gemeente, onderwijs, regionale samenwerkingsverbanden en ondernemers, zoals met de uitvoering van de regionale uitvoeringsagenda passend onderwijs 2020-2024, het jaarlijkse gezamenlijke beroepenevent.						
• Regionaal programmamanager passend onderwijs	22	22	0	0	I	De gemeente Dijk en Waard draagt bij aan de kosten voor de regionaal programmamanager passend onderwijs aansluiting jeugdhulp. In 2024 wordt de regionale programmastructuur Passend Onderwijs geëvalueerd. Op basis van de evaluatie wordt een voorstel gemaakt over het structureel voortzetten na 2024.
• Dijk en Waard on Stage (Beroepenevenement)	35	35	35	0	I	Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 draagt Dijk en Waard bij aan het organiseren van het beroepenevent Dijk en Waard on Stage, voorheen Heerhugowaard on Stage. Voor de jaren hierna wordt onderzocht hoe we dit gaan voortzetten in samenwerking met partners.
Uitbreiding van activiteiten om laaggeletterdheid te voorkomen.	50	50	50	50	S	Met deze middelen kan het Taalhuis in stand worden gehouden. Deze middelen zijn aanvullend aan de Rijksmiddelen die de gemeente Dijk en Waard ontvangt in het kader van Volwasseneneducatie en aanpak Laaggeletterdheid.
Ondersteuning van activiteiten om digibetisme tegen te gaan.	10	10	0	0	I	Aanvullend op het bedrag dat de gemeente krijgt via centrumgemeente Alkmaar uit de specifieke uitkering Wet Educatie en Beroepsonderwijs, zet de gemeente middelen in om activiteiten in stand te houden en uit te breiden.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
Energiebesparende maatregelen, duurzaamheidseisen en een gezond klimaat in schoolgebouwen.	0	0	0	0		Deze ambitie wordt ingevuld met onder andere het in j genoemde fonds.
Het instellen van een gemeentelijk fonds, van waaruit de schoolbesturen de benodigde investeringen in duurzaamheid en ventilatieverbetering kunnen dekken. Dit fonds wordt in de loop van de jaren weer gevuld doordat de schoolbesturen het jaarlijks exploitatievoordeel terugstorten in de reserve. Indien er bij deze investeringen sprake is van een onrendabele top (indien de investeringen over 20 jaar niet geheel worden terugverdiend door de besparingen in de exploitatie) worden hier maatwerkafspraken over gemaakt.	750	0	0	0	I	Dit betreft het instellen van een gemeentelijk fonds (bestemmingsreserve), van waaruit de schoolbesturen de benodigde investeringen in duurzaamheid en ventilatieverbetering kunnen dekken. Daarnaast wordt er een bedrag van eveneens € 750.000,- overgeheveld van de reserve expertisecentrum De Vaandel-Zuid naar deze nieuwe bestemmingsreserve. Daarmee kent de bestemmingsreserve bij start een saldo van € 1.500.000,-.
Aanpak van het probleem met de WKO-installatie bij Focus (Umbriellaan 1-3). De bron is vervuild door een bacteriële besmetting, waardoor er een ander systeem voor verwarming en koeling moet worden gerealiseerd.	0	20	20	20	S	Vervanging van een WKO- installatie (investering € 300.000)
Het ontwikkelen van een integraal huisvestingsplan onderwijs.	0	0	0	0		Hier heeft de raad in 2022 reeds middelen voor beschikbaar gesteld.
Het behouden en verder ontwikkelen van hoogwaardige toekomstbestendige onderwijsgebouwen; dit geldt voor duurzaamheidseisen, energiebesparende maatregelen én voor het klimaat in gebouwen.	0	0	0	0		Uit het Integraal Huisvestingsplan zal blijken welke investeringen hiervoor nodig.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
Op basis van de nieuwe verordening bekostiging leerlingenvervoer zetten we in op eigen kracht en wat een kind vooral wel kan, dan wel met ondersteuning kan leren. Dit geldt ook voor nieuwkomers.	0	0	0	0		Aan deze ambitie wordt gewerkt binnen de bestaande capaciteit en middelen.
Het mogelijk maken van huiswerkbegeleiding voor kinderen die het nodig hebben, als onderdeel van het armoedebeleid (zie ook programma 6).	0	0	0	0	nvt	Dit is onderdeel van het armoedebeleid, zie programma 6.
Harmoniseren van verordeningen en regelingen: • Brede scholen / integrale kindcentra (onderdeel van harmonisatie subsidiebeleid sociaal domein) • Onderwijskansenbeleid	0	0	0	0	nvt	De wettelijke verplichting om te harmoniseren wordt uitgevoerd binnen de bestaande capaciteit en middelen.
Totaal beleidswensen kadernota programma Onderwijs	**1.107**	**377**	**345**	**310**		

Overig		Extra middelen x 1.000 euro 2023	2024	2025	2026	I/S	
Leerlingenvervoer: gevolgen van de nieuwe aanbesteding		595	520	520	520	S	Voor leerlingenvervoer wordt meer geld begroot vanwege hogere kosten de komende jaren. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door twee (onvermijdelijke) ontwikkelingen, namelijk de aanbesteding van het nieuwe contract per 1-8-2022 (+420) en de landelijke indexering voor vervoer (+130). Door hogere CAO's, hogere energie/brandstofprijzen en meer inzet op kwaliteit en op duurzaamheid is landelijk te zien dat aanbestedingen van vervoer hoger uitpakken. Zo ook onze aanbesteding. Verder neemt het aantal leerlingen in het vervoer toe. Ook dat is een landelijke trend. De hogere kosten die dit met zich meebrengt willen we beperken door meer in te zetten op eigen verantwoordelijkheid en alternatieven als e-bikes. Ook de komst van het expertisecentrum levert een voordeel op, omdat de nodige leerlingen minder ver hoeven te reizen.
Het bieden van gelijke kansen op een goede start in het basisonderwijs met inzet op peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie.		82	82	82	82	S	Met ingang van 2023 wordt € 82.000 begroot ten behoeve van structureel ophogen van het subsidieplafond reguliere peuteropvang. Ophoging van het subsidieplafond is noodzakelijk om alle bij de gemeente binnen gekomen aanvragen voor peuteropvang, dwz kortdurende opvang van twee dagdelen in de week voor ouders die niet in aanmerking komen voor de Rijksregeling Kinderopvangtoeslag, volledig te kunnen toekennen.
Totaal overig programma Onderwijs		**677**	**602**	**602**	**602**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,1	DUO	Er wordt gesproken van absoluut verzuim als een leerplichtige en/of kwalificatie plichtige jongere niet op een school of instelling staat ingeschreven.
Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	nog niet vastgesteld	DUO	Er is sprake van relatief verzuim als een jongere wel op een school staat ingeschreven, maar gedurende een bepaalde tijd de lessen/praktijk verzuimt. Ook veelvuldig te laat komen kan hiertoe worden gerekend.
Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	nog niet vastgesteld	Ingrado	Het percentage van het totaal aantal leerlingen van het vo en mbo(12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Onderwijshuisvesting	-7.536	-12.331	-7.227	-7.064	-7.017	-7.119
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.699	-2.280	-1.765	-1.765	-1.765	-1.765
TOTAAL LASTEN	**-10.235**	**-14.610**	**-8.992**	**-8.829**	**-8.782**	**-8.885**
BATEN						
Onderwijshuisvesting	838	655	761	761	761	761
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.117	362	362	362	362	362
TOTAAL BATEN	**1.955**	**1.017**	**1.122**	**1.123**	**1.123**	**1.123**
Saldo van baten en lasten	**-8.280**	**-13.593**	**-7.870**	**-7.707**	**-7.659**	**-7.762**
Toevoeging aan reserves	-709	-302	-333	-202	-210	-210
Onttrekking aan reserves	-1.051	-920	-804	-804	-804	-804
Saldo programma	**-7.938**	**-12.975**	**-7.399**	**-7.105**	**-7.065**	**-7.168**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-1.107	-377	-345	-310
Extra autonome effecten	0	0	0	0	0	0
Overige mutaties	0	0	-677	-602	-602	-602
Gewijzigd saldo programma begroting	**-7.938**	**-12.975**	**-9.183**	**-8.084**	**-8.012**	**-8.080**

Verbonden partijen

Niet van toepassing

Programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte

Dijk en Waard nodigt uit om naar buiten te gaan. We zijn trots op onze bijzondere landschappen in combinatie met historische elementen en moderne ontwikkelingen. We kunnen niet zonder het verenigingsleven en de voorzieningen waar inwoners elkaar ontmoeten en waar wordt samengewerkt. Als we met woningen en aantallen inwoners een sprong vooruit maken, dan groeien het groen, de openbare ruimte en voorzieningen daarin mee. Het college zorgt voor een schone en groene omgeving met moderne, passende en goed onderhouden en voor iedereen toegankelijke voorzieningen, zodat iedereen in Dijk en Waard kan bewegen, ontspannen en zich sportief en cultureel kan ontwikkelen. Sport, kunst & cultuur en recreatie dragen bij aan ontwikkeling, bevorderen de gezondheid, zorgen voor zingeving en versterken de sociale samenhang. Sport, kunst & cultuur en recreatie leveren daarmee preventief een duidelijke bijdrage aan thema's als gezondheid, welzijn, welbevinden, zelfredzaamheid, participatie, integratie, sociale cohesie en leefbaarheid. Daarmee heeft het direct verband met programma 6 sociaal domein.

Trends & Ontwikkelingen

- Er is een toenemende vraag naar een gezonde levensstijl. Sport wordt steeds meer ingezet als preventief middel, voor gezondheid, welbevinden, vitaliteit en sociale contacten. Sport verbreedt zich van verenigingen naar ongeorganiseerde sport en bewegen in de buitenruimte.
- Inwoners sporten vaker individueel of in zelf gevormde groepen en op niet-traditionele locaties;
- Vrijwilligers binden zich minder aan één vereniging.
- Het culturele aanbod en de culturele infrastructuur zijn verstevigd via de samenwerking met Cool kunst en cultuur, de pilot Cultuurverbinder en het opzetten van de Jongerenalliantie.
- Er is nieuw aanbod cultuureducatie ontwikkeld op scholen voor de komende jaren.
- Op regionaal niveau is een regionaal cultuurprofiel opgesteld om de regio Noord-Holland Noord landelijk meer op de kaart te zetten.
- Er wordt meer gebruikgemaakt van de mogelijkheden in recreatiegebieden

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Thema: sport

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? In Dijk en Waard voelt men zich verbonden, heeft men plezier en hebben inwoners alle
mogelijkheden om te bewegen en te sporten ten behoeve van een gezonde leefstijl en om verschillende vormen van kunst en cultuur uit te kunnen oefenen. Dijk en Waarders kunnen geluk ervaren in een veilige, groene en gezonde leefomgeving en voorzieningen die hieraan bijdragen. De sociale basis vinden we terug in alle kernen en wijken van Dijk en Waard, waar inwoners elkaar ontmoeten, samenwerken en in verbinding staan met elkaar.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Sporten is voor iedereen in Dijk en Waard financieel en fysiek mogelijk.
2. In Dijk en Waard zijn alle verenigingen, sportterreinen en sportaccommodaties goed onderhouden en voor iedereen (veilig) toegankelijk.
3. Dijk en Waard is ondersteunend aan ambities van talentvolle (top)sporters.

Waar zetten we in 2023 op in

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
• Harmoniseren en implementeren subsidieregeling sport (als onderdeel van harmonisatie subsidiebeleid).	0	0	0	0	nvt	De subsidieregelingen sport van de voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk worden geharmoniseerd. Afhankelijk van keuzes die hierin gemaakt worden, wordt gekeken naar het benodigde budget.
• Opstellen van een visie op sportbeleid, gezamenlijk met de sector.	0	0	0	0	nvt	De sportvisie wordt onderdeel van het integraal beleidskader sociaal domein.
• De harmonisatie en implementatie van sportbeheer- en exploitatie c.q. vorming van een toekomstbestendig sportbedrijf Dijk en Waard	0	0	0	0	nvt	Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen bestaande budgetten.
• Samen met sportverenigingen en andere stakeholders uit het sociaal domein de mogelijkheden van open sportparken verder verkennen.	0	0	0	0	nvt	Dit is onderdeel van bestaande opdracht aan sportbedrijven.
• Kennis en inzicht in de verschillen ten aanzien van onder andere de onderhoudsstaat van sportaccommodaties en sportterreinen en de benodigde aanpak om hierin een gelijkwaardig niveau te kunnen realiseren.	30	0	0	0	I	In 2020 heeft het Mulier instituut het sportonderzoek uitgevoerd in Heerhugowaard. Met vervolgonderzoek kan inzichtelijk worden gemaakt wat Dijk en Waard nodig heeft voor de realisatie van een gelijkwaardig niveau van sportaccommodaties.

Thema: cultuur en kunst

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? In Dijk en Waard zijn kunst en cultuur een belangrijke verbindende kracht in de samenleving. Een ieder moet zijn/haar talent kunnen ontwikkelen en zich kunnen ontplooien. Kunst en cultuur heeft daarmee een preventieve werking en kan (dure) zorg voorkomen. Er is een link met meerdere disciplines, zoals onderwijs, jongeren en welzijn. Meer en betere samenwerking wordt gestimuleerd.
Door in te zetten op kunst en cultuur zorgt de gemeente ervoor dat alle inwoners kunnen meedoen. Met extra aandacht voor jongeren. De bibliotheek heeft een ondersteunende functie bij laaggeletterdheid, nieuwkomers en digibeten.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. In Dijk en Waard zijn kunst en cultuur een belangrijke en verbindende factor.
2. In Dijk en Waard is een stimulerend klimaat voor talent in kunst- en cultuursector.
3. Dijk en Waard stimuleert de kwaliteit en artisticiteit, samenwerking van en binnen de kunst- en cultuursector en onderscheidt zich in de regio.

W+aar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
• Via het geharmoniseerde subsidiebeleid stimuleren dat men meer gaat samenwerken, waarbij ingezet wordt op innovatie, er extra inzet wordt gepleegd voor kwetsbare doelgroepen en zoveel mogelijk jongeren worden bereikt.	0	0	0	0	nvt	Deze ambitie wordt vooralsnog uitgevoerd binnen bestaande budgetten.
• Het opstellen van een visie op cultuur.	0	0	0	0	nvt	De visie op cultuur wordt onderdeel van het integraal beleidskader sociaal domein.
• Versterken van lokale omroep, o.a. via regionale samenwerking.	55	55	55	55	I	Om de nieuwe lokale omroep te laten groeien tot een stevige streekomroep die op innovatieve wijze opereert, is een verhoging van de gemeentelijke bijdrage begroot. Deze bijdrage zorgt voor het professionaliseren van de omroep en het continueren van de aanstelling van een redacteur met als aandachtsgebied Dijk en Waard wat ten goede komt aan de controlerende rol van de onafhankelijke (politieke) journalistiek. Daarnaast kunnen noodzakelijke investeringen gedaan worden (o.a. social media, digitale radio en apparatuur) om aan de steeds hogere kwaliteitseisen te voldoen. De nieuwe lokale omroep krijgt een licentie tot en met 2026.

• De bibliotheken van Langedijk en Heerhugowaard zijn gefuseerd tot één organisatie. Vanuit deze basis wordt -lokaal en regionaal- nagedacht hoe de bibliotheekfunctie de komende jaren wordt ingevuld (incl. gelijk voorzieningenniveau voor alle inwoners)	135	135	135	135	S	Er is een extra bijdrage aan de bibliotheken van 135.000 euro per jaar begroot, zodat in elke vestiging een goede dienstverlening kan plaatsvinden.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Samen met de cultuurverbinder, de jongerenalliantie, Cool kunst en cultuur en alle andere verenigingen bouwen aan een toegankelijk aanbod voor alle inwoners. Met extra aandacht voor jongeren via kunst & cultuureducatie.	50	100	100	0	I	Voor alle jongeren in Dijk en Waard moet muziekonderwijs beschikbaar zijn. Dat gaat grotendeels via Cool. Voor het grondgebied van de voormalige gemeente Langedijk speelt ook de Popschool een rol. Om via een groeimodel het muziekonderwijs meer hetzelfde te laten zijn is voor alle jongeren is voor 2023 50.000 euro nodig en voor 2024 en 2025 100.000 euro.
• Door het opbouwen van het netwerk van Kunst te Kijk (met de Kunstkerk als trekker) worden kunstenaars meer verbonden en gehoord.	0	0	0	0	nvt	Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen bestaande budgetten.
• Harmoniseren van verordeningen en regelingen op het gebied van evenementen	0	0	0	0	nvt	

Thema: recreatie

Nederland als vakantiebestemming en dagjes uit in de eigen omgeving zijn belangrijker geworden. Bijzondere ervaringen blijven een drijfveer voor recreatie. Dit kan op verschillende manieren. Een belangrijk gebied als groene hart van Dijk en Waard is het Oosterdelgebied. In de visie Grenzeloos Dijk en Waard (Kanaalpark) komen verschillende plannen samen om hieraan vorm en uitvoering te geven.

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? Dijk en Waard biedt veel mogelijkheden om te recreëren en de infrastructuur is daartoe toereikend.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

a. Toekomstvisie Museum BroekerVeiling wordt uitgevoerd.
   Het college kiest in ieder geval voor het voortzetten van de bestaande opzet met de daarbij noodzakelijke eenmalige financiële investeringen en benodigde jaarlijkse exploitatiesubsidie (scenario De basis op orde, eerder Consolidatie genaamd) en wil het museum door ontwikkelen naar een museum met een regionale uitstraling. Intensieve samenwerking met andere culturele instellingen en activiteiten is daarbij van belang. De uiteindelijke besluitvorming is aan de gemeenteraad.
b. Uitvoering vastgestelde visie Geestmerambacht 2030 door het recreatieschap. Het recreatieschap Geestmerambacht zet in op het verder (door)ontwikkelen van Geestmerambacht, Park van Luna en de Groene Loper op basis van de vastgestelde Visie Geestmerambacht 2030.
c. Het stimuleren van (nieuwe) mogelijkheden om te recreëren.
d. Starten met het uitvoeringsprogramma Kanaalpark (Grenzeloos Dijk en Waard) wat in 2022 door de raad wordt vastgesteld.
e. Het uitvoeren van het project Langedijk ontwikkelt met water

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
• Toekomstvisie Museum BroekerVeiling wordt uitgevoerd. Het college kiest in ieder geval voor het voortzetten van de bestaande opzet met de daarbij noodzakelijke eenmalige financiële investeringen en benodigde jaarlijkse exploitatiesubsidie (scenario De basis op orde, eerder Consolidatie genaamd) en wil het museum door ontwikkelen naar een museum met een regionale uitstraling. Intensieve samenwerking met andere culturele instellingen en activiteiten is daarbij van belang. De uiteindelijke besluitvorming is aan de gemeenteraad.	0	0	0	0	nvt	De gemeenteraad heeft in juli 2022 de toekomstvisie BroekerVeiling vastgesteld. De structurele bijdrage, € 370.000, is al opgenomen in de programmabegroting 2023.
• Uitvoering vastgestelde visie Geestmerambacht 2030 door het recreatieschap. Het recreatieschap Geestmerambacht zet in op het verder (door)ontwikkelen van Geestmerambacht, Park van Luna en de Groene Loper op basis van de vastgestelde Visie Geestmerambacht	51	90	137	183	S	T/m 2025 wordt een deel van de participantenbijdrage betaald uit een voorziening (HAL Meerwaardefonds) en deels vanuit de begroting. Vanaf 2026 is de voorziening leeg en wordt de volledige participantenbijdrage opgenomen in de begroting. Daarnaast is afgesproken de bijdrage in de begroting al vanaf 2023 trapsgewijs te laten toenemen ten behoeve van de kosten die gemaakt worden in het kader van het Uitvoeringsprogramma (de kost gaat voor de baat uit).

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het stimuleren van (nieuwe) mogelijkheden om te recreëren.	0	0	0	0	nvt	Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen bestaande budgetten, zowel binnen dit programma als binnen het programma Economie.
• Starten met het uitvoeringsprogramma Kanaalpark (Grenzeloos Dijk en Waard) wat in 2022 door de raad wordt vastgesteld.	250	0	0	0	I	Om de visie financieel uit te werken, om de uitvoering ter hand te nemen, is hiervoor in 2023 een budget begroot. Een voorstel voor een structureel budget voor de uitvoering volgt.
• Het uitvoeren van het project Langedijk ontwikkelt met water	0	0	0	0	nvt	Dit is opgenomen in het Meerjaren Investerings Programma (MIP)

Thema: Leefbare, schone groene en waterrijke omgeving

1. Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? De inrichting en het beheer van de openbare ruimte draagt bij aan het woongenot van inwoners.
2. Meldingen en klachten over de openbare ruimte worden naar tevredenheid opgepakt. Als snelle beantwoording niet mogelijk is, houden we contact met de indiener over de voortgang.
3. We vergroten de biodiversiteit in Dijk en Waard.
4. Het onderhoudsniveau openbare ruimte is van goede kwaliteit en wordt uitgevoerd op het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau.

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
• Het verbeteren van de biodiversiteit via omvorming van de openbare ruimte (bijv. grasland naar bloemrijk grasland) en aanpassing van onderhoudsplannen.	110	110	110	110	S	Bij ecologisch bermbeheer wordt het maaisel afgevoerd wat de rijkdom aan biodiversiteit op de lange termijn bevordert door verschraling van de bodem. Voor deze werkwijze zijn extra financiële middelen nodig.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het herstellen van boomstructuren waar deze beschadigd of verdwenen zijn of waar boomziektes het voortbestaan bedreigen. Met het aanvullen van de boomstructuren wordt gericht gewerkt aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en de identiteit van de gemeente.	75	75	75	75	S	Met deze aanvulling op het reeds bestaande budget voor de aanvulling van ontbrekende en/of verdwenen boomstructuren kunnen jaarlijks ongeveer 20 extra bomen worden aangeplant
• Behoud van de huidige schooltuinen bij voldoende animo van scholen.	60	60	60	60	S	Voor het behoud van de huidige schooltuinen (voorwaarde: voldoende animo bij de scholen) en het aanhaken bij kansen met betrekking tot de ontdekking van de natuur(gebieden), ook door kinderen, is in de huidige begroting geen capaciteit en structureel budget opgenomen.
• Aanhaken bij kansen met betrekking tot de ontdekking van de natuur(gebieden) ook door kinderen.	0	0	0	0	nvt	De hierboven begrote middelen (behoud schooltuinen) worden ook gebruikt om aan deze ambitie te werken.
• Het onttegelen' van de openbare ruimte.	70	70	70	70	S	Ingezet wordt op het onttegelen van 2.000 m2 openbare ruimte per jaar, waarbij het uitgangspunt is dat de helft omgevormd wordt naar grasland en de andere helft naar heesters. Hiertoe wordt een uitvoeringsplan opgesteld dat vanaf 2023 ten uitvoer zal worden gebracht. Om dit te kunnen realiseren zijn extra middelen nodig.
• Het snel en adequaat afhandelen maar ook het voorkomen van het aantal meldingen en klachten.	0	0	0	0	nvt	Deze ambitie wordt uitgevoerd binnen bestaande budgetten.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het verbeteren van de biodiversiteit via omvorming van de openbare ruimte.	50	50	50	50	S	Voor het jaarlijks omvormen van kansrijke percelen ruw gras naar bloemrijk grasland zijn binnen de bestaande begroting geen middelen beschikbaar. Uitgangspunt voor dit extra budget is dat jaarlijks ongeveer 8.000 m2 op deze wijze wordt omgevormd.
• Het stimuleren van het ‘onttegelen’ van particuliere ruimten.	115	110	110	110	S	Voor het stimuleren van het ‘onttegelen’ van particuliere ruimten is de gemeente in 2022 aangesloten bij Stichting Steenbreek. Er worden vanaf 2023 onder die noemer verschillende acties opgezet. Samen met de regio Alkmaar wordt de stimuleringsregeling klimaat adaptieve particuliere ruimten opgezet.
Totaal beleidswensen programma SCR	**1.071**	**875**	**902**	**848**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	2023	2024	2025	2026	I/S	
Areaaluitbreiding beheer en dagelijks onderhoud openbaar groen	202	202	202	202	S	Door de bouwlocaties binnen de gemeente worden jaarlijks nieuwe delen openbaar groen aangelegd en in gebruik genomen. Deze nieuwe arealen moeten jaarlijks kunnen worden onderhouden. Daarvoor zijn extra financiële middelen nodig.
Areaaluitbreiding grootonderhoud openbaar groen	61	61	61	61	S	Door de bouwlocaties binnen de gemeente worden jaarlijks nieuwe delen openbaar groen aangelegd en in gebruik genomen. Naast dagelijks onderhoud wordt hierop ook meerjarig onderhoud uitgevoerd. Daarvoor zijn extra financiële middelen nodig.
Inflatiecorrectie Speelvoorzieningen - onderhoud en vervanging	13	9	9	9	S	De materiaalkosten voor speelvoorzieningen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen, maar tot nu toe nog niet in de exploitatiebudgetten verwerkt (2023 15% vanaf 2024 10%).
Inflatiecorrectie Openbare groen	250	167	167	167	S	De materiaalkosten voor het dagelijks onderhoud van openbaar groen zijn de afgelopen jaren sterk gestegen. Deze stijgingen zijn tot nu toe niet in de exploitatiebudgetten Openbaar groen verwerkt. Dit is inmiddels noodzakelijk om het benodigde onderhoud uit te kunnen (laten) voeren (2023 15% vanaf 2024 10%).
Prijsstijging Gas en elektra	394	954	636	636	S	De prijsstijgingen van gas en elektra hebben grote effecten op de gemeentelijke energiebudgetten. Ongewis is hoe e.e.a. zich op de langere termijn zal ontwikkelen. In 2023 kan het effect nog worden beperkt omdat voor gas nog sprake is van een doorlopend vast contract, voor de jaren daarna zijn inschattingen opgenomen die aansluiten bij het huidige niveau van prijsstijging.

Indexatie Omroep-Cool-Bibliotheek	105	105	105	105	S	Door groei van aantal huishoudens is structureel 10.000 extra nodig (landelijk richtlijn is vast bedrag per huishouden) voor de omroep; indexatie Cool 45.000; indexatie Bibliotheek 50.000
Inflatie op lopende contracten	31	31	31	31	S	Prijsindexatie lopende contracten Stadsbedrijf.
Totaal autonome effecten programma SCR	**1.056**	**1.529**	**1.211**	**1.211**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overig	2023	2024	2025	2026	I/S	
Begeleiden initiatieven (initiatievencampagne)	40	40	40	40	S	De initiatievencampagne, die in 2021 in de voormalige gemeente Langedijk is uitgevoerd leidt tot extra werkzaamheden (begeleiding initiatieven, beheer en onderhoud gerealiseerde initiatieven) voor de organisatie. De gevraagde middelen maken de hiervoor de benodigde menskracht mogelijk.
Afschrijvingslasten Vervanging Speeltoestellen	0	53	85	116	S	De vervanging van speelvoorzieningen in wijken na het verstrijken van de levensduur werd voorheen jaarlijks bekostigd vanuit de exploitatie. Het betreft echter nieuwe investeringen, die feitelijk dienen te worden geactiveerd en door de jaren heen afgeschreven. Om die reden is besloten de vervanging van speeltoestellen vanaf 2023 op te nemen in het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP). Dit leidt tot de opname van kapitaallasten in de exploitatie.

Overig	2023	2024	2025	2026	I/S	
Speeltoestellen worden door grootscheeps vervanging opgenomen in investeringsplan	-390	-390	-390	-390	S	De vervanging van speelvoorzieningen in wijken na het verstrijken van de levensduur werd voorheen jaarlijks bekostigd vanuit de exploitatie. Het betreft echter nieuwe investeringen, die feitelijk dienen te worden geactiveerd en door de jaren heen afgeschreven. Om die reden is besloten de vervanging van speeltoestellen vanaf 2023 op te nemen in het Meerjaren InvesteringsPlan (MIP). Hierdoor kunnen de jaarlijkse exploitatiebudgetten voor vervanging vanaf 2023 vrijvallen.
Totaal overig programma SCR	**-350**	**-297**	**-265**	**-234**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	46,9%	Gezondheidsenquête (CBS en RIVM)	Het percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens een keer per week aan sport doet. De informatie wordt ontsloten middels de bron www.waarstaatjegemeente.nl De meest recente cijfers met betrekking tot de verplichte indicator voor gemeenten wordt hier gepresenteerd. Eens in de 4 jaar worden de cijfers geactualiseerd.

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Sportbeleid en activering	-52	-195	-204	-204	-204	-204
Sportaccommodaties	-8.239	-8.409	-7.598	-7.488	-7.485	-7.481
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-3.585	-3.552	-3.597	-3.565	-3.563	-3.560
Musea	-342	-438	-449	-449	-449	-449
Cultureel erfgoed	-382	-800	-862	-719	-719	-641
Media	-2.527	-2.606	-2.449	-2.449	-2.449	-2.449
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.751	-7.678	-7.776	-7.659	-7.657	-7.632
TOTAAL LASTEN	**-21.878**	**-23.679**	**-22.936**	**-22.533**	**-22.526**	**-22.417**
BATEN						
Sportbeleid en activering	40	0	0	0	0	0
Sportaccommodaties	3.362	2.995	3.052	3.052	3.052	3.052
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	433	399	422	422	422	422
Cultureel erfgoed	6	6	6	6	6	6
Media	279	281	281	281	281	281
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	225	196	197	197	197	197
TOTAAL BATEN	**4.344**	**3.877**	**3.958**	**3.958**	**3.958**	**3.958**
Saldo van baten en lasten	**-17.534**	**-19.802**	**-18.978**	**-18.575**	**-18.568**	**-18.459**
Toevoeging aan reserves	-37	-37	-37	-37	-37	-37
Onttrekking aan reserves	-319	-958	-516	-365	-363	-363
Saldo programma	**-17.252**	**-18.881**	**-18.499**	**-18.247**	**-18.241**	**-18.133**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-1.071	-875	-902	-848
Extra autonome effecten	0	0	-1.056	-1.529	-1.211	-1.211
Overige mutaties	0	0	350	297	265	234

Gewijzigd saldo programma begroting	-17252	-18.881	-20.276	-20.354	-20.089	-19.958

Verbonden partijen

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Openbaar beland
Recreatieschap Geestmerambacht	Haarlem	Als gemeenschappelijk openbaar lichaam invulling te geven aan: • het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie; • het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu; • het tot stand brengen en onderhouden van een landschap, dat is afgestemd op het hiervoor geformuleerde. Het gebied is aangegeven in de regeling.
Heerhugowaard Sport NV	Heerhugowaard	Het beheren en exploiteren van (binnen)sportaccommodaties, voorts al hetgeen met één en ander verband houdt, alles in de ruimste zin van het woord.
Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA)	Alkmaar	Doelstellingen van het Regionaal Archief Alkmaar zijn: • Het laten uitvoeren van de wettelijk verplichte taak tot beheer van het gemeentearchief. • Het verwerven van nieuwe archieven, audiovisuele documenten en andere historische collecties; • het veilig beheren en toegankelijk maken van de collectie; • het publiek in staat stellen om de collectie te raadplegen.

Programma 6 Sociaal domein

De missie van Dijk en Waard is om een sterke en vitale samenleving te zijn, waarmee we de zorg en ondersteuning op termijn effectief, betaalbaar en toegankelijk houden voor iedereen. Daarbij is aandacht voor alle leefgebieden. De inwoners van Dijk en Waard zijn fysiek en mentaal gezond, participeren zinvol in de maatschappij, wonen en leven zelfredzaam en krijgen indien nodig ondersteuning of zorg. De implementatie van de visie sociaal domein staat voorop. De visie sociaal domein is ons kompas op basis waarvan we stapsgewijs ontschot en integraal uitvoering geven aan de meerjarige opgave. Om de ambities zoals genoemd in de Visie sociaal domein te realiseren is een sterke sociale basis nodig met meer onderlinge samenwerking en daaraan gekoppeld een nieuwe verhouding tussen overheidsprofessionals en inwoners. Een solide basis is essentieel om de transformatie goed vorm te geven en via die weg de zelfredzaamheid van inwoners te vergroten. Naast inzetten op de eigen kracht, preventie en vroegsignalering zullen we ook inzetten op de beheersbaarheid van het sociaal domein in termen van middelen, capaciteit en infrastructuur. De grote financiële tekorten en krapte op de arbeidsmarkt in combinatie met een aanhoudende toenemende (complexe) zorgvraag en de demografische ontwikkelingen maakt het tot een forse meerjarige prioritaire opgave. Deze opgave pakken we zowel lokaal als regionaal op. De implementatie van de visie sociaal domein vergt veel van de organisatie en samenwerkingspartners. Het is een langdurig proces dat in realistische en haalbare stappen wordt uitgevoerd. Dit vraagt van de organisatie om weloverwogen keuzes te maken in wat we wel of niet kunnen oppakken.

Trends & Ontwikkelingen

We zien helaas nog tegenstellingen en kansenongelijkheid tussen arme en rijke mensen. Tussen theoretisch en praktisch opgeleiden, allochtonen en autochtonen en tussen werkenden en werkzoekenden. De komende jaren verdubbelt in Dijk en Waard door de sterke vergrijzing het aantal ouderen, hierdoor zal ook het aantal mantelzorgers en de belasting van de mantelzorger toenemen. Ook maken inwoners zich zorgen om stijgende kosten van het levensonderhoud, zoals de gezondheidszorg, energie en woningen. Hierdoor zien wij dat het aantal kwetsbare inwoners die het (nog) niet op eigen kracht redden dreigt toe te nemen.

Daarbij neemt de complexiteit van sociaal maatschappelijke vraagstukken toe. De groeiende individualisering, polarisatie en segregatie in de samenleving maakt dat de sociale cohesie in wijken en de veiligheidsbeleving van inwoners onder druk staan.

Er is sprake van een toenemend aantal kwetsbare groepen met problemen op meerdere leefgebieden. Steeds meer personen en gezinnen leven met schulden of zelfs in armoede. Dit heeft een effect op hun bestaanszekerheid en raakt hun gezondheid en vitaliteit. Bij steeds meer gezinnen wordt duidelijk dat er sprake is van multiproblematiek. Het grote aantal mensen met psychosociale problemen is zichtbaarder dan ooit. Er is een toenemende vraag naar zorg, hulp en ondersteuning voor jeugdigen, volwassenen en ouderen. De gemeentelijke uitgaven aan de Wmo-voorzieningen en jeugdhulp stijgen aanzienlijk.

Tegelijk hebben we te maken met een marktwerking in de zorg en met druk op zorgaanbieders en voorzieningen. Daarbij hebben we te maken met vergrijzing en is er druk op mantelzorg en het aantal vrijwilligers. Inwoners worden verwacht langer zelfstandig thuis te wonen, terwijl de zorg onbetaalbaar dreigt te worden en er grote druk is op de woningmarkt. Ook is het langere termijn toekomstbeeld voor jongeren complex en onzeker, door onder meer de woningcrisis,

studieleningen en aansluiting op de arbeidsmarkt. Daarnaast is er landelijk een nijpend tekort aan opvangcapaciteit voor asielzoekers doordat het aantal instromers stijgt, terwijl de uitstroom uit de asielzoekerscentra stagneert.
Het aantal vluchtelingen en asielzoekers is in 2021 en 2022 flink gestegen door onder andere de oorlog in Afghanistan en Oekraïne. Het vraagt veel van de gemeente om passende opvang en huisvesting te organiseren. De verwachting is dat mede hierdoor er een (hogere) druk ontstaat op de ondersteuning, zorg, onderwijs, kinderopvang, inburgering en woningmarkt.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? In Dijk en Waard doet iedereen zingevend mee. Ieder inwoner krijgt de kans om zich te
ontwikkelen op een manier die voor hem of haar zinvol is. Daarom zetten we in op een gezonde en veilige leefomgeving voor jong en oud. Inwoners dragen naar eigen kunnen bij aan de maatschappij en zijn er voor elkaar. Dijk en Waard is een vitale samenleving, waarin de inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en met behulp van hun netwerk problemen kunnen oplossen. We versterken buurten en wijken om samenredzaam te zijn, zodat inwoners langer elkaar kunnen ondersteunen. Ook versterken we algemene voorzieningen, preventief, dichtbij en laagdrempelig, zodat de inwoners langer zonder tussenkomst van de gemeente zelfredzaam blijven en langer thuis kunnen blijven wonen. Als een inwoner het op eigen kracht, het netwerk en algemeen toegankelijke voorzieningen echt niet zelf redt, ondersteunen we samen met maatschappelijk partners de inwoner met een passende oplossing. In Dijk en Waard willen we de zorg en ondersteuning beheersbaar en toegankelijk houden.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Alle inwoners van Dijk en Waard zorgen zoveel mogelijk voor zichzelf en voor elkaar.
2. Alle inwoners zijn zelfredzaam.
3. Er is een vangnet als dat sociale netwerk (even) niet toereikend is. Wanneer dat vangnet nodig is, is er betaalbare en bereikbare zorg en ondersteuning zo dichtbij mogelijk. Ondersteuning is gericht op (het realiseren van) basisvoorwaarden: werk of zinvolle dagbesteding, onderkomen, financiën op orde (onder andere door schuldhulpverlening), sociaal netwerk.
4. Zoveel mogelijk sturing op en beheersing van de kosten door actueel inzicht in het effect van de beheersmaatregelen en beter contractmanagement
5. Gemeentelijke inkomsten voor het sociaal domein worden zo efficiënt mogelijk ingezet.
6. Geen enkele jongere uit Dijk en Waard in gesloten verblijf.

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
• Het uitvoeren van nieuw armoedebeleid waarbij sprake is van samenhang tussen minimabeleid en schuldhulpverlening.	765	765	0	0	I	Het vervolgproces van het uitvoeringskader armoedebeleid en de concrete invulling daarvan wordt Q4 2022 voorgelegd aan de raad. Verschillende aanvullingen op het armoedebeleid worden in pilotvorm uitgewerkt in 2023 en 2024. De pilot heeft als doel een groter bereik van de doelgroep, verbreding van voorzieningen en een intensivering van integrale samenwerking gericht op preventie. Tussentijdse evaluatie Q4 2023, eindevaluatie in Q4 2024 met voorstel voor mogelijk vervolg. Een van de onderdelen van de pilots is een uitstroompremie van de bijstand naar werk. Dit leidt mogelijk tot minder bijstandsuitkeringen.
a. Het operationeel maken van Zaffier met goed opdrachtgeverschap, verbinding met de lokale toegang en een sterke regionale positie : Check-in (jongerenpunt)	175	175	175	175	S	Met het operationeel worden van Zaffier, kunnen daar de netwerkorganisatie gericht op jongeren Check-in en het meldpunt vroegsignalering, structureel worden ondergebracht. Deze taken zijn eerder incidenteel in de begroting opgenomen.
b. Het operationeel maken van Zaffier met goed opdrachtgeverschap, verbinding met de lokale toegang en een sterke regionale positie : Meldpunt vroegsignalering	145	145	145	145	S	
• Het harmoniseren van beleidskaders, verordeningen en regelingen sociaal domein.	0	0	0	0	nvt	De wettelijke verplichting om te harmoniseren wordt uitgevoerd binnen de bestaande capaciteit en middelen.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het opzetten van een lokaal preventieakkoord in het kader van preventief gezondheidsbeleid.	0	0	0	0	nvt	Voor 2023 wordt € 50.000 rijkssubsidie aangevraagd voor de uitvoering van het preventie akkoord. Verwachting is dat er daarna een vervolgregeling op deze subsidie komt.
• Het stimuleren van het gebruik van de MeedoenPas (link met programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte, het eerste punt).	0	0	0	0	nvt	De financiering van deze ambitie is opgenomen in het 1ste punt (blz 79) “het uitvoeren van het nieuwe armoedebeleid.” Door gerichte communicatie, vervanging van de applicatie en het inrichten van een website speciaal voor de DijkenwaardPas willen we het gebruik stimuleren. Ook in de pilot voor een verbeterd armoedebeleid in 2023 en 2024 worden de bestedingsmogelijkheden mogelijk uitgebreid en geëvalueerd.

De volgende activiteiten voor 2023 zijn onderdeel van een forse meerjarige aanpak en worden stapsgewijs uitgevoerd:

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• De meerjarige implementatie van de Visie sociaal domein.	0	pm	pm	pm		In het Integraal beleidskader sociaal domein (Q2 2023) wordt de vertaling van de Visie sociaal domein naar richtinggevende kaders gemaakt. Op basis daarvan zal een financiële vertaling gemaakt gaan worden. Dit wordt meegenomen in de begroting 2024.
1. Het meerjarige Veranderprogramma sociaal domein 'De inwoner als eigenaar' : Programmamanagement	150	150	0	0	I	Voor de implementatie van de Visie sociaal domein is het veranderprogramma 'de inwoner als eigenaar' gestart. De investeringen worden in de eerste 3 jaar van het programma gedaan (2022 t/m 2024)
	-21				I	dekking vanuit reserve sociaal domein
2. Het meerjarige Veranderprogramma sociaal domein 'De inwoner als eigenaar' : Inhoudelijke kosten	pm	pm	0	0	I	

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Het verkrijgen van inzicht in de ontwikkeltrend van het gebruik van de ondersteuning, hulp en zorg en de financiële uitgaven en beheersingsmogelijkheden.	150	150	0	0	I	Om te kunnen sturen op de ontwikkelingen in het kader van kostenbeheersing is een sociaal domein breed programma opgesteld. Hierbij worden verbanden gelegd tussen de lokale, regionale en landelijke ontwikkelingen. Dit budget zal gebruikt worden voor het programmamanagement en inhuren van specifieke expertise.
Het versterken van preventie, voorliggend veld en inzet van laagdrempelige collectieve en algemene voorzieningen, waaronder jongerenwerk, ouderenadviseur en welzijn op recept.	0	0	0	0	NVT	
1. Het versterken van preventie: Welzijn op recept	95	95	95	95	S	Welzijn op recept, waarbij de huisarts en de POH'ers doorverwijzen naar welzijnsinstellingen in plaats van eerstelijnszorg, wordt uitgebreid en voor alle inwoners van Dijk en Waard georganiseerd. Welzijn op recept draagt bij aan het welzijn van onze inwoners en heeft een ontlastend effect op de werkdruk van huisartsen.
2. Het versterken van preventie: 2fte Jongerenwerk	0	90	180	180	S	Verbinding jongerenwerk en onderwijs (VO): per 2022 zijn er jongerenwerkers ingezet op het VO. Deze worden tijdelijk bekostigd uit de NPO-middelen t/m schooljaar 2023/2024.
3. Het versterken van preventie: 1fte Ouderenadviseur	90	90	90	90	I	Er is op dit geen speciale ouderenadviseur bij de welzijnsorganisaties. Hier is door de vergrijzing behoefte aan.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
4. Het versterken van preventie: 0,5 fte Beleidsmedewerker	45	45	45	45	S	Uitbreiden formatie voor onder meer het ombuigen van maatwerk dagbesteding naar algemene dagbesteding, meer inzet van ervaringsdeskundigen bevorderen, dementievriendelijke gemeente en aanpak eenzaamheid.
5. Preventieactiviteiten jeugdgezondheid	83	83	83	83	S	Projecten en activiteiten als Je hoort erbij, Je brein de baas, Alcoholverkeerscursus en de Verwijsindex worden structureel in de begroting opgenomen.
Het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken, o.a. door te experimenteren met pilots i.h.k.v. community building en versterken van buurtbemiddeling.						
1. Verbeteren van de leefbaarheid in de wijken: Buurtbemiddeling	75	75	75	0	I	De toename van de vraag naar buurtbemiddeling vraagt om een investering in coördinatie en training van (extra) vrijwilligers.
2. Verbeteren van de leefbaarheid in de wijken: Community building	75	75	75	0	I	Het verbeteren van de leefbaarheid in de wijken door de zelfredzaamheid van kwetsbaren te versterken. Hiervoor worden pilots in het kader van zelfstandig wonen gestart die na 2 jaar geëvalueerd worden
3. Verbeteren van leefbaarheid in de wijken: 0,5 fte beleidsmedewerker	45	45	45	45	S	Beleidscapaciteit voor het verbeteren van leefbaarheid in wijken, waaronder beleid voor buurt- en dorpshuizen, vrijwilligersbeleid en buurtbemiddeling.
• Het uitvoeren van de Woonzorgvisie (link programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing).	0	pm	pm	pm		Na vaststelling Woonzorgvisie volgt de financiële vertaling, die meegenomen wordt in de begroting 2024.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Samenwerking (boven)regionaal op programma's Jeugd, Wmo en Passend onderwijs. Waaronder uitvoering geven aan de nieuwe inkoopcontracten Jeugd, de decentralisatie Beschermd wonen en de aansluiting onderwijs en jeugdhulp.	0	0	0	0	nvt	Dit wordt uitgevoerd binnen de huidige beschikbare (regionale) budgetten. Afhankelijk van de kostenontwikkeling zal er indien nodig extra geld voor worden aangevraagd in een later jaar.
• Samenwerking regionaal jeugd: Doorontwikkeling van het Regionaal Expertteam (RET) in de regio Alkmaar	32	32	32	32	S	Elke jeugdhulpregio in Nederland heeft van het Rijk opdracht gekregen om een Regionaal Expert Team (RET) te organiseren. Onze regio heeft reeds een minimale vorm van het RET. Dit RET wordt doorontwikkeld. Het doel is om integraal tot een doorbraak te komen in vastgelopen complexe (gezins)casuistiek.
• Strategisch partnerschap waardoor grote maatschappelijke instellingen hun diensten voor de inwoners goed kunnen uitvoeren (link met programma 5 Sport, cultuur, recreatie en openbare ruimte).	0	0	0	0	nvt	Hier is vooralsnog geen extra geld voor nodig.
Totaal beleidswensen kadernota programma Sociaal Domein	**1.904**	**2.015**	**1.040**	**890**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Gevolgen van verhoging minimumloon binnen de participatiewet	PM	PM	PM	PM	S	De verhoging van het minimumloon heeft effect op de bijstandsuitkeringen.
Indexatie kosten jeugdzorg	1.540	1.540	1.540	1.540	S	Jeugd: Voor 2023 dient er rekening gehouden te worden met de inmiddels vastgestelde CAO voor Jeugd welke nog met terugwerkende kracht over 2022 wordt gefactureerd en een prijsindexatie van 3,5% op alle Jeugdmaatwerkdienstverlening over 2023. Onder B 1 is het structurele effect uit 2021 opgenomen in deze mutatie. Deze is reeds incidenteel verwerkt in 2022 bij de voorjaarsrappage 2022.

Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Effect jaarrekening 2021	980	980	980	980	S	De effecten van de jaarrekening 2021 zijn niet structureel verwerkt in de begroting
Indexatie kosten WMO	1.148	1.148	1.148	1.148	S	Voor 2023 dient er rekening gehouden te worden met de prijsindexatie van 3,5% voor WMO-maatwerkdienstverlening en maatwerkvoorzieningen. Daarnaast is het structurele effect uit 2021 opgenomen in deze mutatie.
Bijstelling Rijksbijdrage BUIG	972	972	972	972	S	Bijstelling rijksbijdrage BUIG. Op basis van de bijstelling van het macrobudget verwachten we structureel € 972.000 minder te ontvangen van het rijk.

Autonome effecten	2023	2024	2025	2026	I/S	
Toename schuldenvragen	PM	PM	PM	PM	S	We merken dat er sprake is van een toename van schuldenvragen (preventief, bij formulierenpunt, humanitas e.d.). Dit komt ook door een verbeterd bereik van mensen met fin. hulpvragen, en ook door de toename van kosten in het algemeen. En wordt meer beroep gedaan op preventieve voorzieningen.
Veilig thuis	152	152	152	152	S	Bij de begroting 2022 zijn de DUVO bijdragen uit Alkmaar (middelen vanuit het centrumgemeentebudget voor uitvoering veilig thuis) onjuist verwerkt.
Indexatie welzijnspartners	85	85	85	85	S	Jaarlijkse indexering grote welzijnsorganisaties. Dit is nodig om het huidige aanbod op pijl te houden en wachttijden te voorkomen.
Totaal autonome effecten programma Sociaal Domein	**4.877**	**4.877**	**4.877**	**4.877**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overige	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Voortzetten verhoogde subsidie Hugohopper ivm uitbreiding vervoersgebied	40	40	40	40	S	
Taakstelling Voogdij/18+	800	800	800	800	S	De overgang van het historisch verdeelmodel voor kinderen in Voogdij en verlengde jeugdzorg (18+) naar het objectief verdeelmodel heeft een nadelige uitwerking voor Dijk en Waard. Het is niet meer mogelijk om de werkelijke kosten middels een compensatieregeling aan te vragen bij het Rijk.
Kosten netwerkorganisatie	43	43	43	43	S	Het budget voor de Netwerkorganisatie niet langer toereikend. Dit als gevolg van het toenemende aantal taken, een stijging van het aantal regionaal gecontracteerde partijen, toenemende prijsindexaties van vooral personele kosten, stijging van de kosten voor tijdelijke inhuur en kosten voor ICT systemen voor professionalisering van de organisatie.

Overige	2023	2024	2025	2026	I/S	
Taakstelling preventie gemeente Langedijk	600	600	600	600	S	In de gemeente Langedijk zijn in 2019 verschillende preventiemaatregelen ingevoerd. Op dat moment was niet per preventiematregel precies inzichtelijk welke besparing dit zou opleveren. Daarom is destijds een schatting gemaakt dat deze maatregelen uiteindelijk na 3 jaar een besparing zouden realiseren van €600.000 (opgebouwd in drie stappen van €200.000 naar €400.000 naar € 600.000). De effecten van deze preventiemaatregelen zijn niet specifiek bijgehouden en zijn direct verwerkt in de totale kosten. In 2021 zijn deze preventiemaatregelen in het geheel ingevoerd en zou de besparing gerealiseerd moeten zijn en verwerkt in de totale kosten. Hiermee zou de taakstelling ook gerealiseerd zijn en had deze bij het samenvoegen van de begroting in de nieuwe begroting voor de Gemeente Dijk en Waard weggeboekt moeten worden. Dit is abusievelijk niet gedaan. Met het wegboeken van deze taakstelling wordt deze omissie gecorrigeerd.
Totaal overige programma Sociaal Domein	**1.483**	**1.483**	**1.483**	**1.483**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners 15 - 64 jaar	517	LISA	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar
Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	
Sociaal domein	Kinderen in een uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in gezin leeft dat van een bijstandsuitkering rond moet komen.
Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkende beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	70,5%	CBS	
Sociaal domein	Werkeloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	240	CBS	Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.
Sociaal domein	Lopende re-integratie-voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	202	CBS	

Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	9,8%	CBS	
Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,3%	CBS	
Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,1%	CBS	
Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal personen per 10.000 inwoners	380	GMSD	

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Samenkracht en burgerparticipatie	-10.512	-7.856	-7.808	-7.827	-7.794	-7.793
Wijkteams	-3.464	-1.891	-1.057	-1.057	-1.057	-1.057
Inkomensregelingen	-24.567	-26.581	-22.703	-22.703	-22.675	-22.675
Begeleide participatie	-4.985	-5.267	-5.237	-5.267	-5.259	-5.259
Arbeidsparticipatie	-4.468	-3.865	-3.568	-3.553	-3.535	-3.535
Maatwerkvoorziening (WMO)	-2.179	-3.297	-3.609	-3.609	-3.609	-3.609
Maatwerkdienstverlening 18+	-12.834	-13.565	-13.849	-13.849	-13.523	-13.521
Maatwerkdienstverlening 18-	-30.654	-29.081	-27.261	-26.202	-23.979	-23.979
Geëscaleerde zorg 18+	-1.400	-1.618	-1.497	-1.497	-1.497	-1.497
Geëscaleerde zorg 18-	-4.164	-5.664	-5.009	-5.009	-5.009	-5.009
TOTAAL LASTEN	**-99.227**	**-98.684**	**-91.600**	**-90.574**	**-87.938**	**-87.935**

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
BATEN						
Samenkracht en burgerparticipatie	138	80	88	89	89	89
Wijkteams	20	20	20	20	20	20
Inkomensregelingen	22.134	18.257	19.229	19.229	19.229	19.229
Begeleide participatie	-1	0	0	0	0	0
Arbeidsparticipatie	826	0	0	0	0	0
Maatwerkvoorziening (WMO)	14	0	23	23	23	23
Maatwerkdienstverlening 18+	416	444	448	448	448	448
Geëscaleerde zorg 18+	152	131	131	131	131	131
TOTAAL BATEN	**23.699**	**18.932**	**19.939**	**19.939**	**19.939**	**19.939**
Saldo van baten en lasten	**-75.528**	**-79.752**	**-71.661**	**-70.635**	**-67.999**	**-67.996**
Toevoeging aan reserves	-749	-1	-1	-1	-1	-1
Onttrekking aan reserves	-827	-1.792	-51	-51	-51	-51
Saldo programma	**-75.451**	**-77.962**	**-71.612**	**-70.586**	**-67.950**	**-67.947**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-1.904	-2.015	-1.040	-890
Extra autonome effecten	0	0	-4.877	-4.877	-4.877	-4.877
Overig mutaties	0	0	-1.483	-1.483	-1.483	-1.483
Gewijzigd saldo programma begroting	**-75.451**	**-77.962**	**-79.876**	**-78.961**	**-75.350**	**-75.197**

Verbonden partijen

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Openbaar belang
GGD Hollands Noorden	Alkmaar	Het gezamenlijk behartigen van belangen die de schaal van de individuele gemeenten te boven gaan, ten behoeve van de gezondheid van de bevolking in het samenwerkingsverband
Zaffier	Alkmaar	

Programma 7 Volksgezondheid en milieu

Het programma Volksgezondheid en Milieu bevat van origine de taken die de gemeente uitvoert op basis van diverse wetten zoals de Wet milieubeheer, Wet geluidhinder, Wet bodembescherming en de daaruit voortvloeiende besluiten.

De belangrijkste ambities in dit programma vloeien echter voort uit het landelijke Klimaatakkoord en de gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid. Belangrijke pijlers binnen het thema duurzaamheid zijn de energietransitie, warmtetransitie en klimaatadaptatie. De gemeente heeft de doelstelling om CO2-neutraal te worden.

De recente ontwikkelingen in Europa laten zien dat het belangrijk is om onze energievoorziening te verduurzamen. De overstap naar duurzame energie zorgt voor een verminderde afhankelijkheid van gas en daarbij draagt het bij aan een gezonde leefomgeving, meer wooncomfort en een lagere energierekening. Om te voldoen aan de ambities in het Klimaatakkoord, en de energietransitie te versnellen, zullen er structureel meer capaciteit en middelen beschikbaar moeten komen.

Energiebesparing is de eerste stap. Wat we niet verbruiken hoeven we ook niet op te wekken. Omdat de gevolgen van klimaatverandering nu al merkbaar zijn, passen we ons aan om het risico op wateroverlast, watertekort en hittestress in Dijk en Waard te verkleinen. Ook bieden de energietransitie en klimaatadaptatie ruimte voor werkgelegenheid en nieuwe opleidingen.

Trends & Ontwikkelingen

Energiecrisis

Door de toegenomen energieprijzen ontstaat er meer urgentie en commitment voor het verduurzamen van onze energievoorziening.
Tegelijkertijd neemt de hoeveelheid huishoudens met energiearmoede toe. Dit maakt dat energiebesparing een belangrijke eerste stap is.

Klimaatdoelstellingen

De ambitie om een CO2-neutrale gemeente te zijn moet geharmoniseerd worden. De ambities van het Klimaatakkoord zijn leidend "*De Nederlandse overheid wil in 2030 49% minder CO2 uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Dit is nodig om de temperatuur op aarde niet verder te laten stijgen dan anderhalve graad. Bij deze temperatuurstijging lijken de gevolgen van klimaatverandering nog beheersbaar. Om de doelstelling te halen heeft de overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het nationale Klimaatakkoord*."

Afhankelijkheid landelijke regelgeving en beschikbare middelen

Als gemeente zijn we afhankelijk van de besluiten die op landelijk en provinciaal niveau genomen worden. Bijvoorbeeld op het gebied van de nieuwe warmtewet, eventuele afstandsnormen voor windturbines en middelen voor de uitvoering van het klimaatakkoord (inclusief Nationaal Isolatieprogramma). Deze besluiten hebben invloed op de uitvoering op gemeentelijk niveau.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Welke maatschappelijke effecten willen we bereiken? Dijk en Waard draagt bij aan de landelijk afgesproken klimaatdoelstellingen. Wij zijn een CO2-
neutrale, klimaatrobuuste, circulaire en biodiverse gemeente.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?

1. Dijk en Waard is een CO2-neutrale gemeente
2. Dijk en Waard is klimaatrobuust
3. In Dijk en Waard is het afvalhergebruikpercentage gelijk aan de landelijke richtlijn.

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
CO2-Neutraal						
• Harmonisatie en uitvoering van de warmtetransitie visies Langedijk en Heerhugowaard. b. Uitvoering van het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma behorende bij de roadmap CO2-neutraal Dijk en Waard.	620	610	610	610	S	Ondersteunen van inwoners en bedrijven in het maken van de energietransitie. Bijvoorbeeld een isolatieaanpak om bestaande wijken te verduurzamen. Voorbereiding op komst warmtenet in bestaande wijken, waarbij we vrijwillige aansluiting stimuleren. We verkennen met partners toekomstbestendige innovatieve energiesystemen, die het stroomnet ontlasten. Verkennen hoe mobiliteit in onze gemeente verduurzaamd kan worden. Ook zetten we stappen in de verduurzaming van ons eigen vastgoed.
• Bewustzijn van inwoners vergroten door het inzetten van energiecoaches en actieve communicatie over duurzaamheid.	40	40	40	40	S	In 2022 is gestart met (vrijwillige) energiecoaches. Om dit traject te professionaliseren is het nodig om extra budget beschikbaar te stellen.
• Voortzetten van de gemeentelijke isolatieaanpak en collectieve inkoopacties zonnepanelen.	20	20	20	20	S	Gezien de ontwikkelingen op de energiemarkt is het huidige budget van 50.000 euro niet voldoende
• Uitvoering van de Regionale Energietransitie 1.0.	10	10	10	10	S	Het begeleiden van aanvragen en vergunningstrajecten

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• Vaststellen van de Regionale Energietransitie 2.0.	5	5	5	5	S	De belangen van Dijk en Waard in het proces tot de vaststelling van de RES 2.0 behartigen en de uitvoering daarna.
• het verduurzamen van bedrijventerreinen en het Altongebied.	145	145	145	145	S	Samen met bedrijvenverenigingen en andere belanghebbenden een plan van aanpak maken en deze uitvoeren.
• Inventarisatie van projecten en initiatieven op het gebied van circulaire economie.	30	30	30	30	S	Uitvoering van de motie, D66 , Dijk en Waard circulair 2050 (juli 2022) die vraagt om strategie, visie over circulaire economie te ontwikkelen en te starten met de uitvoering.
Klimaatrobuust						
• Uitvoering geven aan de Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda regio Alkmaar	66	30	30	30	S	De in 2021 vastgestelde Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda regio Alkmaar bevat activiteiten die met gemeenten Alkmaar, Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier worden uitgevoerd.
• Harmonisatie en uitvoering van het gemeentelijke beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026.	72	62	62	62	S	Het in 2021 vastgestelde gemeentelijke beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026 bevat inspanningen waarmee gewerkt wordt aan de speerpunten: (1) borging van het beleid in regelgeving en plantoetsing en (2) het bewustzijn en handelingsperspectief in onze organisatie en (3) het bewustzien en handelingsperspectief bij inwoners en organisaties

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
• We maken werk met werk: project- en gebiedsontwikkelingen en openbare ruimte wordt klimaatbestendig ontworpen en ingericht.	0	0	0	0	nvt	In het beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026 is rekening gehouden met een kostenverhoging van 10% om de openbare ruimte klimaatrobuust te maken op natuurlijke vervangingsmomenten (planning groot onderhoud wijken). De helft hiervan is water gerelateerd en wordt gefinancierd vanuit het gemeentelijk rioleringsbudget. De overige helft wordt aangevraagd bij de harmonisatie van de Nota Bovenwijkse Voorzieningen.
Afvalhergebruik						
• Het harmoniseren van het inzamelbeleid, waarbij het omgekeerd inzamelen zoals opgenomen in het afvalplan van de voormalige gemeente Langedijk als blauwdruk en vertrekpunt wordt genomen.	0	0	0	0	nvt	Uitvoering vindt plaats binnen het bestaande budget voor afval/grondstofinzameling.
Totaal beleidswensen kadernota programma Volksgezondheid en Milieu	**1.008**	**952**	**952**	**952**		

Overig	2023	2024	2025	2026	I/S	
Inzetten reserve duurzaamheid voor de energie transitie	-300	-300	-	-	I	Inwoners en bedrijven helpen energie te besparen, van het gas af te gaan en over te schakelen op hernieuwbare energiebronnen. Dit door inwoners en bedrijven te stimuleren en te faciliteren.
Totaal overig Programma Volksgezondheid en Milieu	**-300**	**-300**	**0**	**0**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	kg / inwoner	165	CBS	Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als huishoudelijk restafval te worden aangeboden.
Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	nog niet vastgesteld	Rijkswaterstaat (RWS)	geen nadere uitleg

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Volksgezondheid	-3.690	-4.204	-4.431	-4.432	-4.434	-4.434
Riolering	-9.613	-9.608	-10.737	-10.722	-10.722	-10.721
Afval	-9.246	-8.316	-8.536	-8.524	-8.485	-8.402
Milieubeheer	-1.315	-2.204	-1.861	-1.861	-1.861	-1.854
Begraafplaatsen en crematoria	-398	-491	-432	-435	-435	-435
TOTAAL LASTEN	**-24.262**	**-24.824**	**-25.998**	**-25.975**	**-25.936**	**-25.846**
BATEN						
Riolering	11.178	11.218	12.445	12.445	12.445	12.445
Afval	11.443	10.675	10.742	10.730	10.691	10.608
Milieubeheer	171	7	7	7	7	7
Begraafplaatsen en crematoria	437	393	390	418	399	399
TOTAAL BATEN	**23.230**	**22.295**	**23.585**	**23.601**	**23.542**	**23.460**
Saldo van baten en lasten	**-1.032**	**-2.529**	**-2.413**	**-2.374**	**-2.394**	**-2.386**
Toevoeging aan reserves	-87	-51	-51	-51	-51	-51
Onttrekking aan reserves	-479	-106	-26	-26	-26	-26
Saldo programma	**-639**	**-2.474**	**-2.438**	**-2.399**	**-2.418**	**-2.411**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-1.008	-952	-952	-952
Extra autonome effecten	0	0	0	0	0	0
Overig mutaties	0	0	300	300	0	0
Saldo programma	**-639**	**-2.474**	**-3.146**	**-3.051**	**-3.370**	**-3.363**

Verbonden partijen

verbonden partij	vestigingsplaats	openbaar belang
Vuilverbrandingsinstallatie Alkmaar en omstreken (VVI)	Alkmaar	Het behartigen van het belang van de verwerking van de door de deelnemende gemeenten in gevolge de wet Milieubeheer verkregen afvalstoffen.
Coöperatie Coöperatief Stimuleringsfonds Duurzame Energie Coöperatie Regio Alkmaar U.A.	Alkmaar	De Coöperatie heeft als doel te voorzien in bepaalde stoffelijke behoeften van haar leden, krachtens met hen gesloten Leden Inbreng Overeenkomsten, in het bedrijf dat voor hun behoeve uitoefent of doet uitoefenen, met betrekking tot de doelen zoals opgenomen in artikel 2.1 van de oprichtingsakte van de coöperatie.
Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN)	Hoorn	Middels de wettelijke taken die door de OD worden uitgevoerd worden de VTH taken op milieu gebied uitgevoerd. Voor de nabije toekomst voorziet de OD dat er een fors aantal medewerkers als gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal uitstromen. Er zal een extra financiële impuls noodzakelijk zijn teneinde deze uitstroom op te vangen middels een trainee programma.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Iedereen die dat wil zou in Dijk en Waard een passende woning moeten kunnen vinden. Dat lukt nu nog niet voor iedereen. Daarom wordt er veel gebouwd. We willen voor 2030 in Dijk en Waard 10.000 nieuwe woningen mogelijk maken. Voor elke portemonnee, met extra aandacht voor sociale huur- en koopwoningen. Deze ambitie zien we in samenhang met andere opgaven, zoals de energietransitie, klimaatadaptatie en voorzieningen die horen bij een groeiend aantal inwoners. Je bouwt niet alleen woningen, je bouwt een omgeving.

Trends & Ontwikkelingen

Tekort aan betaalbare woningen

In de sociale huur lopen de wachttijden al jaren op. Ook is er een tekort aan betaalbare koopwoningen (in categorieën 1 en 2). De bouw van 10.000 woningen moet leiden tot een evenwichtiger woningvoorraad die beter aansluit op de woningbehoefte.
Er is sprake van sterk stijgende kosten in de bouwsector, wat de realisatie bemoeilijkt.

Omgevingswet (OW)

De invoering van de Omgevingswet is wederom met een half jaar uitgesteld tot 1 januari 2023. Het programma Invoering Omgevingswet loopt in principe door tot 2029. Een aantal processen en producten moet voor de invoeringsdatum gereed zijn. Op hoofdlijnen zijn de werkprocessen gereed voor de Omgevingswet. De nieuwe instrumenten en het gedachtegoed van de Omgevingswet zullen, in navolging van het programmaplan en de uitgewerkte projectplannen, in 2022 en daaropvolgende jaren verder worden gerealiseerd en ingebed. Gezien de complexiteit van de Omgevingswet en nog te maken keuzes binnen Dijk en Waard, is het nog niet mogelijk om een inschatting te geven over de structurele financiële gevolgen hiervan.

Wet Kwaliteitsborging (WKB)

De invoeringsdatum van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen is gekoppeld aan de Omgevingswet. Deze nieuwe wet zal stapsgewijs ingaan vanaf 1 januari 2023. Het doel van de nieuwe wet is om de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. De eerste twee jaar zal deze wet alleen voor eenvoudige bouwwerken gelden, zoals eengezinswoningen en kleine bedrijfspanden. Hierdoor kunnen bouwbedrijven, kwaliteitsborgers en de gemeente ervaring opdoen met het nieuwe toezicht in de bouw. Vanaf 2025 volgen naar verwachting de complexere bouwwerken. Dit is afhankelijk van een landelijke evaluatie. De exacte financiële en proces inhoudelijke impact voor de gemeente wordt in 2022 verder onderzocht. De verwachting is dat de invoering van de WKB een neutraal tot licht positief effect heeft op de financiële uitgaven.

Duurzame nieuwbouw

De gemeente werkt met ketenpartners samen aan een puntensysteem duurzame nieuwbouw. Het puntensysteem zorgt ervoor dat net wat duurzamer gebouwd wordt dan in wet- en regelgeving is bepaald, maar geeft (woning)ontwikkelaars wel de vrijheid op welke onderdelen (energie, klimaatadaptatie, circulariteit, biodiversiteit) wordt ingezet. Op het behalen van deze prestaties door de ontwikkelaar dient te worden toegezien. In 2022 wordt verder uitgezocht wat de financiële impact is van deze toezichtrol van de gemeente. Tevens wordt er uitgezocht hoe dit puntensysteem ingezet kan worden zonder te conflicteren met verschillende onderwerpen, zoals

de druk op de woningmarkt en de invoering van de Omgevingswet en WKB. Aangezien het puntensysteem nog niet is vastgelegd, is het nog niet mogelijk om een inschatting te geven van de financiële gevolgen.

Complexere gebiedsontwikkelings opgaven
De gemeente is als gevolg van de fusie flink in omvang gegroeid. Tevens is sprake van een verandering van ruimtelijke opgaven: steeds minder uitleggebieden, steeds minder gemeentelijke grondposities, steeds meer stedelijke herontwikkeling en inbreilocaties. Met de hiervoor al genoemde Omgevingswet leidt de doelstelling van integrale afweging met snellere en transparantere processen tot meer (organisatorische) complexiteit aan de voorkant van gebieds- en projectontwikkeling. Om goed op deze veranderingen in te kunnen spelen, is een modern instrumentarium nodig om ruimtelijke initiatieven te kunnen initiëren en / of begeleiden.

Maatschappelijke effecten en doelstellingen

Waar staan we voor? Maatschappelijk effect
In Dijk en Waard wonen en werken inwoners met plezier in een passende woning en koesteren zij de verscheidenheid en hun leefomgeving.

Welke doelstellingen dragen daar aan bij?
1. Er zijn voldoende (nieuwe en ook betaalbare) woningen voor alle doelgroepen.
2. Om goed op veranderingen in te kunnen spelen, zijn moderne instrumenten nodig om ruimtelijke initiatieven te kunnen initiëren en / of begeleiden.

Waar zetten we in 2023 op in?

Waar zetten we in 2023 op in?	Extra middelen x 1.000 euro					
Kadernota 2023	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
1. Er zijn voldoende (nieuwe en ook betaalbare) woningen voor alle doelgroepen in een groene omgeving. Bij nieuwbouw is uitgangspunt dat een belangrijk deel (leidraad 30 procent) in de categorieën betaalbare koop en/of lagere huur (categorieën 1 / 2) wordt gerealiseerd. Deze doelstelling geldt op gebiedsniveau. a. De overwinstregelingen van Langedijk en Heerhugowaard worden geharmoniseerd (nadat het grondprijsbeleid is geharmoniseerd). b. Het updaten/herijken van het woningbehoefteonderzoek en woonvisie, woningbouwprogrammering, waarmee duidelijk wordt voor welke doelgroep(en) de gemeente extra inzet zou moeten plegen om in de vraag naar woonruimte van deze doelgroep(en) te kunnen voorzien. c. Het ontwikkelen van een woningbouwmonitor. d. Herijken van de omgevingsvisie.	250 35	0	0	0	nvt	Doelstelling a en c vinden binnen bestaande budgetten plaats. b.: voor de uitvoering van onderdeel b is 35.000 euro begroot. d. Voor het ontwikkelen van een omgevingsvisie is aanvullend budget van 250.000 begroot voor 2023. Het is wenselijk om de omgevingsvisie zodanig vorm te geven dat het een integraal en duidelijk toekomstbeeld geeft hoe de schaarse beschikbare ruimte wordt ingevuld.

Kadernota 2023	2023	2024	2025	2026	I/S	
Om goed op veranderingen in te kunnen spelen, zijn moderne instrumenten nodig om ruimtelijke initiatieven te kunnen initiëren en / of begeleiden. Een 'Reserve Strategisch Voorbereidingskrediet' is zo'n instrument. Ook de herijking en harmonisatie van de Reserve Nota Bovenwijkse Kosten en de actualisering van het gemeentelijk grondbeleid met mogelijke verruimde inzet van strategische grondverwerving zijn in beeld.	0	0	0	0	nvt	De uitvoering van deze ambitie vindt binnen bestaande budgetten plaats. Er is in 2022 reeds een reserve Ruimtelijke Initiatieven in Gebiedsontwikkeling ingesteld.
Totaal beleidswensen kadernota programma Volksgezondheid en milieu	**285**	**0**	**0**	**0**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Autonome effecten	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Uitstel omgevingswet, in 2023 opbrengsten vergunningen naar inkomsten niveau 2022	-498	0	0	0	I	Uitstel omgevingswet, in 2023 opbrengsten vergunningen naar inkomsten niveau 2022
Totaal autonoom effect programma Volksgezondheid en milieu	**-498**	**0**	**0**	**0**		

	Extra middelen x 1.000 euro					
Overig	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**	**I/S**	
Nieuwe werkplaats stadsbedrijf investering die kapitaalslasten met zich meebrengt in 2026	0	0	0	50	s	Nieuwe werkplaats stadsbedrijf investering die kapitaalslasten met zich meebrengt in 2026
Extra middelen voor Welstandstoezicht	40	40	40	40	S	Toename van het aantal bouwplannen en hogere tariefstelling worden er meer aanvragen voor welstandstoezicht behandeld. Deze stijging is de afgelopen jaren al ingezet.
Totaal overig programma Volksgezondheid en milieu	**40**	**40**	**40**	**90**		

Beleidsindicatoren

Taakveld	Indicator	Eenheid	Waarde	Bron	Omschrijving
Vhrosv	Gemiddelde WOZ-waarde	Duizend euro	nog niet vastgesteld	CBS	de gemiddelde WOZ waarde van woningen
Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	nog niet vastgesteld	Basisregistratie adressen en gebouwen	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties
Vhrosv	Demografische druk	%	nog niet vastgesteld	CBS	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder per 100 personen van 20tot 65 jaar.
Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In euro's	nog niet vastgesteld	COELO	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten
Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In euro's	nog niet vastgesteld	COELO	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten

Wat mag het kosten?

Bedragen x € 1.000

Taakveld	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
LASTEN						
Ruimte en leefomgeving	-4.940	-3.993	-3.090	-3.107	-3.047	-3.047
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	-45.177	-21.910	-24.094	-27.495	-9.757	-10.548
Wonen en bouwen	-4.401	-5.414	-4.901	-4.901	-4.861	-5.391
TOTAAL LASTEN	**-54.517**	**-31.317**	**-32.086**	**-35.503**	**-17.665**	**-18.986**
BATEN						
Ruimte en leefomgeving	1.424	411	90	90	50	50
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	45.048	21.756	23.903	27.310	9.572	10.363
Wonen en bouwen	3.907	3.821	2.759	2.759	2.759	2.759
TOTAAL BATEN	**50.379**	**25.988**	**26.752**	**30.159**	**12.381**	**13.172**
Saldo van baten en lasten	**-4.138**	**-5.329**	**-5.334**	**-5.344**	**-5.284**	**-5.814**
Toevoeging aan reserves	-60	0	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-2.489	-512	-101	-101	30	30
Saldo programma	**-1.709**	**-4.817**	**-5.234**	**-5.244**	**-5.314**	**-5.845**
Totaal ambities conform kadernota	0	0	-285	0	0	0
Extra autonome effecten	0	0	498	0	0	0
Totaal overig	0	0	-40	-40	-40	-40
Saldo programma	**-639**	**-2.474**	**-5.061**	**-5.284**	**-5.354**	**-5.885**

Verbonden partijen

Niet van toepassing

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen (volgens artikel 220 tot en met 228 van de Gemeentewet) en heffingen (volgens artikel 228a en 229 van de Gemeentewet) in gemeente Dijk en Waard.

Bij lokale heffingen onderscheiden we belastingen en heffingen:

- Belastingen zijn verplichte bijdragen aan de gemeente waar geen directe tegenprestatie tegenover staat. Voor gemeente Dijk en Waard betreft dit de Onroerende Zaak Belasting (OZB), toeristenbelasting, forensenbelasting en parkeerbelasting.
- Heffingen vraagt de gemeente als ze een van haar bezittingen ter beschikking stelt of als ze een dienst verleent aan een individu of onderneming. Ook leges vallen onder de heffingen. Dit zijn vergoedingen voor kosten die de gemeente maakt voor administratieve handelingen, zoals het geven van informatie en het verstrekken van vergunningen. Gemeente Dijk en Waard kent de volgende heffingen: Rioolheffing, afvalstoffenheffing, lijkbezorgingsrechten, campergelden, liggeld vaartuigengelden, sluisgelden en leges.

Geraamde inkomsten

Bedragen x € 1.000

Totale opbrengsten	2022	2023
Belastingen		
OZB woningen (eigenaren)	9.104	10.006
OZB niet-woningen (eigenaren)	4.960	5.447
OZB niet-woningen (gebruikers)	3.558	3.610
Parkeerbelasting	254	254
Toeristenbelasting	100	100
Forensenbelasting	26	28
Totaal belastingen	**18.002**	**19.445**
Overige heffingen		
Afvalstoffenheffing	9.612	9.634
Rioolheffing	10.889	12.115
Lijkbezorgingsrechten	393	390
Marktgelden	39	42
Liggeld Vaartuigen	47	52
Sluisgeld	7	7
Campergeld	13	14
Leges	3.971	*
Totaal overige heffingen	**24.971**	**22.254**

* In december wordt er een voorstel over de hoogte van de leges 2023 aan de raad voorgelegd.

Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Indexering vindt plaats op basis van de consumentenprijsindex (CPI) van juni. Dit uitgangspunt is opgenomen in de kadernota 2023. Uitzondering hierop zijn de leges. Hier vindt indexering plaats op basis van de verwachte verhoging van de loonkosten (incl. overhead). Er vindt geen indexering plaats over toeristenbelasting, parkeerbelasting, sluisgeld, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De Leges worden geïndexeerd conform de verhoging van de loonkosten. De Consumenten Prijs Index van juni bedraagt 8,6%.

Overzicht op hoofdlijnen

Belastingen

OZB

De belangrijkste eigen inkomstenbron van de gemeente wordt gevormd door de onroerende zaakbelastingen (OZB). De OZB worden geheven op onroerende zaken die binnen de gemeente zijn gelegen. Het gaat om een gebruikersbelasting en eigenarenbelasting op niet-woningen (dit zijn vooral kantoren en bedrijfspanden) en een eigenarenbelasting op woningen. Uitgangspunt is dat de OZB-opbrengsten jaarlijks worden verhoogd met de inflatie (indexatie) en geschatte groei. De opbrengsten minus geschatte groei worden vervolgens omgeslagen naar de totale waarde (exclusief areaaluitbreiding) van het onroerend goed in de gemeente (herwaardering). Er wordt voorgesteld om voorlopig het tarief voor gebruikers niet te indexeren. Dit aangezien de gebruikers van voormalig Langedijk bij de harmonisatie een forse tariefsverhoging hebben gehad.

De berekening van de tarieven (percentages) voor 2023 volgt zodra de heffingsgrondslag definitief berekend is. De definitieve groei op basis van de areaaluitbreiding wordt pas medio oktober 2022 bekend.

Parkeerbelasting

Parkeerbelasting wordt geheven op het betaald parkeerterrein Coolplein en in de parkeergarage Stadsplein (beide maximaal dagtarief 2 euro). Deze tarieven werden in de gemeente Heerhugowaard geheven op basis van de Parkeergeldverordening. Vanaf 2022 worden de tarieven van parkeervergunningen ook geheven op basis van de parkeergeldverordening maar de parkeerontheffingen op basis van de Legesverordening.

Naast de parkeerinkomsten uit het parkeerterrein Coolplein en de Stadspleingarage worden de kosten voor parkeren tot nu toe structureel gedekt uit algemene middelen. De gemeenteraad heeft besloten om in 2022 nog geen vergoeding voor de uitgifte van parkeerdocumenten in te voeren

Toeristenbelasting

Voor overnachtingen in hotels, pensions of andere vakantieonderkomens binnen de gemeente Dijk en Waard wordt van niet-ingezetenen toeristenbelasting geheven. De belasting wordt geheven van degene die de gelegenheid tot overnachting biedt (de hotelier, pensionhouder, e.d.). Deze laatste mag de belasting doorberekenen aan degene die overnacht.

Deze belasting wordt geheven over het aantal overnachtingen en bij een seizoenplaatsen over het aantal plaatsen per maand.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven over degene die voor zichzelf of voor zijn gezin meer dan 90 dagen per jaar een gemeubileerde woning beschikbaar houdt zonder in de gemeente hoofdverblijf te hebben.

Heffingen

Afvalstoffenheffing

Het tarief voor de afvalstoffenheffing is onderverdeeld in een tarief voor éénpersoons- en een tarief voor meerpersoonshuishoudens. De afvalstoffenheffing wordt geheven voor het inzamelen en verwerken van het huisvuil volgens de Wet Milieubeheer. Het tarief van de afvalstoffenheffing wordt beïnvloed door meerdere factoren. Het gaat hierbij op hoofdlijnen om de inzet van personeel en materieel, verwerkingstarieven van afvalstromen en de toerekening van overhead en compensabele BTW. Daarnaast speelt de omvang van het aantal huishoudens waarover de totale kosten worden verdeeld mee.

Bij de berekening van het tarief wordt uitgegaan van vaste kosten en variabele kosten. Het vaste deel, wordt over het totaal aantal objecten (huisaansluitingen) gelijk verdeeld, ongeacht de heffingscategorieën. Het variabele deel, wordt op basis van een verdeelsleutel toegerekend aan de twee heffingscategorieën.

Afvalstoffenheffing mag maximaal kostendekkend zijn. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen met betrekking tot de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing:

Bedragen x € 1.000

Taakveld 7.3 Afval	
Netto kosten	
Kosten	8.868
Inkomsten, excl. heffingen	-1.108
Totaal Netto kosten	7.760
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	881
BTW	993
Totaal toe te rekenen kosten	**1.874**
Totaal kosten	**9.634**
Begrote opbrengsten	**9.634**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolheffing

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beheer van het afval- en regenwater en het verwerken van overtollig grondwater. De heffing hiervoor mag maximaal kostendekkend zijn en alleen die kosten bevatten die in de wet genoemd zijn.

De rioolheffing wordt geheven bij de gebruiker van een eigendom van waaruit afvalwater direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen met betrekking tot de kostendekkendheid van de rioolheffing:

Bedragen x € 1.000

Taakveld 7.2 Riolering	
Netto kosten	
Kosten	10.738
Inkomsten, excl. heffingen	-330
Totaal Netto kosten	10.408
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	692
BTW	1.015
Totaal toe te rekenen kosten	**1.707**
Totaal kosten	**12.115**
Begrote opbrengsten	**12.115**
Dekkingspercentage	**100%**

Lijkbezorgingsrechten

Het uitgangspunt voor de tarieven van de lijkbezorgingsrechten is volledige kostendekking op alle tarieven die betrekking hebben op:
• De uitgifte van graven (inclusief grafonderhoud);
• Het begraven;
• De algemene kosten voor het in stand houden van de gemeentelijke begraafplaatsen.
De aanvrager betaalt lijkbezorgingsrechten om alle kosten te dekken die hij direct veroorzaakt. De gemeente betaalt de kosten die betrekking hebben op het deel van de begraafplaats dat nog niet in gebruik is.

De kostendekkendheid van de lijkbezorgingsrechten 2023 is als volgt berekend:

Bedragen x € 1.000

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen	
Netto kosten	
Kosten	431
Inkomsten, excl. heffingen	0
Totaal Netto kosten	431
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	103
BTW	0
Totaal toe te rekenen kosten	**103**
Totaal kosten	**534**
Begrote opbrengsten	**390**
Dekkingspercentage	**73%**

Marktgelden

De marktgelden zijn van kracht voor de maandagmarkt op het Raadhuisplein en de jaarmarkt (Centrumwaard - Middenweg). Voor het innemen van een standplaats op één van deze markten worden onder de naam 'marktgelden' tarieven in rekening gebracht (rechten geheven). De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de prijsindex (8,6%). Deze verhoging zorgt er nog niet voor dat de tarieven kostendekkend zijn. Het behouden van de maatschappelijke en sociale functie van de markt is de reden om geen 100% kostendekkende tarieven te hebben.

De weekmarkt bij de Broekerveiling is geprivatiseerd en ondergebracht in een stichting. Bij deze stichting liggen de lasten en daar vallen ook de baten. De gemeente heft hier geen marktgelden.

Bedragen x € 1.000

Taakveld 3.3 Marktgelden	
Netto kosten	
Kosten	34
Inkomsten, excl. heffingen	
Totaal Netto kosten	34
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	7
BTW	3
Totaal toe te rekenen kosten	10
Totaal kosten	**44**
Begrote opbrengsten	**42**
Dekkingspercentage	**95%**

Liggeld vaartuigen

Recreatiehaven Broekhorn Heerhugowaard

De Stichting Recreatiehaven Broekhorn beheert en exploiteert namens de gemeente de Recreatiehaven Broekhorn en de hierbij liggende camperplaatsen (zie onder kopje campergelden). De kosten voor de stichting worden gedekt door de tarieven. De tarieven zijn geïndexeerd conform de uitgangspunten.

Haven Broek op Langedijk

De gemeente is verantwoordelijk voor de haven en de sluis in Broek op Langedijk. De haven heeft zones waar passanten kunnen aanleggen. Het tarief is per strekkende meter. In de winterperiode kunnen de plekken gebruikt worden voor winteropslag. De tarieven zijn geïndexeerd conform de uitgangspunten en er wordt een minimumtarief ingevoerd voor passanten.

In onderstaande tabel is de gezamenlijke kostendekkendheid voor beide havens opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Taakveld 2.3 Liggeld Vaartuigen	
Netto kosten	
Kosten	75
Inkomsten, excl. heffingen	0
Totaal Netto kosten	75
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	0
BTW	13
Totaal toe te rekenen kosten	**13**
Totaal kosten	**88**
Begrote opbrengsten	**52**
Dekkingspercentage	**59%**

Campergelden

Campergelden wordt alleen geheven in Recreatiehaven Broekhorn en wordt uitgevoerd door de Stichting Recreatiehaven (net zoals de liggelden vaartuigen Broekhorn). De kosten voor de stichting worden gedekt door de tarieven.

Bedragen x € 1.000

Taakveld 2.3 Campergelden	
Netto kosten	
Kosten	13
Inkomsten, excl. heffingen	0
Totaal Netto kosten	13
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	0
BTW	2
Totaal toe te rekenen kosten	**2**
Totaal kosten	**15**
Begrote opbrengsten	**14**
Dekkingspercentage	**93%**

Sluisgelden

De sluis is de enige vaarverbinding tussen het binnen- en buitenwater in Langedijk. Vaartuigen die de sluis passeren moeten sluisgeld betalen. De opbrengsten zijn een bijdrage in de kosten, ze zijn niet kostendekkend.

Bedragen x € 1.000

Taakveld 2.3 Sluisgeld	
Netto kosten	
Kosten	112
Inkomsten, excl. heffingen	0
Totaal Netto kosten	112
Toe te rekenen kosten	
Overhead, incl. toegerekende rente	0
BTW	16
Totaal toe te rekenen kosten	**16**
Totaal kosten	**128**
Begrote opbrengsten	**7**
Dekkingspercentage	**5%**

Leges

Leges zijn betalingen aan de gemeente waar een individueel aanwijsbare tegenprestatie van die gemeente tegenover staat. De leges mogen per titel maximaal kostendekkend zijn. Over de leges heeft een indexatie plaatsgevonden van 0,6% behalve voor van overheidswege gemaximeerde tarieven. Dit is gebaseerd op de verwachte loonontwikkeling inclusief werkgeverslasten in combinatie met de ontwikkeling van de overhead per fte. Hieronder vindt u een overzicht met betrekking tot de kostendekkendheid van de leges in 2022.

Titel 1 gaat over Algemene dienstverlening. Een voorbeeld hiervan is uitgifte van rijbewijzen en uittreksels en inkomsten voor de ondergrondse infrastructuur en gehandicaptenkaarten.

Titel 2 gaat over Fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning. Hierbij het verlenen van vergunning voor bijvoorbeeld het bouwen van woningen.

Titel 3 betreft Europese dienstenrichtlijn. onderdeel hiervan is bijvoorbeeld vergunningen in het kader van horeca en evenementen.

Bedragen x € 1.000

Taakveld diverse Leges	Titel 1	Titel 2	Titel 3
Netto kosten	€ 771	*	*
Kosten			
Inkomsten, excl. heffingen			
Totaal Netto kosten	**€ 771**		
Toe te rekenen kosten			
Overhead, incl. toegerekende rente	€ 521		
BTW			
Totaal toe te rekenen kosten	**€ 521**		
Totaal Kosten	**€ 1.293**		
Begrote opbrengsten	**€ 907**		
Dekkingspercentage	**70%**		

* De kostendekkendheid van titel 2 en 3 kan nog niet worden weergegeven. Dit heeft te maken met het feit dat er van overheidswege nog geen besluit heeft plaatsgevonden over het wel of niet ingaan van de wet kwaliteitsborging en omgevingsvergunning per 1 januari 2023. Uitsluitsel wordt eind oktober/ begin november verwacht. De kostendekkendheid van deze titels zullen worden betrokken bij het aanbieden van de belastingverordeningen 2023 aan de Raad aan het einde van dit jaar.

Lokale lastendruk

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) heeft de cijfers van de gemeentelijke belastingdruk voor 2022 bekendgemaakt. Tot de gemeentelijke woonlasten worden de bedragen gerekend die huishoudens betalen aan OZB, afvalstoffen en rioolheffing.

Woonlasten per gemeente op basis van woning met gemiddelde waarde 2022.

2022	Eigenaar			Huurder		
	Eenpersoons	Meerpersoons	Rang	Eenpersoons	Meerpersoons	Rang
Alkmaar	587	709	8	198	321	75
Castricum	783	877	132	438	532	277
Uitgeest	843	970	246	385	512	253
Bergen	1023	1117	323	465	559	299
Dijk en Waard	**764**	**823**	**67**	**225**	**284**	**39**
Noord-Holland	**807**	**901**		**923**	**427**	

Woonlasten gemeente Dijk en Waard 2023

Hieronder zijn de woonlasten opgenomen voor gemeente Dijk en Waard in 2023. Het tarief voor OZB voor 2023 is nog niet bekend. Dit is afhankelijk van de totale WOZ waarde welke pas eind 2022 beschikbaar is.

	Eigenaar		Huurder	
	Eenpersoons	Meerpersoons	Eenpersoons	Meerpersoons
OZB	nnb	nnb	nnb	nnb
Afvalstoffenheffing	232	290	232	290
Rioolheffing	286	286	N.v.t.	N.v.t.
Totaal	**518**	**576**	**232**	**290**

Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere belastingplichtige is in staat om de gemeentelijke belastingen betalen. In dat geval kan men, onder bepaalde voorwaarden, kwijtschelding aanvragen.

In het kwijtscheldingsbesluit 2023 wordt opgenomen welke belastingen en heffingen in aanmerking komen voor kwijtschelding. Gemeente Dijk en Waard heeft de uitvoering van deze belastingen neergelegd bij Cocensus. Bij Cocensus kan een verzoek tot kwijtschelding worden ingediend.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Aanleiding en achtergrond

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de geïdentificeerde risico's voor de gemeente Dijk en Waard. Dit risicoprofiel bepaalt de weerstandscapaciteit die nodig is om deze risico's op te kunnen vangen. De benodigde weerstandscapaciteit afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit geeft de ratio van het weerstandsvermogen van de gemeente Dijk en Waard weer.

Het risicoprofiel is gebaseerd op de risicoprofielen in de jaarrekeningen 2021 van de voormalige gemeenten Langedijk en Heerhugowaard. Een actualisatie is gedaan waarbij inschattingen van eerder geïnventariseerde risico's zijn gewijzigd. Twee nieuwe risico's zijn toegevoegd in verband met de huidige situatie van snel stijgende prijzen en daardoor toenemende armoede. Dit betreft het risico dat budgetten overschreden worden door onvoorziene prijsstijgingen en dat meer aanspraak wordt gedaan op armoederegelingen en schuldhulpverlening.

Om in deze paragraaf een beeld te geven van de weerstandscapaciteit (de ratio van het weerstandsvermogen) van de gemeente Dijk en Waard zijn de volgende uitgangspunten gebruikt:

- Bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit is een zekerheidspercentage van 80% gebruikt.
- Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de algemene reserve en de onbenutte belastingcapaciteit.

Met deze uitgangspunten is de ratio van het weerstandsvermogen voor de gemeente Dijk en Waard 2,04.

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, wordt door gemeenten vaak gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die door het Nederlands Adviesbureau Risicomanagement (NAR) en de Universiteit Twente zijn opgesteld.

waardering	ratio	betekenis
A	> 2	uitstekend
B	1,4 – 2	ruim voldoende
C	1 – 1,4	voldoende
D	0,8 – 1	matig
E	0,6 – 0,8	onvoldoende
F	< 0,6	ruim onvoldoende

Risicoprofiel

In het onderstaande overzicht staan de 10 risico's met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risico	Kans	Financieel gevolg
Jeugd De kans bestaat dat de in de begroting opgenomen raming voor uitgaven jeugdzorg niet toereikend is. Het beroep op jeugdzorg en de daaraan verbonden kosten kunnen hoger zijn dan wat in de raming is opgenomen.	70%	max. € 2.800.000
Inflatie Prijsstijgingen Bij de raming van budgetten wordt een indexatie voor prijsstijgingen meegenomen. De daadwerkelijke inflatie of prijsstijgingen voor zowel inkopen als aanbestedingen kunnen echter hoger uitvallen. Beschikbare budgetten zijn dan niet meer toereikend om de lasten te dekken.	80%	Max. € 2.000.000
Gemeenschappelijke regelingen Begrotingsoverschrijdingen bij gemeenschappelijke regelingen worden doorbelast aan de gemeente. Voorbeelden van gemeenschappelijke regelingen zijn de GGD, Veiligheidsregio en Zaffier.	80%	max. € 1.700.000
Algemene uitkering De hoogte van de algemene uitkering is van jaar tot jaar geen vast gegeven en kan variëren.	70%	Max € 1.150.000
Buig (gebundelde uitkering van het rijk voor de bekostiging van uitkeringen op grond van een aantal wetten, waaronder de Participatiewet) In onze begroting hebben we een inschatting gemaakt van zowel het te ontvangen budget inkomensdeel WWB als de verwachte uitgaven voor uitkeringen WWB (uitvoering door Zaffier). De inkomsten kunnen afwijken van de inschatting door een nieuwe verdeelmethode van het rijk en ook de uitgaven kunnen anders zijn door bijvoorbeeld mindere economische omstandigheden (meer klanten).	70%	max € 1.150.000
Garantstelling op financiering De gemeente heeft zich garant gesteld voor financiering van andere organisaties. Dit brengt het risico mee dat aanspraak wordt gemaakt op de afgegeven garantie in de situatie dat de organisatie ten behoeve waarvan de garantie is afgegeven niet aan haar verplichtingen kan voldoen.	50%	Max € 1.700.000

WMO Het risico bestaat dat de in de begroting opgenomen budgetten voor verstrekkingen WMO niet toereikend zijn voor de toekenningen van zorg op basis van de aanvragen door inwoners.	50%	max. € 1.350.000
Opbrengsten leges De opbrengsten leges, en dan vooral de bouwleges, kunnen minder zijn dan de in de begroting opgenomen raming. Ook de invoering van de omgevingswet brengt mogelijk lagere opbrengsten met zich mee.	70%	Max € 900.000
Zieke bomen Kosten die verband hebben met zieke bomen (kappen en nieuwe bomen planten e.d.) worden gedekt uit beschikbare budgetten. Ziekte onder bomen neemt toe, waardoor de kans groter wordt dat te maken kosten om bomen te kappen en vervangen niet meer gedekt kunnen worden uit de reguliere budgetten. De nieuwe risico-inschatting is gebaseerd op het huidige beleid en de huidige inzichten over (mogelijke) aantallen zieke bomen in de gemeente.	50%	max. € 1.000.000
Sanering/Bodemverontreiniging Bij de herinrichting van de Rivierenwijk is duidelijk geworden dat in het verleden gebruikte bouwstoffen mogelijk bodemverontreiniging opleveren. Voor de kosten van sanering voor de komende groot onderhoudswijken is een reserve gevormd. Ook bij nog te renoveren wijken dan wel andere ontwikkelingen bestaat het risico op sanering door bodemverontreiniging.	10%	max. € 4.350.000
Totaal 10 grootste risico's		**max € 18.100.000**

Op basis van de ingevoerde risico’s is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het totale maximale financiële gevolg van de risico’s ongewenst is. De risico’s zullen immers niet allemaal tegelijk en in de maximale omvang optreden. De uitkomst van deze simulatie is dat, met een zekerheid van 80%, met een bedrag van € 11.504.000 de risico’s kunnen worden afgedekt.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit gaan we uit van de algemene reserve en de onbenutte belastingcapaciteit.

Algemene reserve, stand ultimo 2021, Meerjarenbalans in begroting 2023	€ 22.907.000
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 5.796.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 28.703.000

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en daaraan gerelateerde benodigde weerstandscapaciteit met de beschikbare weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 28.703.000}}{\text{€ 14.070.000}} = 2{,}04$$

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de exploitatie en/of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van de gemeente. Bij de pogrammabegroting 2023 dienen de kengetallen weergegeven te worden voor de begroting 2023 zelf en meerjarig tot en met 2026. De volgende kengetallen dienen berekend te worden:

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente aan ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan bijvoorbeeld woningbouwcorporaties, die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

2. Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Indien gemeenten leningen hebben afgesloten om grond te kopen voor een woningbouwproject, hebben zij een schuld. Bij de beoordeling van een dergelijke schuld is het van belang om te weten of deze schuld kan worden afgelost wanneer het project wordt uitgevoerd.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

5. Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of de mate waarin ruimte is voor nieuw beleid.

	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Indeling kengetallen provincie		
						Cat A	Cat B	Cat C
Netto schuldquote	62%	62%	57%	59%	65%	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte	60%	59%	54%	57%	62%	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	28%	22%	23%	23%	22%	>50%	20-50%	<20%
Kengetal grondexploitatie	15%	7%	4%	4%	2%	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	3%	4%	7%	9%	3%	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	97%	93%	93%	93%	93%	<95%	95-105%	>105%

Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf gaat in op het onderhoud van kapitaalgoederen (wegen, openbaar groen, bruggen, verkeerslichten, riolering, etc.) in de openbare ruimte en de verwachtingen voor 2023 op dit gebied. Onder de openbare ruimte verstaan we de fysieke ruimte binnen de gemeente die voor iedereen vrij toegankelijk is. De openbare ruimte bestaat voor een groot deel uit kapitaalgoederen die de ruggengraat van die openbare ruimte vormen. Kapitaalgoederen zijn door de gemeente aangekochte en/of tot stand gebrachte objecten, die gedurende meerdere jaren nut geven. De instandhouding hiervan gebeurt door het uitvoeren van dagelijks en groot onderhoud en door het vervangen van kapitaalgoederen. De kwaliteit van het onderhoud van deze kapitaalgoederen is, naast het duurzaam in stand houden, bepalend voor de manier waarop de inwoner de openbare ruimte beleeft.

Met het onderhouden van deze kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is van belang voor een goed inzicht in de financiële positie. In artikel 12 BBV is aangegeven voor welke kapitaalgoederen het onderhoud in ieder geval dient te worden aangegeven, te weten: wegen, riolering, waterhuishouding, groenvoorzieningen en gebouwen. Voor de gemeente Dijk en Waard is deze paragraaf uitgebreid met de onderdelen kunstwerken, openbare verlichting en speelvoorzieningen.
Het BBV vereist dat in deze paragraaf wordt aangegeven wat het beleidskader is en welke kwaliteitseisen en financiële middelen voor het onderhoud van kapitaalgoederen vastgesteld zijn.

Hierbij gelden de beleidskaders van de voormalige gemeenten Langedijk en Heerhugowaard. In 2022 en 2023 worden de beleidskaders geharmoniseerd.

In de voormalige gemeente Heerhugowaard is gekozen voor gebiedsafhankelijke kwaliteitsniveaus waarbij de beeldkwaliteit van de openbare ruimte voornamelijk moet voldoen aan kwaliteitsniveau A en B. Voor enkele zaken wordt uitgegaan van kwaliteitsniveau C. In de voormalige gemeente Langedijk is het standaard kwaliteitsniveau B.

Strategisch beheerkader

De voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk hadden voor de openbare ruimte verschillende strategische plannen. In Heerhugowaard is in 2017 de Kadernota Fysiek Domein: “Publieke Ruimte, je thuis buitenshuis” door de raad vastgesteld. In 2018 is in Langedijk de “Strategische beheervisie 3.0” vastgesteld. De doelstellingen van beide plannen hebben veel overeenkomsten en in allebei komen de doelen Veilig, Leefbaar (Schoon en Heel) en Bereikbaar voor. Ook de doelstelling Toekomstgericht en Toekomstbestendig komt in beide plannen voor. Bovenstaande plannen zullen worden geharmoniseerd.

Dagelijks en groot onderhoud

De actuele beheergegevens van de diverse arealen in de openbare ruimte zijn opgenomen in de beheerpakketten GISIB, Kikker, TechView en ABS. Voor de gemeentelijke gebouwen wordt gebruik gemaakt van het beheerpakket PLANON. Door het uitvoeren van regelmatige inspecties en het maken van een maatregelentoets is er in de beheerpakketten een actueel inzicht in kwaliteit en kwantiteit van de openbare ruimte en de gebouwen. Deze beheerpakketten vormen de basis voor de benodigde financiële middelen voor het dagelijks en groot onderhoud van de kapitaalgoederen.

Dagelijks onderhoud

Voor de uitvoering van het dagelijks onderhoud aan de kapitaalgoederen worden in de begroting jaarlijks budgetten opgenomen. Deze budgetten zijn gebaseerd op de begroting 2022. Hierbij wordt geen rekening gehouden met groei van het areaal. Door de toename van het gemeentelijk areaal, bijvoorbeeld door de ontwikkeling en oplevering van nieuwbouw- en inbrei-locaties, en de snel stijgende prijzen voor materialen, kunnen deze budgetten onder druk komen te staan. Wanneer deze budgetten niet meegroeien met de ontwikkelingen heeft dit gevolgen voor het kwaliteitsniveau dat daarmee kan worden gerealiseerd.

Groot onderhoud

Groot onderhoud van kapitaalgoederen kost ieder jaar veel geld. De beide voormalige gemeenten hanteerden een verschillende systematiek voor de bepaling en bekostiging van dit groot onderhoud:

Voor Heerhugowaard was dit geborgd via jaarlijkse dotaties aan de onderhoudsvoorzieningen. Vanuit deze voorzieningen vond jaarlijks een vrijval plaats voor de verwachte kosten voor groot onderhoud in dat jaar. Deze systematiek gaf een goed inzicht in het verwachte groot onderhoud voor ongeveer de aankomende tien jaar en gaf een goede beheerstechnische en financiële basis voor dit onderhoud op langere termijn (tot 60 jaar).
Voor Langedijk werd jaarlijks in de begroting een apart budget voor groot onderhoud opgenomen. Het inzicht op langere termijn naar aankomend groot onderhoud bleef in deze systematiek beperkt tot maximaal vier jaar. Voor het areaal van de voormalige gemeente Langedijk is het groot onderhoud op langere termijn in beeld gebracht.

De voorzieningen van Heerhugowaard waren in de begroting 2022 nog gebaseerd op het prijsniveau en de actuele areaalstanden van eind 2016. Voor de begroting 2023 zijn de voorzieningen geactualiseerd en verwerkt, zodat het huidige kwaliteitsniveau kan worden vastgehouden. Met de begroting Dijk en Waard 2023 zijn beide methodieken geharmoniseerd tot één methodiek.

Investeringen

Naast de uitvoering van dagelijks en groot onderhoud worden nieuwe investeringen en vervangingsinvesteringen opgenomen in het MeerjarenInvesteringsplan (MIP). De hieruit voortvloeiende kapitaallasten worden verwerkt in de begroting.

De provincie wijst als toezichthouder op de volgende punten:

- Kwaliteitsniveau onderhoud: er is sprake van een ondergrens voor wat betreft het onderhoudsniveau; dat is het niveau waarop nog net geen kapitaalvernietiging plaatsvindt. Op dit moment ligt het onderhoudsniveau van de kapitaalgoederen in Dijk en Waard nog boven dit niveau.
- Verlaging van het kwaliteitsniveau moet leiden tot actualisatie van de gegevens.
- De stand van de voorziening, de toevoegingen en de onttrekkingen moeten overeenkomen met de voor het groot onderhoud benodigde budgetten. Zo niet dan merkt de provincie het aan als een onvolledige of onrealistische raming.

In het hieronder opgenomen overzicht zijn de budgetten voor het dagelijks beheer en onderhoud van de verschillende kapitaalgoederen van Dijk en Waard weergegeven. Bij deze kapitaalgoederen wordt ook aangegeven of een voorziening groot onderhoud aanwezig is ten behoeve van de uitvoering van de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP). Tevens is ook aangegeven of er sprake is van achterstallig onderhoud bij de verschillende kapitaalgoederen.

Bedragen x € 1.000

	Onderhouds-budget	Voorziening	Achterstallig onderhoud
Wegen	2.225	Ja	Nee
Riolering	853	Ja	Nee
Kunstwerken en waterhuishouding	436	Ja	Nee
Openbaar groen	1.293	Ja	Nee
Gebouwen	1.843	Ja	Nee
Openbare verlichting	326	Ja	Nee
Speelvoorzieningen	473	Nee	Nee
	7.451		

Uitbreiding areaal

In de gemeente wordt op verschillende plaatsen volop gebouwd. Dit leidt jaarlijks tot een significante groei in het areaal dat beheerd en onderhouden dient te worden. Uitgangspunt is dat voor de groei van het areaal als gevolg van de uitbreiding van de gemeente (autonome ontwikkelingen) volledig toereikende onderhoudsbudgetten beschikbaar zijn. Dit is noodzakelijk om aan de gewenste kwaliteitsniveaus te kunnen blijven voldoen. De voor het onderhoud van deze uitbreidingen benodigde budgetten worden verkregen uit de groeigelden vanuit de algemene uitkering, die ook een component voor het beheer bevatten. In verband met de bezuinigingen, waarover in 2021 door de gemeenteraden van de voormalige gemeenten besluiten zijn genomen, vindt actualisatie van de onderhoudsbudgetten vanuit de groeigelden de komende jaren niet plaats.

Beleidsvelden

1. Herinrichting/ groot onderhoud wijken (Diverse programma's)

Rivierenwijk-Zuid

De herinrichting van de Rivierenwijk-Zuid is grotendeels gereed. In het voorjaar van 2023 zal ook de groenvoorziening worden afgerond.

Stadshart VI

De herinrichting Stadshart VI (achter Cool) was uitgesteld in verband met een geplande verbouw van zowel de apotheek als het medisch centrum. De herinrichting van deze openbare ruimte zal opgepakt worden samen met de verdere ontwikkelingen in dit deel van het Stadshart.

De Overtoom

Sinds 2020 staat het bedrijventerrein De Overtoom in de planning voor groot onderhoud. Dit is vanwege mogelijke ontwikkelingen bij diverse bedrijven op het bedrijventerrein vooralsnog uitgesteld, totdat daar meer duidelijkheid over bestaat.

Molenwijk-Zuidoost Heerhugowaard
In 2021 is gestart met de voorbereiding van de herinrichting van de wijk Molenwijk-Zuidoost. Januari 2022 is het participatietraject afgerond om gezamenlijk met de bewoners te komen tot een definitief ontwerp. De uitvoering zal waarschijnlijk begin 2023 starten.

Molenwijk-Noordoost Heerhugowaard
In 2023 zal de participatie voor het groot onderhoud in deze wijk worden uitgevoerd. Doel is om samen met bewoners te komen tot een ontwerp voor de inrichting van de openbare ruimte in de wijk.

Centrumwaard
Het groot onderhoud Middenweg Centrumwaard wordt in een groter kader (gebiedsvisie) opgepakt. Samen met omwonenden, ondernemers en andere betrokken partijen is een masterplan opgesteld. In 2023 wordt begonnen met de uitvoering van fase 1 van het masterplan.

Bomenbuurt Zuid-Scharwoude
De verharding en riolering van de Bomenbuurt zijn aan vervanging toe. Daarnaast vormen de waterpartijen in deze wijk onderdeel van het project Langedijk ontwikkelt met water. Er wordt gewerkt aan een plan, met het streven om vanaf 2023 tot uitvoering te komen.

2. Wegen en civiele kunstwerken (Programma 'Verkeer, vervoer en waterstaat')
Kader

- Heerhugowaard: Kadernota Fysiek Domein (2017)
- Langedijk: Strategische Beheervisie (2018)

In 2023 zal aan de hand van de inspectieresultaten groot onderhoud uitgevoerd worden aan diverse wegen en kunstwerken.

3. Riolering (Programma 'Volksgezondheid en milieu')
Kader

- Gemeentelijk Riolerings Programma 2022-2026
- Beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026 - De weg naar een klimaatrobuust Langedijk en Heerhugowaard in 2050 (2021)

Het Gemeentelijk Riolerings Programma (GRP) is opgesteld in 2021 en wordt nog voorgelegd aan de raad van Dijk en Waard. Het GRP legt verantwoording af over de manier waarop invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke riolerings-, grondwater- en hemelwaterzorg.
Door het uitvoeren van periodieke inspecties wordt de technische staat van het rioolstelsel beoordeeld. Voor het vervangen van de riolering en voor het dagelijks onderhoud is het budget in het GRP gereserveerd.

Op het moment van schrijven van deze begroting is het GRP nog niet door de gemeenteraad vastgesteld.

4. Waterhuishouding (Programma 'Verkeer, vervoer en waterstaat')
Kader

- Heerhugowaard: Kadernota Fysiek Domein (2017)
- Langedijk: Strategische Beheervisie (2018)

Dijk en Waard is een gemeente met een waterrijk karakter. Het onderhouden van de watergangen binnen de gemeente is van groot belang voor voldoende waterberging en voor de bevaarbaarheid. De gemeentelijke taken na de overdracht van het onderhoud van het stedelijk water betreffen voornamelijk het onderhoud van het buitengebied. Het onderhoud vindt plaats op het vastgestelde kwaliteitsniveau. Het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier onderhoudt de watergangen in het binnenstedelijk gebied.

5. Openbaar groen (Programma 'Sport, cultuur en recreatie')
Kader

- Heerhugowaard: Groenvisie 2020-2040: 'Groen, tenzij' (2020)
- Heerhugowaard: Groenbeleidsplan 2021-2026
- Langedijk: Bomenbeleidsplan (2017)
- Langedijk: Ecologische structuurvisie 2012-2022 (2012)

Het openbaar groen wordt onderhouden op het in de Kadernota Fysiek Domein c.q. de Strategische Beheervisie afgesproken kwaliteitsniveau. Speciale aandacht bij het beheer van het openbaar groen is gericht op het uitbreiden en vergroten van de biodiversiteit en het bomenbestand. Uitbreiden en vergroten van de biodiversiteit vindt met name plaats door het ecologisch maaibeheer, inzaaien van bloemenmengsels en het extensief beheer van bosplantsoen. Door deze vorm van beheer krijgt de inheemse flora en fauna meer kans om zich in de gemeente te vestigen en uit te breiden. Daarnaast wordt bij renovaties en aanplant van nieuwe beplanting en bomen ook rekening gehouden met het vergroten van de biodiversiteit door uitbreiding van het assortiment.

6. Gemeentelijke- en welzijnsgebouwen (Diverse programma's)
Kader

- Heerhugowaard: Kadernota Fysiek Domein (juli 2017)
- Langedijk: Strategische Beheervisie (2018)

In 2021 zijn de meer-jaren-onderhoudsplannen gebouwen geactualiseerd. Hierbij is rekening gehouden met het gewenste onderhoudsniveau c.q. conditie, dit is onder andere afhankelijk van leeftijd van het object, toekomstverwachting en gebruiksdoel.

In Heerhugowaard werd voor het planmatig onderhoud gewerkt met een onderhoudsvoorziening en in Langedijk verliep dit via de gemeentelijke begroting.

In 2022 zijn beide methodieken geharmoniseerd en samengevoegd tot één meer-jaren-onderhoudsplan en één voorziening betreffende het planmatig onderhoud. De financiële consequenties van deze harmonisatie zijn opgenomen in deze begroting.

In verband met de klimaatdoelstellingen streeft het college naar verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed. Op welke wijze dit kan worden uitgevoerd wordt onderzocht en waar mogelijk wordt hier al rekening mee gehouden.

Voor het verkrijgen van inzicht in het energieverbruik van al het gemeentelijk vastgoed zal actieve monitoring worden geïmplementeerd. Vanaf 2023 kan actief met de gebruikers worden gekeken hoe het energieverbruik kan worden verminderd.

Overzicht beleidskaders

	vastgelegd in	vast-gesteld	ver-nieuwing*
Beleidskaders vastgesteld door de gemeenteraad			
Strategisch beleid openbare ruimte	Strategische beheervisie 3.0 (LDK)	2018	
Strategisch beleid openbare ruimte	Kadernota Fysiek Domein (HHW)	2017	
Strategisch beleid openbare ruimte	Beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026- De weg naar een klimaatrobuust Langedijk en Heerhugowaard in 2050 (DW) **	2021	
Tactisch beleid openbare ruimte	Uitwerkingsplan Beheer Openbare Ruimte (LDK)	2018	
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsprogramma Dijk en Waard 2022-2026 ***	2022	
Groen	Groenvisie 2020-2040: Groen, tenzij	2020	
Begraafplaatsen	Visie op de gemeentelijke begraafplaatsen Heerhugowaard (HHW)	2015	
operationeel (vastgesteld door het college van B&W)			
Wegen	GISIB (beheerprogramma)		
Riolering	Kikker (beheerprogramma)		
Kunstwerken	GISIB (beheerprogramma)		
Waterwerken	GISIB (beheerprogramma)		
Groen	GISIB (beheerprogramma)		
Groen	Groenvisie 2020-2040: ‘Groen, tenzij’ (HHW)	2020	
Groen	Bomenbeleidsplan (LDK)	2017	
Groen	Groenbeleidsplan 2021-2026 (HHW)	2021	
Groen	Ecologische structuurvisie 2012-2022 (LDK)	2012	
Begraafplaatsen	Beleidsplan gemeentelijke begraafplaatsen Heerhugowaard	2015	
Speelvoorzieningen	ABS (beheerprogramma)		
Gebouwen	Planon (beheerprogramma)		
Openbare verlichting	TechView (beheerprogramma)		

(*) Voor de kolom Vernieuwing geldt dat i.v.m. de fusie beleidsstukken de komende jaren worden geharmoniseerd

(**) Beleidsprogramma klimaatadaptatie 2021-2026 is in Heerhugowaard vastgesteld door gemeenteraad en in Langedijk door het college.
(***) Gemeentelijk Rioleringsprogramma Dijk en Waard 2022-2026 is op het moment van het schrijven van deze begroting nog niet vastgesteld.

Financiering

Inleiding

Met de paragraaf Financiering informeren wij u over de wijze waarop de gemeente Dijk en Waard benodigde geldmiddelen aantrekt en (tijdelijk) overtollige geldmiddelen uitzet. De Wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO), de Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (RUDDO), de wet Houdbare overheidsfinanciën (HOF) en de regeling Schatkistbankieren decentrale overheden vormen het wettelijk kader voor de financiering. Ook met de richtlijnen uit het BBV, de Financiële verordening en het Treasurystatuut wordt rekening gehouden. In deze Financieringsparagraaf worden de verwachte ontwikkelingen omtrent de financiering en het treasuryjaarplan van de gemeente Dijk en Waard voor de jaren 2023 tot en met 2026 op hoofdlijnen weergegeven.

Treasurybeleid

De gemeente voert een zorgvuldig treasurybeleid. Treasury houdt zich bezig met risico's die samenhangen met alle (toekomstige) kasstromen. Deze risico's komen zowel voort uit de financieringsbehoefte als uit de bepalingen van de bestaande portefeuilles (onder andere herfinanciering en renteaanpassingen). Het Treasurybeleid is voornamelijk gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door het resultaat en vermogen te beschermen tegen financiële risico's en de organisatie financierbaar te houden. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van liquiditeitenplanningen. De belangrijkste uitgangspunten en beleidsvoornemens zijn als volgt:

- zorgen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn;
- zorgen voor passende financieringslasten;
- beheersen van rente- en / of financieringsrisico's;
- risicomijdend afgeven van nieuwe garanties;
- zorg dragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer;
- actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Deze uitgangspunten leiden tot het zo nauwkeurig mogelijk toepassen van de 'matching' tussen opgenomen gelden, uitgezette gelden en verwachte inkomsten en uitgaven. Daarnaast wordt actief gebruik gemaakt van de wettelijke mogelijkheden om te zorgen voor passende financieringslasten. Dit resulteert onder meer in het zo maximaal mogelijk betrekken van de kasgeldlimiet bij financieringsbeslissingen. In geen geval wordt deze limiet langer dan toegestaan overschreden, tenzij de toezichthouder daarvoor vooraf toestemming heeft gegeven. Overheden worden als collectief zeer betrouwbaar geacht en worden door geldverstrekkers als zeer kredietwaardig beschouwd. Als gevolg hiervan is de toegang tot financiële markten voor de gemeente Dijk en Waard gegarandeerd en kan tegen relatief voordelige voorwaarden worden geleend.

Algemene ontwikkelingen

Treasurystatuut en Financiële verordening

Het Treasurystatuut en de Financiële verordening zijn recentelijk in 2022 vastgesteld. In 2023 wordt het beleid omtrent het aangaan van nieuwe garantstellingen geharmoniseerd.

Rentebeleid interne rekenrente

Over de activa (grond, gebouwen, grondexploitaties e.d.) van de gemeente wordt een interne rekenrente toegerekend aan de exploitatie. Op deze manier wordt de externe financiering van de gemeente door het aantrekken van geldleningen doorbelast naar de met deze geldleningen aangekochte activa.

In de huidige vastgestelde grondexploitaties wordt gerekend met 1,18%. Voor de overige activa wordt in 2022 een rentepercentage van 1,60% gehanteerd. Voor de overige activa wordt de lineaire afschrijvingsmethode gehanteerd.

De notitie rente 2017 van de commissie BBV geeft aan dat de omslagrente voor de overige activa maximaal 0,5% mag afwijken van het werkelijke rentepercentage. Door de herfinanciering van een groot gedeelte van de leningenportefeuille begin 2022, is dit percentage gedaald. Voor de overige activa is dit percentage daarom in 2023 aangepast naar 0,50%. Dit is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille naar verhouding Vreemd vermogen / Eigen vermogen inclusief afronding.

Jaarlijks wordt bezien of de rekenrentes nog aansluiten op de regelgeving van het BBV en op de verwachte marktontwikkelingen. Op basis van de jaarlijkse actualisatie van het rentebeleid stelt de Raad de rentepercentages voor het komende begrotingsjaar vast. Met de vastgestelde percentages wordt ook de Jaarrekening 2023 opgemaakt.

Renteschema

De commissie BBV adviseert om het onderstaande renteschema in de paragraaf Financiering op te nemen, omdat met dit renteschema inzicht wordt gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

	Renteschema		bedragen x € 1.000	
a	De externe rentelasten over korte en lange financiering		1.035	
b	De externe rentebaten		-186	
	Saldo rentelasten en rentebaten			850
c	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		0	
d	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend		0	
	Saldo door te berekenen externe rente			0
e	Rente over eigen vermogen		0	
f	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		0	
	Totaal aan taakvelden (inclusief overhead) toe te rekenen rente			0
g	De werkelijk aan taakvelden (inclusief overhead) toegerekende rente (renteomslag)			-1.169
	Renteresultaat op het taakveld Treasury			-320

Het voordelig renteresultaat wordt veroorzaakt doordat minder rente wordt betaald aan de bank dan er wordt toegerekend aan de taakvelden.

Renteontwikkeling

Na jaren van daling van de tarieven van langlopende leningen naar historisch lage percentages, zijn de tarieven sinds dit jaar in een stijgende lijn terecht gekomen. Dit komt voornamelijk door de genomen maatregelen van de Europese Centrale Bank (ECB) om de inflatie te beteugelen. Analisten verwachten voor de komende periode een stijgend niveau van de tarieven voor langere rentevaste periodes.

Ook de tarieven van kortlopende leningen (1 jaar en korter) zijn, na jaren van daling van de tarieven naar historisch lage percentages, ook in een stijgende lijn terecht gekomen. Sinds september 2022 zijn negatieve rentes verleden tijd. Het 1-maands Euribor tarief (basistarief voor allerlei renteproducten) is per begin september 2022 ongeveer 0,23%. Analisten verwachten ook hier voor de komende periode een stijgend niveau.

Verwijzend naar de voorgaande punten is het rentetarief voor het korte geld goedkoper dan dat voor het lange geld. Financiering voor een periode van 1 jaar of minder (kasgeld) heeft daardoor de voorkeur. Er is echter in de wet FIDO een kasgeldlimiet opgenomen. Na overschrijding van deze limiet (maximaal drie kwartalen achtereen) dient de financiering plaats te vinden met lang geld. Door deze situatie is de gemeente genoodzaakt om op termijn langlopende leningen aan te trekken.

Liquiditeitenplanning en lening portefeuille

De gemeente houdt de liquiditeitenplanning met inachtneming van de grondexploitaties, investeringsplannen en de te betalen aflossingen scherp in de gaten. Het liquiditeitensaldo wordt goed bewaakt en indien noodzakelijk kan -ter overbrugging en ter voorkoming van het uitkomen boven de kasgeldlimiet voor langer dan drie kwartalen- een langlopende lening worden aangetrokken.

Ontwikkeling leningportefeuille

De gemeente hanteert bij haar financiering de zogenaamde totaalfinanciering. Dat wil zeggen dat de gemeente geen financiering aantrekt voor specifieke projecten, maar alle inkomsten en uitgaven tezamen financiert. Deze wijze van financiering leidt tot eenvoud en efficiency. De leningportefeuille van de gemeente bestaat uit de volgende langlopende leningen:

Leningportefeuille Dijk en Waard 2023						*bedragen x € 1.000*
Lening	Boekwaarde 1-1-2023	Aflossing 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Rentepercentage	Rente 2023	Laatste jaar
1	5.400	270	5.130	1,070%	58	2042
2	72.632	3.632	69.000	1,050%	763	2042
3	7.200	360	6.840	1,110%	80	2042
4	2.625	875	1.750	-0,395%	-10	2025
5	4.643	929	3.714	-0,155%	-7	2027
6	7.667	1.278	6.389	-0,120%	-9	2028
** 7*	*2.001*	*176*	*1.826*	*5,810%*	*116*	*2031*
** 8*	*1.222*	*107*	*1.115*	*5,800%*	*71*	*2031*
Totaal	**103.390**	**7.626**	**95.764**		**1.061**	

** Lening 7 en 8 zijn doorverstrekt aan een woningbouwvereniging. De jaarlijks te betalen rente en aflossing wordt op hetzelfde moment aan de gemeente betaald door deze woningbouwvereniging.*

De boekwaarde van de langlopende leningen is per 1 januari 2023 € 103,4 miljoen. Hiervan is € 3,2 miljoen doorgeleend aan een woningbouwvereniging. Er wordt in 2023 € 7,6 miljoen afgelost op bestaande leningen (waarvan € 0,3 miljoen indirect wordt betaald door een woningbouwvereniging).

De leningen 1, 2 en 3 zijn het resultaat van het herfinancieren van een groot deel van het leningenpakket begin 2022. Hiermee is een groot gedeelte van de schuldpositie voor een lange termijn geleend tegen een laag rentepercentage.

Op basis van de meerjarenbalans is de verwachting dat de gemeente de komende jaren meerdere langlopende leningen zal aantrekken. Wanneer de meerjarenbalans wordt gevolgd, is de verwachting dat de boekwaarde van de langlopende leningen oploopt naar € 163 miljoen in 2023. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwachte investeringen. Doordat in de Begroting geen rekening wordt gehouden met incidentele baten (bijvoorbeeld winst vanuit grondexploitaties) en eventuele vertragingen in investeringen, zal dit in werkelijkheid lager uitkomen. In de meerjarenbalans vindt u onder vaste schulden met een looptijd van één jaar of langer de ontwikkeling voor de komende jaren. Voor een nadere analyse van de schuldpositie wordt verwezen naar de kengetallen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Renterisiconorm en kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt in de Wet FIDO is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van openbare lichamen. Om een grens te stellen aan lange financiering, dat wil zeggen een rentetypische looptijd langer dan één jaar, is in de Wet FIDO de renterisiconorm opgenomen. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Dat betekent dat in enig jaar 20% van het begrotingstotaal mag worden vernieuwd (herfinanciering en / of renteherziening). Hiermee wordt nagestreefd dat gemeenten hun vaste leningenportefeuille zodanig spreiden dat de renterisico's gelijkmatig over de jaren worden gespreid.

Om een grens te stellen aan korte financiering, dat wil zeggen een rentetypische looptijd tot één jaar, is in de Wet FIDO de kasgeldlimiet opgenomen. De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) dient per drie maanden getoetst te worden aan de kasgeldlimiet. Hiertoe wordt het gemiddelde genomen van de korte financiering per aanvang van de drie kalendermaanden in een kwartaal. Het doel van de kasgeldlimiet is om het risico van rentefluctuaties voor kort lenen te beperken.

In onderstaande tabellen vindt u de berekening van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet:

Berekening renterisico op vaste schuld (* € 1.000)	2023	2024	2025	2026
1. renteherzieningen	0	0	0	0
2. aflossingen	7.626	7.642	7.659	6.803
3. renterisico (1 + 2)	7.626	7.642	7.659	6.803
4. renterisiconorm	51.492	51.492	51.492	51.492
5. ruimte onder renterisiconorm (4 > 3)	43.866	43.850	43.833	44.689
Berekening renterisiconorm 2023				
4.a begrotingstotaal 2023	257.459			
4.b vastgesteld percentage	20			
4. renterisiconorm 2023 (4.a * 4.b / 100)	51.492			

Berekening kasgeldlimiet	
Berekening kasgeldlimiet 2023	
6.a begrotingstotaal 2023	257.459
6.b het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,5
6. kasgeldlimiet 2023 (7.a * 7.b / 100)	21.884

Voor de jaren 2023 tot en met 2026 blijft de gemeente Dijk en Waard ruim onder de renterisiconorm. In 2023 wordt voor € 7,6 miljoen afgelost op bestaande leningen. Dit wordt -binnen de grenzen van de wettelijke regels- zo lang mogelijk gefinancierd met kasgeld. De kasgeldlimiet bedraagt voor 2023 € 21,9 miljoen.

Schatkistbankieren

Het Rijk heeft schatkistbankieren zonder leenfaciliteit verplicht gesteld voor gemeenten. Dit heeft namelijk een positief effect op de omvang van de overheidsschuld (EMU-schuld). Schatkistbankieren houdt in dat decentrale overheden, waaronder gemeenten, al hun liquide middelen en beleggingen aanhouden in de Nederlandse schatkist bij het ministerie van Financiën en niet langer financiële geldmiddelen en vermogen bij private partijen buiten de schatkist houden.

Gemeenten mogen hun overtollige financiën tot een bepaald bedrag buiten de schatkist van het Rijk aanhouden. Voor gemeenten met een begrotingstotaal kleiner of gelijk aan € 500 miljoen is

het drempelbedrag gelijk aan 2% van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000 Voor de gemeente Dijk en Waard bedraagt het drempelbedrag in 2022 € 5.149.000, -. Wanneer de gemeente verwacht in een kwartaal gemiddeld meer overschotten te hebben dan € 5.149.000 dient een gedeelte tijdelijk bij het Rijk te worden ondergebracht.

Vanaf juli 2021 rekent de bank negatieve creditrente voor banksaldo's boven de € 500.000. Om de negatieve creditrente zoveel mogelijk te ontwijken, wordt regelmatig gebruik gemaakt van schatkistbankieren. Overschotten kunnen namelijk kosteloos worden gestald bij de schatkist. In de praktijk zal dat betekenen dat de gemeente Dijk en Waard ruim onder de limiet voor het schatkistbankieren zal blijven.

Bedrijfsvoering

Inleiding

In de bedrijfsvoering wordt zowel de ‘basis op orde’ gebracht als volop doorontwikkeld. Niet denkend vanuit het ‘oude’ maar redenerend naar het nieuwe. Het is dus niet óf - óf, maar ‘twee vliegen in één klap’.

De kernpunten op het gebied van bedrijfsvoering zijn:

1. HRM
2. Juridische kwaliteit
3. Informatievoorziening en automatisering
4. Budgetcyclus en risicomanagement.
5. Communicatie

HRM

Onze organisatie staat voor de uitdaging om de formatie in balans te brengen met de opgaven die voor ons liggen. Hiervoor zijn diverse (benchmark) onderzoeken uitgevoerd. Op basis van die onderzoeken kan er een goede verfijning gemaakt worden van de benodigde inzet in de organisatie. In deze programmabegroting wordt op basis van deze onderzoeken daarom voorgesteld een (formatieve) investering te doen in de organisatie. Deze investering vormt het fundament onder onze dienstverlening, bedrijfsvoering en bestuurlijke ambities. Er wordt hierbij uitgegaan van een realistische investering, passend bij het huidige financiële perspectief en rekening houdend met de krappe arbeidsmarkt. Er zullen dan ook nog steeds scherpe keuzes moeten worden gemaakt in het bepalen van de plekken waar de formatie verstevigd zal worden.

In 2023 zal de focus van de afdeling HRM vooral liggen op:

1. Verder professionaliseren en ontwikkelen van de HR instrumenten:
2. Ontwikkeling van de organisatie in aansluiting op de strategische en organisatievisie
3. Invullen van de openstaande vacatures.
4. Verdere professionalisering van het team.

Formatie per 1/1/2023

Organisatie	Dijk en Waard
Begroting	
Aantal fte’s	593,51

Verzuim

verzuim	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023
Verzuimpercentage	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%	3,50%
Meldingsfrequentie	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

Juridische kwaliteit

Juridische kwaliteitszorg heeft tot doel om op het juridische taakveld tot verbetering van de bedrijfsvoering te komen. De vakafdelingen hebben een eigen verantwoordelijkheid voor de juridische kwaliteit en waar nodig vindt ondersteuning vanuit de centrale team Juridische Zaken (BJVO) plaats, in de vorm van individuele- en projectmatige advisering.

Voor de belangrijkste juridische onderwerpen zijn instructies beschikbaar op het intern platform (Fusion Legal) en er vindt ondersteuning plaats bij de harmonisatie-opgave als gevolg van de gemeentelijke herindeling.

Met de leidinggevenden van de eerste lijn vinden periodieke accounthoudersgesprekken plaats op basis van het format “juridische APK”. Inhoudelijke onderwerpen, maar ook organisatievraagstukken en nieuwe wetgeving worden besproken vanuit ieders rol en verantwoordelijkheid.

In introductiebijeenkomsten met nieuwe medewerkers wordt aandacht besteed aan de belangrijkste juridische onderwerpen. Evenals in de accounthoudersgesprekken wordt de mogelijkheid van juridische (basis-) cursussen besproken die in samenwerking met de Dijk en Waard academie worden georganiseerd.

De adviezen en bevindingen van de commissie bezwaarschriften vormen een belangrijke toetssteen voor de juridische kwaliteit van de organisatie.

Integriteit:

Integriteit binnen de ambtelijk en bestuurlijke wereld is een belangrijk goed. In de gemeente Dijk en Waard krijgt dit onderwerp nadrukkelijk de aandacht, voortbouwend op de ervaring en ontwikkeling van de afgelopen jaren.

Verschillende regelingen (ambtelijke gedragscode etc.), protocollen en werkwijzen van de twee voormalige gemeenten zijn in 2020 reeds geharmoniseerd. Daarop kan door Dijk en Waard worden voortgebouwd. Naast aandacht voor regels en protocollen is in 2022 door alle medewerkers de ambtenareneed of -belofte afgelegd, voortgegaan met trainingen morele oordeelsvorming, informatieve bijeenkomsten georganiseerd, spellen gespeeld om de bewustwording te vergroten etc. Deze activiteiten zullen ook na 2022 worden voortgezet.

In samenwerking met de taakvelden ondermijning en informatieveiligheid zal verder gewerkt worden aan de organisatieontwikkeling op deze aandachtsgebieden.

ICT en informatiebeveiliging

Een moderne en adequate ict en netwerkomgeving is van essentieel belang om de diensten als gemeenten te kunnen verlenen. De eisen hieraan worden steeds hoger, specialistische kennis belangrijker, de snelheid van ontwikkeling neemt toe en de informatiebeveiligingsvraagstukken worden frequenter en kunnen grote impact hebben. Dijk en Waard heeft nu nog de onderliggende ICT infrastructuur (de bodemplaat) in eigendom en in eigen beheer. Komende periode maken we de overgang naar een cloud-based infrastructuur die we als dienst gaan afnemen. Dit is nodig om de bedrijfscontinuïteit te borgen. In 2023 vindt de aanbesteding plaats en is de start van de migratie gepland die in de eerste helft van 2024 wordt afgerond. Door deze migratie kan onze organisatie zich meer en meer richten op de digitalisering van de dienstverlening en processen, en minder op de techniek er achter en eronder. De cloudmigratie brengt eenmalige en structurele kosten met zich mee die in de begroting 2023 en verder zijn verwerkt. Naast deze grote technische operatie werken we in 2023 verder aan de harmonisatie, standaardisering en digitalisering van (dienstverlenings)processen. Om onze bedrijfsvoering en beleidsvorming verder te verbeteren zal er in 2023 steeds meer gebruik gemaakt worden van de digitaal beschikbare data en informatie.

Budgetcyclus en risicomanagement

Net als binnen de bredere gemeentelijke bedrijfsvoering, staat 2023 voor de P&C cyclus ook in het teken van het verder op orde maken van de basis én doorontwikkeling. Met elk product brengen we de financiële organisatie verder op orde, en werken we aan een efficiënte en effectieve informatievoorziening voor onze organisatie, bestuurders en inwoners. De doorontwikkeling van de financiële administratie zal een stevige opgave zal zijn voor 2023. De doorontwikkeling van de budgetcyclus vraagt om een goed bestuurlijk-ambtelijk samenspel. In overleg met de auditcommissie zullen we het komend jaar net als vorige jaar per product verbeterpunten doorvoeren in de verschillende P&C documenten. De cyclus van 2022 heeft vooral in het teken heeft gestaan van harmonisatie en het vertalen van bestuurlijke ambities naar benodigde middelen. Onze middelen en ambities zijn in balans gebracht. In 2023 willen we de meetlatten die in de kadernota zijn benoemd verder ontwikkelen. Indicatoren die ons in staat stellen een goede bestuurlijke dialoog te voeren over de effectiviteit van onze inzet op de maatschappelijke doelen die wij hebben. Waardoor het beleid steeds beter gekoppeld kan worden aan de financiën en er over een beleidscyclus gesproken kan worden in plaats van een planning en control cyclus.

Communicatie

Communicatie en samenwerking gaat over de verbinding tussen de samenleving en gemeente. Onze organisatie en het bestuur communiceren daarom op een duidelijke manier en op basis van een gelijkwaardige relatie mét de samenleving. We werken samen aan lokale vraagstukken en maatschappelijke opgaven. Contact begint met naar elkaar luisteren. Weten wat de ander bezighoudt en samen duiden wat de vraag is. Democratische vernieuwing zal ook in 2023 aandacht blijven vragen. We blijven de randvoorwaarden creëren voor een gemeente waarin iedereen telt en wordt gezien want het vormen van een Dijk en Waardse gemeenschap is een continu proces.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Cocensus — www.cocensus.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Heemskerk
Openbaar belang	Het uitvoeren van de werkzaamheden met betrekking tot de gemeentelijke belastingen.
Vertegenwoordiging	Het bestuur is samengesteld uit een Dagelijks Bestuur (DB) en een Algemeen Bestuur (AB). Het DB vergadert vijf keer per jaar. Twee van deze vergaderingen worden opgeschaald tot een AB-vergadering, met name om de Jaarrekening en de Begroting vast te stellen. De vertegenwoordiging moet nog nader worden bepaald.
Rechtsvorm	Openbaar lichaam

Financieel

Bedragen x € 1.000

Eigen vermogen 01-01-2023	250	31-12-2023	250
Vreemd vermogen 01-01-2023	6.706	31-12-2023	6.046
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023			
Financieel belang	Bij de berekening van de bijdragen per gemeente is gebruik gemaakt van een rekenmodel. In dat model zijn de belangrijkste factoren het aantal objecten, gesplitst naar woningen en niet-woningen, en de specifieke heffingen per gemeente.		

Overig

Risico's

- Cocensus is eind maart 2021 verhuisd naar de nieuwe locatie in Heemskerk. Het huurcontract van locatie Alkmaar loopt tot 31-12-2023. Indien er geen nieuwe huurder wordt gevonden dan blijven de lasten van dit lopende huurcontract voor rekening van Cocensus.
- Het aantal bezwaren ingediend door No Cure No Pay bureaus neemt toe. Voor Cocensus betekent dit extra kosten voor proceskostenvergoedingen en voor de afhandeling van de bezwaren.
- Het aantal 55-plussers in het personeelsbestand van Cocensus is relatief hoog. Dit brengt een risico van meer (ernstige) ziekte uitval en daarmee hogere inhuurkosten.

Ontwikkelingen: Sinds 2021 wordt door Cocensus voor een vijftal gemeenten ook de frontoffice (KCC) verzorgd. Mogelijk gaan andere aangesloten gemeenten besluiten dit ook onder te brengen bij Cocensus.

GGD Hollands Noorden — www.ggdhollandsnoorden.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar
Openbaar belang	De GGD Hollands Noorden - bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en veiligheid van de inwoners van Noord-Holland Noord. - bewaakt door gezondheidsrisico's en -onveiligheid te signaleren en de inzichten hierover actief te verspreiden. - beschermt tegen bedreigingen van de volksgezondheid met preventie, bestrijding en voorlichting. - bevordert individueel en collectief gezond gedrag en preventief beleid van de gemeenten en andere spelers in de gezondheidszorg. Onder de kapstok ‘Health in all policies’ zijn alle werkzaamheden ingekaderd in vier focuslijnen: -Gezond opgroeien, waaronder het consultatiebureau en andere activiteiten voor jeugdpreventie;

-Gezond ouder worden, waaronder aandacht voor gezonde leefstijl, psychosociale gezondheid en gezonde leefomgeving;
-Meedoen naar vermogen, waaronder aandacht voor zorgmijders en personen met onbegrepen gedrag en mede uitvoering geven aan de Wet verplichte GGZ (Wvggz);
-Gezonde leefomgeving, waaronder proactieve inzet op preventie & gezonde leefstijl en bestrijding van (nieuwe) infectieziekten.

Meer algemeen zijn de hoofdtaken:
-ondersteuning van gemeenten bij realisatie en uitvoering van lokaal gezondheidsbeleid;
-uitvoering van wettelijk opgelegde taken zoals: infectieziektebestrijding, medische milieukunde, technische hygiënezorg, Rijksvaccinatieprogramma, jeugdgezondheidszorg, publieksvoorlichting en gezondheidsbevordering.

Vertegenwoordiging	Wethouder G. Rep is lid van het Algemeen Bestuur van de GGD HN		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 1.398	31-12-2023	€ 955
Vreemd vermogen 01-01-2023	€ 26.159	31-12-2023	€ 26.632
Resultaat 2023			
Bijdrage 2023			
Financieel belang	De bijdragen omvatten de jaarlijkse lasten, voor zover deze niet door de opbrengsten uit andere vergoedingen worden bestreden. De bijdrage van de deelnemers wordt bepaald naar rato van het aantal inwoners van de deelnemers op 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat waarvoor de bijdrage verschuldigd is.		

Overig

Risico's

De GGD noemt in haar begroting 2023 een aantal risico's met daarbij de maatregelen die de GGD neemt om te voorkomen dat de risico's zich voordoen of de schade ervan te beperken. Indien één van deze risico's zich voor dreigen te doen, worden de negatieve financiële effecten, zoveel als mogelijk is, beperkt in de flexibele schil van de organisatie. De risico's met een impact van boven de €100.000 zijn als volgt:

- Ziekteverzuim JGZ, deze is hoger dan 5%. Het verzuimbeleid is aangescherpt en processen worden aangepast om de productiviteit te verhogen. Tevens zorgt een versterking in het management voor een dalend verzuim.
- Ontwikkeling digitaal dossier GGiD. Er wordt uitgegaan van implementatie in 2022/2023. Er is vertraging ontstaan in 2021 en discussie over scope en kosten en er bestaat onzekerheid over oplevering van het GGiD. Drie GGD's werken samen in een coöperatie voor de inkoop/ ontwikkeling van het GGiD. Daarin streven de GGD's naar het beperken van financiële risico's of deze af te dekken.
- Kostenstijgingen als gevolg van onder andere:
  - duurdere goederen en diensten boven de begrote indexatie,
  - effecten van de CAO boven de begrote loon-indexatie,
  - noodzakelijke uitbreiding van formatie om de informatievoorziening en kritieke bedrijfsprocessen te borgen en noodzakelijk vernieuwingen van ICT systemen te realiseren,
- Gevolgen COVID-19 voor reizigersadvisering, het is onzeker wanneer het reisverkeer weer is hersteld en het ministerie van VWS compenseert per 2022 geen inkomstenderving meer.

Ontwikkelingen

Met de in 2022 gewijzigde Gemeenschappelijke regeling, wordt de Integrale crisisdienst Jeugd per januari 2023 ondergebracht bij Veilig Thuis van de GGD.

De speerpunten voor 2023 zijn:
- Doorontwikkeling Jeugdgezondheidszorg;
- Proactief inzetten op preventie en bestrijding van (nieuwe) infectieziekten;
- Informatiebeveiliging en privacy

Omgevingsdienst Noord-Holland Noord (OD NHN) www.odnhn.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Hoorn		
Openbaar belang	Het gezamenlijk uitvoeren van milieutaken in het samenwerkingsgebied. Ondersteuning leveren en coördineren in het kader van de omgevingswet implementatie		
Vertegenwoordiging	Deelnemers zijn de 19 gemeenten uit de kop van Noord-Holland en de provincie Noord-Holland. Er is een algemeen bestuur en een dagelijks bestuur. M.i.v. de effectuering van de fusie D&W per 1 januari 2022, tot de reguliere gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022, mag gemeente D&W geen zitting behouden in het DB. Dit omdat dan de maximale DB vertegenwoordiging van 49% van de stemmen word overschreven.		
	De vertegenwoordiging moet nog nader worden bepaald.		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	812	31-12-2023	2.748
Vreemd vermogen 01-01-2023	4.950	31-12-2023	4.950
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023	€ 942.730		
Financieel belang	De algemene bijdrage is gebaseerd op de uitvoering van wettelijk verplichte taken. Optioneel is het afnemen van extra taken waarvoor ook een extra bijdrage gevraagd wordt. Hiervan wordt gebruikgemaakt. Over de bijdrage aan de OD NHN bestaat discussie. De deelnemers willen naar outputfinanciering, waarmee meer inzicht wordt verkregen in geleverde inspanningen en de vergoedingen die daarvoor worden gevraagd.		

Overig

Risico's	-Outputfinanciering kan betekenen dat er meer moet worden betaald dan tot nu toe het geval was. Met de outputfinanciering wordt kritisch gekeken naar de hoeveelheid taken die een gemeente afneemt en afhankelijk hiervan moet er een hogere bijdrage in de indirecte kosten worden betaald. -De Omgevingsdienst bereid zich ook voor op de komst van de Omgevingswet. Uitstel van deze wet (tot 1 juli 2022) heeft geleid tot extra kosten en mogelijk zullen deze kosten hoger uitvallen dan vooralsnog is voorspeld. -Voor de nabije toekomst voorziet de Omgevingsdienst dat dat er een forse aantal medewerkers als gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd zal uitstromen. Er zal een extra financiële impuls noodzakelijk zijn ten einde deze uitstroom op te vangen middels een stagiaire programma. -Vanuit de OD en haar eigenaren en het landelijke netwerk is een behoefte gesignaleerd dat deze genoemde koppelingen een unieke kans geeft om middels data analyse actief te kunnen reageren op nieuwe ontwikkelingen door deze vooraf vanuit deze analyses te benomen. Na een eerste kennismaking met de mogelijkheden van deze analyse vorm is een financiële bijdrage gewenst.
Ontwikkelingen	De activiteiten van de OD NHN worden uitgevoerd binnen drie programma's:

- Milieutaken (deelnemende gemeenten en provincie Noord Holland);
- VTH plustaken (gemeenten en provincie Noord Holland), en;
- Overhead.

Omgevingswet
De OD NHN zal zijn bijdrage moeten leveren en is daarom druk bezig met de implementatie van de Omgevingswet, ook al is deze uitgesteld tot 1 juli 2022. De Omgevingswet betekent ook voor de OD NHN een andere aanpak en werkwijze. De medewerkers moeten hierop worden voorbereid en de processen moeten goed en lean worden ingericht.

Organisatorische ontwikkelingen
De OD NHN wil gaan werken met het concept van traineeship en wil daarnaast -vanwege nieuwe werkwijze- ook Omgevingsadviseurs gaan inzetten.

Energie en Circulair
Het Klimaatakkoord en de doelstelling hieruit hebben ervoor gezorgd dat steeds meer duurzaamheidstaken bij de gemeenten zijn komen te liggen. De OD NHN ondersteunt de gemeenten hierin. Ook wordt een bijdrage geleverd op regionaal en bovenregionaal niveau. Tevens wordt gewerkt aan de vertaling van de opgaves uit het Klimaatakkoord.

De OD NHN verzorgt ook projecten, zoals:
- Sanering Wegverkeerslawaai;
- Omgevingsveiligheid;
- Beheer van gezoneerde bedrijfsterreinen;
- Natuur en stikstof;
- Warme overdracht van bodemtaken.

Recreatieschap Geestmerambacht

www.geestmerambacht.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Haarlem		
Openbaar belang	a. het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie. b. het tot stand brengen en bewaren van een evenwichtig natuurlijk milieu; c. het tot stand brengen en onderhouden van een landschap, dat is afgestemd op het onder sub a en b geformuleerde alsmede d. het verwerven van inkomsten uit het recreatiegebied ter verwezenlijking en instandhouding van de direct hiervoor genoemde belangen.		
Vertegenwoordiging	De vertegenwoordiging moet nog nader worden bepaald.		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	4.934	31-12-2023	3.929
Vreemd vermogen 01-01-2023	372	31-12-2023	382
Resultaat 2023	-1.004		
Bijdrage 2023			

Financieel belang	Zoals afgesproken in de gemeenschappelijke regeling wordt de participantenbijdrage jaarlijks geïndexeerd. De programmabegroting 2022 geeft verder geen aanleiding om de participantenbijdragen te verhogen. Voor financiering van de jaarlijkse exploitatie zijn de participanten verantwoordelijk: Alkmaar – 56,07% Dijk en Waard 43,93% Bergen en Schagen beide 0% (alleen financiële bijdrage)

Overig

Risico's	De belangrijkste risico's voor Geestmerambacht zijn: • Vertraging locatieontwikkelingen • Uitblijven medewerking bestemmingsplan-participanten • Effecten coronamaatregelen
Ontwikkelingen	• Het werken aan een permanente invulling van de ontwikkellocaties; • Voorbereiding aan permanente invulling van de locaties die nu tijdelijk worden ingevuld (zoals Kanaaldijk 1 en Wagenweg 6); • Biodiversiteit krijgt een grotere rol bij het gebiedsbeheer; • Het effectueren van een nieuwe governancestructuur; • Het zorgen voor structureel (financieel) evenwicht.

Regionaal Historisch Centrum Alkmaar (RHCA) www.regionaalarchiefalkmaar.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	Het vervullen van de functie van regionaal kennis- en informatiecentrum op het gebied van de lokale en regionale geschiedenis door het opbouwen en beheren van een zo breed mogelijke collectie (regionaal) historisch bronnenmateriaal en deze op een zo actief mogelijke wijze dienstbaar te maken voor een breed publiek.		
Vertegenwoordiging	Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemers aan deze regeling. Wethouder A.M. Groot zit namens gemeente Dijk en Waard in het algemeen bestuur.		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 343	31-12-2023	€ 343
Vreemd vermogen 01-01-2023	€ 1.000	31-12-2023	€ 1.000
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023			
Financieel belang	De bijdrage wordt bepaald naar rato van het aantal inwoners van de deelnemende gemeenten op 1 januari van het jaar.		

Overig

Risico's	De volgende risico's te onderscheiden die effect kunnen hebben op de financiële huishouding van het Regionaal Historisch Centrum: 1. Minder opbrengsten depotgebruik derden 2. Meerkosten realisatie e-depotvoorziening 3. Hogere energiekosten

	Het Regionaal Archief beschikt over voldoende weerstandsvermogen om de huidige risico's voor 2023 te dekken maar voor de periode erna is niet zeker of er voldoende weerstandsvermogen aanwezig is. Één en ander hangt af van besluitvorming die in de toekomst plaatsvindt. Structurele bezuinigingen en andere ontwikkelingen kunnen op termijn leiden tot problemen op dit gebied.
Ontwikkelingen	Het vergroten van de digitale dienstverlening richting burgers en aangesloten overheden, zoals het e-loket bouwvergunningen, digitaliseren op verzoek en het geschiedenislokaal. Verdere ontwikkeling van een e-depot en het aansluiten van gemeenten op deze voorziening voor het duurzaam bewaren van digitale archieven. De video-opnames van de raadsvergaderingen 2010-2016 van de voormalige gemeente Heerhugowaard zijn opgenomen in de beeldbank. De videotulen van de voormalige gemeenten Heerhugowaard en Langedijk zullen ook opgenomen gaan worden in het e-depot.

Veiligheidsregio Noord-Holland Noord

www.vrnhn.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	Minder leed en schade door een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening en crisisbeheersing onder één regionale bestuurlijke regie.		
Vertegenwoordiging	Het bestuur is samengesteld uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemers aan deze regeling. Burgemeester M.F. Poorter zit namens de gemeente Dijk en Waard in het Algemeen Bestuur en neemt deel aan het Dagelijks Bestuur.		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 5.474	31-12-2023	€ 5.484
Vreemd vermogen 01-01-2023	niet bekend	31-12-2023	€ 18.023
Resultaat 2023			
Bijdrage 2023			
Financieel belang			

Overig

Risico's	De gemeenschappelijke regeling is financieel afhankelijk van een rijksbijdrage en de bijdrage van de deelnemende gemeenten.
Ontwikkelingen	Veiligheidsregio Noord-Holland Noord (VRNHN) richt zich op het verkleinen van risico's en het beperken van leed en schade bij incidenten. Dit doen ze door samen te werken met partners, inwoners en ondernemers. Voor de regio Noord-Holland Noord is er een risicoprofiel opgesteld. Op basis van de risico's en hun indeling bereidt de VRNHN zich voor en maakt zij strategische keuzes voor de risico's en crisisbeheersing. De inzet van de VRNHN wordt weergegeven in het beleidsplan 2020-2023. De thema's uit dit beleidsplan zijn: veilig leven; nieuwe crisistypen; zorg en veiligheid en brandweer 360. Naast de thema's uit het beleidsplan zijn er projectorganisaties actief op de onderwerpen opvang van vluchtelingen, effecten van de oorlog in Oekraïne en het coronavirus.

Vuilverbrandingsinstallatie Alkmaar e.o. (VVI) www.hvc.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	De gemeenschappelijke belangen van de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling te behartigen met betrekking tot een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde en zo circulair mogelijke verwijdering en verwerking van afvalstoffen. De VVI is aandeelhouder van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en bezit 529 aandelen.		
Vertegenwoordiging	Wethouder A.M. Groot vertegenwoordigt Dijk en Waard in het bestuur		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	24	31-12-2023	24
Vreemd vermogen 01-01-2023	0	31-12-2023	0
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023			
Financieel belang	Het financieel belang is op te delen in twee zaken. Ten eerste de rechtstreekse kosten voor het in stand houden van de GR. Voor 2022 bedragen deze bedrijfskosten van de VVI afgerond €38.000. De kosten worden naar rato van het tonnage afval (exclusief bedrijfsafval) aan de deelnemende gemeenten doorberekend. Voor Dijk en Waard komt dit voor 2022 uit op €10.400. Dit is lijn met de bijdrage van Heerhugowaard en Langedijk samen in 2021. Ten tweede de doorbelaste kosten vanuit HVC voor het verwerken en transsport van het aangeboden afval. Op basis van een raming van het afvalaanbod (restafval en GFT) worden voorschotnota's opgesteld. Aan het einde van het jaar komt hiervan een afrekening. Bij de begroting wordt gewerkt met een financieel resultaat van €0. Dit komt omdat mee- of tegenvallers door afwijkende hoeveelheden aangeboden afval of andere tarieven rechtstreeks bij de deelnemers in rekening worden gebracht en onderdeel zijn van de gemeentelijk begroting en budgetcyclus. De garantstellingsprovisie die Dijk en Waard van de HVC, via de VVI, ontvangt op basis van het totaal aan gegarandeerde leningen is geraamd op €277.000. Verder heeft de VVI zelf geen kredietfaciliteit, noch andere financieringsovereenkomsten met derden.		

Overig

Risico's	Het risicoprofiel van de VVI is laag. De verbintenis en verplichtingen tussen de gemeente en de VVI zijn beperkt in (financiële) omvang. Dit maakt uittreden en verder gaan als (kleine) zelfstandige aandeelhouder van HVC tot een reële mogelijkheid. De kracht van de VVI zit in het verbinden van deelnemers en het faciliteren van het platform dat dit mogelijk maakt. De deelnemers zijn zelfstandig in hun beleidskeuzes. De VVI heeft geen personeel in dienst. Ondersteuning wordt bij HVC ingehuurd. Het feit is wel dat de VVI aandeelhouder is van HVC. Hier zitten financiële verplichtingen aan vast (via ballotageovereenkomst). Zo staan aandeelhouders gezamenlijk garant voor de exploitatie van HVC door onderlinge verrekening van een eventueel nadelig saldo, op het moment dat het eigen vermogen niet langer toereikend is (art. 7 van overeenkomst). De aandeelhouders staan garant voor de leningen van HVC en de door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vastgestelde financieringsstructuur (art. 9 van overeenkomst). Van een hoofdelijke garantstelling per aandeelhouder is sinds eind 2017 geen sprake meer. Iedere aandeelhouder staat garant naar rato van de aandelen.

	Alle gemeentelijke aandeelhouders (aandeelhouder A) staan op deze manier samen garant voor een leningen totaal van 613 miljoen (stand 2021) Over de uitstaande leningen wordt jaarlijks 1% provisie afgedragen aan de aandeelhouders. Dit wordt via de VVI verdeelt naar rato van het aantal inwoners.
Ontwikkelingen	"Afval is grondstof" en de "circulaire economie" zijn zaken die in 2022 binnen de VVI en HVC verder worden doorgevoerd. De beleidsinmenging van de VVI binnen de gemeente is zeer beperkt. Binnen de begroting / kadernota is één algemeen doel opgenomen "het behartigen van het belang van de verwerking van de door de deelnemende gemeente verkregen afvalstoffen". Er zijn veder geen meetbare grootheden of andere beleidsambities opgenomen. Via de reguliere overleggen (ambtelijk en bestuurlijk) de daaruit volgende acties wordt het algemene doel vormgegeven binnen de VVI en indien gewenst doorgezet naar de deelnemende gemeente. Een ander belangrijk onderdeel waar HVC en in die zin de VVI zich de komende jaren voor gaan inzetten en besluiten over nemen is het project “Van gas los”. Aangezien binnen de tekst van de GR hier nog geen gezamenlijk doel voor is opgenomen, is de sturingen vanuit de VVI beperkt en is het aan de individuele gemeente om samen met HVC hier mee aan de slag te gaan.

Zaffier

www.zaffier.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	Zaffier biedt integrale dienstverlening op het gebied van participatie, werk, inkomen, schuldhulpverlening en inburgering. Ze richten zich op het bieden van ondersteuning, op preventie en vroegsignalering. Zaffier is een regionale uitvoeringsorganisatie, een samenwerking tussen de gemeenten Dijk en Waard, Alkmaar, Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo. Zaffier heeft tot doel, met inachtneming van hetgeen hierover in de regeling is bepaald, om door een efficiënte en effectieve uitvoering van de Wetten en het gemeentelijke minimabeleid de belangen van de gemeenten gezamenlijk, en ieder afzonderlijk, te behartigen op het gebied van inburgering, arbeidsparticipatie, sociale werkvoorziening en beschut werk, het behoud, herstel en bevorderen van arbeidsbekwaamheid, alsmede voor het in dienst nemen van c.q. (bevorderen van) uitstroom naar arbeidsplaatsen bij andere werkgevers van personen met een arbeidsbeperking, arbeidsintegratie en, indien nodig, financiële inkomensondersteuning, schuldhulpverlening, bestrijding van armoede en het bevorderen van participatie in het maatschappelijk en sociale leven.		
Vertegenwoordiging	Wethouder F. Hoekstra is als vertegenwoordiger van Dijk en Waard lid van het dagelijks bestuur. Wethouder G. Rep is als vertegenwoordiger van Dijk en Waard lid van het algemeen bestuur.		
Rechtsvorm	Openbaar lichaam		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 0	31-12-2023	0
Vreemd vermogen 01-01-2023	€ 14.442	31-12-2023	€ 14.157
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023			
Financieel belang	De gemeenten verlenen jaarlijks een bijdrage ter zake van de uitvoering van de wet. Door natuurlijk verloop en geen nieuwe instroom daalt het aantal SW-medewerkers en de loonkosten met ongeveer 4 % per jaar. Door instroom van nieuwe medewerkers op basis van de Participatiewet stijgen de loonkosten.		

Overig

Risico's	In de begroting van Zaffier zijn de risico’s met de daarbij behorende beheers maatregelen benoemd.
Ontwikkelingen	Operationeel gaat Zaffier in 2023 van start. Hierdoor is de huidige informatie waarde nog zeer beperkt.

Vennootschappen en coöperaties

Alliander NV — www.alliander.com/nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Arnhem		
Openbaar belang	Alliander NV is verantwoordelijk voor de vitale energie-infrastructuur in de gemeente Dijk en Waard. De deelname in het aandelenkapitaal van energiemaatschappijen vloeit voort uit de van oudsher maatschappelijke belangen die voor deze vennootschappen werden nagestreefd.		
Vertegenwoordiging	Wethouder A.M. Groot is vertegenwoordiger voor Dijk en Waard in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	niet bekend	31-12-2023	niet bekend
Vreemd vermogen 01-01-2023	niet bekend	31-12-2023	niet bekend
Resultaat 2023	niet bekend		
Bijdrage 2023	n.v.t.		
Financieel belang	De gemeente Dijk en Waard heeft 426.187 aandelen van Alliander NV. Hiervoor ontvangt de gemeente jaarlijks dividend. De gemeente heeft eind 2021 extra kapitaal beschikbaar gesteld aan Alliander NV in de vorm van twee converteerbare leningen ter hoogte van totaal € 1,9 miljoen.		

Overig

Risico's	Geen noemenswaardige risico's voor de gemeente Dijk en Waard.
Ontwikkelingen	De energietransitie en het Klimaatakkoord hebben enorme impact op de taak van Alliander NV als netbeheerder. Alliander NV investeert de komende jaren met name in de versterking van energienetten, duurzaam geproduceerde energie, de ontwikkeling van elektrisch vervoer en om mee te werken aan het Klimaatakkoord. Hierdoor neemt de financieringsbehoefte van Alliander NV de komende jaren enorm toe. Om de investeringen te doen en tegelijkertijd financieel solide te blijven, is zowel extra eigen als vreemd vermogen nodig. Alliander NV heeft in 2021 bij haar aandeelhouders daarom een verzoek ingediend om mee te helpen aan de versterking van haar kapitaalstructuur. Hierover zijn de raden van de gemeente Heerhugowaard en Langedijk apart ingelicht. Naar aanleiding hiervan is in 2021 extra kapitaal beschikbaar gesteld aan Alliander NV in de vorm van twee converteerbare leningen ter hoogte van totaal € 1,9 miljoen.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) N.V. — www.bngbank.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar belang	De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners. Toelichting: het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het door de statuten beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening aan dit instituut zeer beperkt is. BNG Bank bundelt de uiteenlopende vraag van klanten tot een beroep op de financiële markten dat aansluit op de behoefte van beleggers wat betreft volume, liquiditeit en looptijd. Door de combinatie van beide elementen heeft de bank een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen, die weer worden doorgegeven aan decentrale overheden en aan instellingen voor het maatschappelijk belang. Dat leidt voor de inwoners uiteindelijk tot lagere kosten voor tal van voorzieningen.

Vertegenwoordiging	Wethouder F. Hoekstra is vertegenwoordiger voor Dijk en Waard in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Rechtsvorm	Vereniging		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 5.097.000	31-12-2023	€ 5.062.000
Vreemd vermogen 01-01-2023	€ 155.262.000	31-12-2023	€ 143.995.000
Resultaat 2023	niet bekend		
Bijdrage 2023	n.v.t		
Financieel belang	De gemeente Dijk en Waard heeft zeggenschap in de BNG Bank via het stemrecht tijdens de aandeelhoudersvergadering. De gemeente Dijk en Waard heeft 16.107 aandelen. Hiervoor ontvangt de gemeente jaarlijks dividend.		
Overig			
Risico's	Er zijn geen noemenswaardige risico's voor de gemeente Dijk en Waard.		
Ontwikkelingen	De BNG Bank wordt gedreven door maatschappelijke impact. Kernwaarden zijn duurzaam, betrouwbaar en professioneel. De BNG Bank zet de komende jaren nog verder in op maatschappelijke impact en stelt daarbij de publieke sector nog meer in staat maatschappelijke doelstellingen te realiseren.		

Coöperatie Coöperatief Stimuleringsfonds Duurzame Energie Coöperatie Regio Alkmaar U.A.

Bestuurlijk			
Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	De Duurzame Energie Coöperatie Regio Alkmaar (DECRA) is opgericht in 2014 door de gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Heerhugowaard en het afval- en energiebedrijf HVC als een stimuleringsfonds. In de loop van 2017 hebben Uitgeest en Heiloo zich bij het fonds aangesloten. DECRA richt zich op het aanjagen van duurzame energieprojecten in de regio en het investeren van de opbrengsten in nieuwe duurzame projecten. Alle leden (gemeenten en HVC) hebben een startbedrag (voor gemeenten naar rato van het aantal inwoners) ingelegd en HVC levert daarnaast ook haar brede technologische kennis en ervaring van duurzame energieprojecten in (warmte, biomassa, wind, zon en geothermie).		
Vertegenwoordiging	Wethouder R.H. Schoemaker vertegenwoordigt de gemeente Dijk en Waard		
Rechtsvorm	Coöperatie		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023		31-12-2023	
Vreemd vermogen 01-01-2023		31-12-2023	
Resultaat 2023			
Bijdrage 2023			
Financieel belang			
Overig			
Risico's			
Ontwikkelingen			

Heerhugowaard Sport N.V.

www.heerhugowaardsport.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Heerhugowaard		
Openbaar belang	Het beheren en exploiteren van (binnen) sportaccommodaties, voorts al hetgeen met één en ander verband houdt, alles in de ruimste zin van het woord.		
Vertegenwoordiging	De vertegenwoordigers vanuit de gemeente Dijk en Waard in het algemeen bestuur zijn dhr. F. Hoekstra en dhr. M. Poorter.		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 45	31-12-2023	€ 45
Vreemd vermogen 01-01-2023	0	31-12-2023	0
Resultaat 2023	0		
Bijdrage 2023	€ 2.023		
Financieel belang			

Overig

Risico's	Sport N.V. heeft in 2020, 2021 en 2022 vanwege de coronamaatregelen voor de sport verhuurinkomsten misgelopen. Deze zijn grotendeels gecompenseerd door de landelijke regeling Tegemoetkoming Verhuurders Sport (TVS) en Specifieke Uitkering IJsbanen en Zwembaden (SPUK-IJZ). Voor Waardergolf en de Deimoshal is een 1-jarig energiecontract afgesloten in 2022. Voor de begroting van 2023 houdt Sport N.V. rekening met de tarieven van dit contract, waardoor er een stijging van kosten gas bij afdeling Waardergolf is van 498%, de Deimoshal 363% alsmede een stijging van 365% voor elektra. Deze financiële doorvertaling heeft nog niet plaats gevonden in de programma begroting van Dijk en Waard. Deze financiële doorvertaling heeft nog niet plaats gevonden in de programma begroting van Dijk en Waard.
Ontwikkelingen	Sport zal in 2023 nog steeds een belangrijke rol spelen aan de preventieve kant binnen het sociaal domein. Sportstimulering, samenwerking binnen netwerken met sociale partners en toegankelijke sportaccommodaties dragen hieraan bij. Ook wordt in 2023 de implementatie van het nieuwe sportbeheer gestart.

Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord N.V.

www.nhn.nl

Bestuurlijk

Vestigingsplaats	Alkmaar		
Openbaar belang	Het Ontwikkelingsbedrijf is een economische aanjager in het noordelijk deel van de provincie. Het initiatief bevordert de onderlinge samenwerking binnen de regio, waardoor efficiënter aan economische doelstellingen gewerkt wordt. Het Ontwikkelingsbedrijf staat voor activiteiten in de regio met als resultaat behoud en groei van de werkgelegenheid. Een op ondernemers gerichte benadering hoort daarbij. Het bedrijf wil daarbij professioneel, dichtbij en ondersteunend acteren.		
Vertegenwoordiging	De gemeente Dijk en Waard is samen met de provincie Noord-Holland en de gemeenten in Noord-Holland Noord aandeelhouder van Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV. Wethouder F. Hoekstra is vertegenwoordiger voor Dijk en Waard in de algemene vergadering van aandeelhouders.		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Financieel	***Bedragen x € 1.000***		
Eigen vermogen 01-01-2023	€ 1.239	31-12-2023	€ 1.239

Vreemd vermogen 01-01-2023	€ 2.746	31-12-2023	€ 2.746
Resultaat 2023	niet bekend		
Bijdrage 2023	niet bekend		
Financieel belang	Op 2 februari 2007 is het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord NV opgericht waarin 29 gemeenten, het regionale bedrijfsleven en de provincie de krachten bundelen.		

Overig

Risico's	Op dit moment zijn er geen actuele risico's te melden.
Ontwikkelingen	Op dit moment zijn er geen actuele ontwikkelingen te melden.

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Op grond van artikel 16 BBV bevat de paragraaf grondbeleid tenminste:

Een visie op het grondbeleid in relatie tot realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting; Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;

- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten op de grondexploitaties;
- Een onderbouwing van de winstneming;
- De beleidsuitgangspunten omtrent de reserves in relatie tot de risico's van de grondzaken.

In een separate bijlage is het MPG bijgevoegd . Hierin is het MPG van de voormalige gemeente en voormalig gemeente Heerhugowaard zijn samengevoegd.

Het harmonisatie traject wordt nog vorm gegeven, dat zal een actualisatie van het grond beleid tot gevolg hebben. In 2023 wordt dit aan u raad aangeboden . Daarom is er per onderdeel een toelichting gegeven vanuit het perspectief van de afzonderlijke gemeente Langedijk respectievelijk Heerhugowaard.

Visie en uitvoering grondbeleid

Door de bestuurlijke fusie dienen verschillende beleids- en uitvoeringsdocumenten te worden geharmoniseerd. Op grond van de Wet Arhi is bestaand beleid van beide gemeenten nog twee jaar na fusiedatum geldig. Het streven is om binnen deze termijn het grondbeleid voor de nieuwe gemeente Dijk en Waard vast te stellen. De insteek hiervan zal zijn dat dit grondbeleid ten dienste staat van het RO beleid. Het gemeentelijk grondbeleid is in zijn algemeenheid een middel om ruimtelijke doelstellingen te realiseren, bijvoorbeeld op het gebied van volkshuisvesting, lokale economie, natuur en groen, infrastructuur, duurzaamheid of maatschappelijke voorzieningen.

Heerhugowaard

Grondbeleid is een sturingsmiddel voor de gemeente om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het gaat bij dit beleid om het stimuleren of uiteindelijk afdwingen van gewenst gebruik van grond door de inzet van de instrumenten die de gemeente hiervoor beschikbaar heeft.

Het gewenst gebruik van grond wordt ontleend aan de doelen die zijn opgenomen in de raadsprogramma's en in de daaraan ten grondslag liggende beleidsnotities. Dit gebruik kan per locatie verschillen. Het gaat dan o.a. om de ontwikkeling van nieuwe (uitleg)gebieden, transformatie, binnenstedelijke herstructurering en het realiseren van maatschappelijke voorzieningen.

De werking van het grondbeleid van Heerhugowaard heeft voornamelijk effect op de doelstellingen die zijn opgenomen in de raadsagenda 2018-2022. Vastgestelde datum 29 mei 2018.

De basis voor het grondbeleid ligt in de kaderstellende beleidsnota's 'Structuurvisie 2020' vastgesteld in de raad van 27 september 2011 (RB2011-076), en de 'Bouwstenen Hoofdwegenstructuur Heerhugowaard' en de 'Woningbehoefte'.

De raad heeft op 24 juni 2008 de kadernota ‘Grondbeleid 2008: Grond onder de voeten’ (RB2008-074) vastgesteld. In deze nota wordt achtereenvolgens ingegaan op de diverse aspecten van grondbeleid:

Verwerving inclusief strategische verwerving;

- Tijdelijk beheer;
- Gronduitgifte, inclusief grondprijsbeleid;
- Kostenverhaal;
- Financieel management.

In de notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) van de commissie BBV zijn stellige uitspraken en aanbevelingen gedaan over de grondexploitaties en de verwerking in begroting en jaarrekening. In de beoordeling van de financiële situatie hanteren accountants deze notities als kader.

In de opzet van onze grondexploitaties en de te nemen maatregelen zijn deze notities leidraad in combinatie met de op 24 juni 2008 vastgestelde nota ‘Grondbeleid 2008’ en de 26 mei 2009 vastgestelde nota ‘Grondprijsbeleid 2009: Prijsvorming op gegronde basis’ (RB2009-045).

De kaders bieden voldoende ruimte en aanleiding om naar solide en creatieve oplossingen te zoeken en om in te spelen op de wijzigende omstandigheden. Naar aanleiding van de in maart 2016 verschenen notitie van de commissie BBV, welke de basis waren voor de BBV notitie 2019, was er voor Heerhugowaard de noodzaak om de ‘eigen’ kaders van het grondbeleid van de raad te beoordelen. De uitkomst was dat de huidige kaders voldoen.

Langedijk

De vigerende nota Grondbeleid van de gemeente Langedijk spreekt een voorkeur uit voor faciliterend grondbeleid. Dit sluit goed aan bij de ruimtelijke ambities binnen de gemeente Langedijk zoals vastgelegd in de Structuurvisie 2012-2020 en het type projecten dat daaruit voortvloeit. Actief grondbeleid blijft mogelijk, echter alleen onder bepaalde condities. Bijvoorbeeld om maatschappelijke doelstellingen te realiseren, die anders niet door de markt worden opgepakt dan wel afdwingbaar zijn.

Wijze van uitvoering

Het grondbeleid kan in grote lijnen op verschillende manieren worden uitgevoerd. Zo kan onderscheid worden gemaakt tussen actief ('grondexploitatie') of faciliterend of een combinatie daarvan door middel van verschillende gradaties van samenwerken. De keuze van het type grondbeleid hangt af van de individuele situatie en het gewenste doel. Grondbezit speelt hier vanzelfsprekend een belangrijke rol.

De verwachting is dat op 1 januari 2023 naar verwachting de Omgevingswet wordt ingevoerd. Wanneer de omgevingswet gezamenlijk me de Aanvullingswet Grondeigendom aanleiding geven tot aanpassing van de nota grond beleid wordt dit in 2023 aan de raad aangeboden>

De Omgevingsvisie vormt daarbij een belangrijk kader. Onder andere speerpunt 2 van de visie:

Samen werken aan een goede woonplek en woonomgeving voor iedereen. Daarbij wordt gemengde woningbouw, inclusief sociale huur aangemoedigd en ondersteund. Ook worden meer woon- en werkplekken in de omgeving van het station mogelijk gemaakt. De kracht van deze regio is bereikbaarheid en kwaliteit. Ten opzichte van de Metropool Amsterdam biedt

Heerhugowaard een andere kwaliteit van wonen en leven: groener, dorpser, maar toch met een rijkdom aan voorzieningen bij de hand.

Ook de woonvisie vormt een belangrijk kader. We staan voor de belangrijke opgave om de woningbouwproductie te versnellen en de beschikbaarheid van vooral betaalbare woningen te vergroten. In 2020 en 2021 zijn door de colleges van Heerhugowaard en Langedijk notities vastgesteld die die de richting bepalen van de woningbouwprogrammering tot 2030. Het is aan het nieuwe bestuur om verder richting te geven aan het grondbeleid.

Grondprijsbeleid

tekst volgt

Resultaat grondexploitaties

Tabel verwachte resultaten 1-1-2022

Project	Verwacht eindjaar	Resultaat op eindwaarde	NCW 1-1-2022	Verlies-voorziening
De Draai	2030	13.964	11.686	
De Vaandel Zuid	2027	659	584	
Westerdel	2027	1.060	941	
Heerhugowaard-Zuid	2025	3.318	3.066	
Stadshart	2026	-6.492	-5.881	-5.881
Lourens Bogtmanstraat	2026	31	28	
SV Vrone woningbouw	2025	2.286	2.112	
Madderom	2025	13	12	
De Rotonde	2023	2	2	
De Overbrugging	2023	35	33	
Dr. Wilminkstraat fase 2	2022	129	127	
De Ark	2022	17	17	
Sint-Maarten	2022	-	-	
Van Duivenvoordestraat	2022	565	554	
De Horst e.o.	2022	-13	-13	-13
Subtotaal woningbouw		**15.574**	**13.268**	**-5.894**
Breekland	2031	997	818	
De Vaandel Midden	2029	5.627	4.802	
Stationsgebied-Gildestr.	2028	456	390	
Beveland	2023	26	25	
Zandhorst III	2022	56	54	
Subtotaal bedrijventerrein		**7.162**	**6.089**	**0**
TOTAAL		**22.736**	**19.357**	**-5.894**

Winst- en verliesneming

Winstnemingen

Voor winstgevende grondexploitaties geldt dat er onder voorwaarden (tussentijds) winst kan (en soms zelfs moet) worden genomen. De criteria voor winstnemen staan beschreven in de Notitie grondbeleid bij jaarstukken en begroting 2019 van het BBV (Besluit, Begroting en

Verantwoording). Indien voldaan wordt aan de criteria voor winstnemen dan schrijft de BBV voor dat winst genomen moet worden conform de POC-methode (Percentage of Completion).

Dit betekent in het kort dat de winst genomen moet worden op basis van de financiële voortgang van het project (% gerealiseerde kosten * % gerealiseerde opbrengsten * geraamde winst). Met andere woorden, bij grondexploitaties met een verwacht positief resultaat moet in verschillende stappen tussentijds winst worden genomen, waarbij de omvang van de tussentijdse winstneming per keer afhankelijk is van de financiële voortgang. Overigens bestaat de mogelijkheid projectspecifieke risico's in mindering te brengen op de berekende winstneming.

Risicobeheersing en scenario's

Reserves in relatie tot risico's

Jaarlijks worden er risicoscenario's ten aanzien van de grondexploitaties in beeld gebracht. Deze scenario analyses worden in het voortraject van een grondexploitatieherziening gemaakt. Wanneer de uitkomst van een risicoscenario niet op te vangen is met het resultaat van de grondexploitatie zelf wordt dit risico meegenomen in het weerstandsvermogen en risicomanagement van de gemeente. Dit gebeurt met de risicomanagementtool NARIS, op basis van de kans van optreden dat een risico zich voordoet en het effect van het betreffende risico (kans * effect). Als het risico is op te vangen in het verwachte resultaat dan volgt er geen actie.

Financiële positie

Meerjarenbalans

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	2.804	2.370	2.030	1.699	1.454	1.367
Materiële vaste activa	226.101	238.071	257.730	252.133	243.827	254.239
Financiële vaste activa	5.970	6.842	6.840	6.837	6.852	6.842
Totaal vaste activa	***234.875***	***247.283***	***266.600***	***260.669***	***252.133***	***262.448***
Vlottende Activa						
Voorraden	30.790	28.107	19.215	10.433	10.047	5.691
Uitzettingen met een rentetypische-looptijd korter dan één jaar	50.794	50.794	50.794	50.794	50.794	50.794
Liquide middelen	13.838	13.838	13.838	13.838	13.838	13.838
Overlopende activa	4.947	4.947	4.947	4.947	4.947	4.947
Totaal vlottende activa	***100.369***	***97.686***	***88.794***	***80.012***	***79.626***	***75.270***
Totaal activa	**335.244**	**344.969**	**355.394**	**340.681**	**331.759**	**337.718**

Bedragen x € 1.000

	Rekening 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Vaste passiva						
Eigen vermogen	104.907	87.250	79.647	77.563	75.775	74.334
Eigen vermogen resultaat	5.611					
Voorzieningen	47.048	41.820	42.333	42.846	37.971	38.634
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	107.407	145.628	163.143	150.001	147.742	154.479
Totaal vaste passiva	***264.973***	***274.698***	***285.123***	***270.410***	***261.488***	***267.447***
Vlottende passiva						
Netto-vlottende schulden met een rente-typische looptijd korter dan één jaar	48.881	48.881	48.881	48.881	48.881	48.881
Overlopende passiva	*21.390*	*21.390*	*21.390*	*21.390*	*21.390*	*21.390*
Totaal vlottende passiva	***70.271***	***70.271***	***70.271***	***70.271***	***70.271***	***70.271***
Totaal passiva	**335.244**	**344.969**	**355.394**	**340.681**	**331.759**	**337.718**

EMU-Saldo

De Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF) heeft tot doel om bij te dragen aan de EMU-norm van maximaal 3% tekort op de Begroting van het Rijk. De wet biedt extra waarborgen en zekerheden om de overheidsfinanciën op een houdbaar pad te houden. De Wet HOF stelt dat decentrale overheden een gelijkwaardige inspanning moeten leveren bij het streven om te voldoen aan de Europese begrotingsdoelstellingen. In de wet staat niet vermeld dat de decentrale overheden een begrotingsevenwicht in EMU-termen moeten realiseren.

Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van een (lokale) overheid. Hierbij zitten ook de inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond en investeringen. Het onderstaande schema geeft de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Dijk en Waard van 2023 tot en met 2026 weer:

Bedrag x € 1.000

	Berekening EMU-saldo (bedragen x € 1.000)	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	15.569	19.942	21.757	7.972
2	Mutatie (im)materiele vaste activa	19.319	-5.928	-8.551	10.325
3	Mutatie voorzieningen	513	513	-4.875	663
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-8.892	-8.782	-386	-4.356
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiele vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	**26.509**	**5.745**	**7.945**	**14.604**

Overzicht reserves

(Dit overzicht is exclusief de extra benodigde financiële middelen voor beleidswensen, overige en autonome ontwikkelingen)

Bedragen x € 1.000

Nr en naam reserve	Rekening 2021	Raming ultimo 2022	Raming ultimo 2023	Raming ultimo 2024	Raming ultimo 2025	Raming ultimo 2026
A001 Algemene reserve	22.907	13.917	13.791	13.791	13.791	13.791
B001 Reserve NBK-deel 1 Hoofdinfrastructuur	26.177	25.831	22.903	22.941	23.045	23.102
B002 Reserve NBK-deel 2 gebouwen en overige v	2.229	2.185	2.062	1.938	1.815	1.691
B003 Reserve beheer & sociale structuur NBK2	1.155	384	-37	-108	-179	-179
B004 Grote Projecten	2.725	99	99	99	99	99
B005 Onderwijshuisvesting	-14	-14	-14	-14	-14	-14
B007 Monumentenreserve	38	0	0	0	0	0
B008 Kunstgrasvelden & Accommodaties	153	103	73	45	19	-6
B009 Reserve Schoolwoningen	1.985	1.656	1.327	998	669	340
B011 Impulsregeling combinatiefuncties	161	141	121	101	81	61
B012 Duurzaamheid	1.226	1.357	1.362	1.377	1.422	1.467
B014 IKS (co-financiering)	110	0	0	0	0	0
B017 Reserve huisvesting primair onderwijs	1.516	1.694	1.767	1.707	1.653	1.606
B020 Reserve School en Sporthal De Draai	4.086	3.805	3.532	3.267	3.009	2.759
B023 Integrale ontwikkeling stationsgebied	244	94	0	0	0	0
B027 Videosysteem raadszaal	50	40	30	20	10	0
B028 Actief burgerschap	68	68	68	68	68	68
B029 Onderwijshuisvesting AZC leerlingen	440	440	440	440	440	440
B030 Reserve BYOD	340	340	340	340	340	340
B032 Reserve Verduurz. gem gebouwen	200	200	200	200	200	200
B035 Reserve Middenweg Zuid	5.380	5.275	5.160	5.046	4.933	4.820
B037 Reserve E-depot	22	0	0	0	0	0
B038 Reserve Vanadium	2.274	2.209	1.824	1.389	1.022	685
B039 Reserve Volkstuinen HHW zuid	362	362	362	362	362	362

B040 Reserve verhoogde asielinstroom	203	203	203	203	203	203
B045 Reserve omgevingswet	84	84	84	84	84	84
B046 Reserve Dotatie Sportvoorziening	2.941	2.804	2.667	2.530	2.393	2.256
B049 Reserve bedrijfsvoering Sociaal Domein	21	21	21	21	21	21
B050 Reserve voorschoolse voorziening peuters	58	58	58	58	58	58
B053 Herstel dak de Vierspan	54	54	54	54	54	54
B054 Reserve beleidswensen	1.024	784	784	784	784	784
B055 Reserve ecozone Broekhorn	588	565	542	519	496	473
B056 Reserve bedrijfsvoering werkvoorraad CUP	1.459	356	274	274	274	274
B057 Reserve Expertisescentrum	1.204	454	454	454	454	454
B058 Reserve Motie sociale woningbouw	2.501	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
B059 Reserve Projecten leefomgeving en voorz.	2.918	1.787	580	555	555	555
B061 Reserve Uitv.organisatie Participatiewet	750	750	750	750	750	750
B062 Steunfonds corona	2.926	2.616	2.616	2.616	2.616	2.616
B063 Reserve Investeringen maatsch. nut	811	85	74	63	52	41
B064 Bouwgrondexploitatie	3.075	3.032	2.990	2.947	2.938	2.928
B066 Reserve investeringen econ. nut	3.973	3.565	3.448	3.331	3.214	3.097
B067 Groot onderhoud gebouwen	569	579	589	599	609	619
B069 Dorpskernen	129	34	0	0	0	0
B071 Anticyclisch investeren	522	522	282	282	282	282
B072 Verkeershotspots	106	0	0	0	0	0
B073 Klimaatakkoord	46	751	651	565	507	507
B075 Programmaplan LOMW	246	156	106	56	0	0
B076 Reserve TOZO	3.373	2.579	1.785	1.586	1.421	1.421
B077 Reserve ICT	1.048	0	0	0	0	0
B078 Reserve overheveling budgetten	416	241	241	241	241	241
B079 Toekomstige sportontwikkelingen	29	29	29	29	29	29
B080 Reserve Ruimtelijke Initiatieven in Gebiedsontwikkelingen	-	654	654	654	654	654
B081 Reserve Bereikbare woningen voor iedereen	-	1.251	1.251	1.251	1.251	1.251
B082 Reserve Bedrijfsvoering I en A	-	0	0	0	0	0

B083 Reserve doorontwikkeling Museum Broekerveiling	-	1.800	1.800	1.800	1.800	1.800
Totaal reserves	**104.907**	**87.250**	**79.647**	**77.563**	**75.775**	**74.334**

Overzicht voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Voorziening	Rekening 2021	Raming ultimo 2022	Raming ultimo 2023	Raming ultimo 2024	Raming ultimo 2025	Raming ultimo 2026
V001 Groot onderhoud gemeentelijke gebouwen	1.809	1.233	1.292	1.515	1.390	1.074
V002 Pensioenvoorziening politieke ambtsdragers	3.847	3.847	3.847	3.847	3.847	3.847
V003 Groot onderhoud Wegen/Kunstwerken	22.533	14.320	12.719	11.163	4.728	4.284
V004 Groot Onderhoud Openbare Verlichting	2.617	1.941	1.996	1.842	1.527	950
V005 Voorziening egalisatie riolering	1.212	1.212	1.212	1.212	1.212	1.212
V007 Groot onderhoud speeloppervlakten buitensport	538	538	538	538	538	538
V008 Egalisatie afvalstoffenheffing	337	337	337	337	337	337
V009 Groot onderhoud bijzondere kunstwerken	217	217	217	217	217	217
V011 Groot onderhoud gebouwen in beheer NV Sport	1.975	1.975	1.975	1.975	1.975	1.975
V012 Spaarvoorziening rioolvervanging	6.809	6.809	6.809	6.809	6.809	6.809
V013 Toekomstige pensioenverplichtingen college	2.475	2.475	2.475	2.475	2.475	2.475
V014 Verlies garantstelling St. Schietsport	754	-	-	-	-	-
V015 Egalisatie huishoudelijk afval	416	416	416	416	416	416
V016 Egalisatie riolering	1.462	1.462	1.462	1.462	1.462	1.462
V017 Restwerken Voorburggracht (222)	7	-	-	-	-	-
V018 Wachtgeld voormalig wethouders	38	38	38	38	38	38
Correctie planoptimisme		5.000	7.000	9.000	11.000	13.000
Totaal	**47.046**	**41.820**	**42.333**	**42.846**	**37.971**	**38.634**

Meerjareninvesteringsschema

Deze overzichten zijn exclusief de extra benodigde financiële middelen voor beleidswensen, overige en autonome ontwikkelingen

Investeringen ICT, facilitair	Jaar van investeren	Bedrag	Afschrijvingen		Afschrijvingslasten			
			termijn	vorm	2023	2024	2025	2026
Werkplekinrichting	2022	690	10	Lineair	69	69	69	69
Randapparatuur	2022	70	5	Lineair	14	14	14	14
Back-up project	2022	69	5	Lineair	14	14	14	14
ICT bodemplaat	2022	1.830	5	Lineair	366	366	366	366
Techniek serverruimte	2022	146	5	Lineair	29	29	29	29
Applicaties	2022	138	5	Lineair	28	28	28	28
Wifi	2022	55	5	Lineair	11	11	11	11
Monitoren	2022	41	5	Lineair	8	8	8	8
Randapparatuur	2022	28	5	Lineair	6	6	6	6
Vergaderschermen B&W en F0	2022	25	5	Lineair	5	5	5	5
Vervangen stoelen theater CEC de Binding	2022	67	10	Lineair	7	7	7	7
Bureau-aanpassingen monitoren	2022	35	10	Lineair	4	4	4	4
Scanners	2022	16	5	Lineair	3	3	3	3
Laptops ICT	2022	15	5	Lineair	3	3	3	3
Vervanging plotter	2022	15	5	Lineair	3	3	3	3
Vervanging vergaderschermen 1e fase	2023	74	5	Lineair		15	15	15
Extra endpoints	2023	24	5	Lineair		5	5	5
104 beeldschermen	2023	15	5	Lineair		3	3	3
ICT bodemplaat	2024	1.311	5	Lineair			262	262
MIP infrastructuur (servers, switches, etc.)	2024	150	5	Lineair			30	30
MIP infrastructuur (servers, switches, etc.) 2016	2024	30	5	Lineair			6	6

Totaal		4.844			570	593	891	891

Investeringen openbare ruimte/ wegen/ recreatieve voorzieningen	Jaar van investeren	Bedrag	Afschrijvingen		Afschrijvingslasten			
			termijn	vorm	2023	2024	2025	2026
LOMW Vaarroute Veilingterrein-Oosterdijksloot (2021)	2022	250	40	Lineair	6	6	6	6
Route Vroonermeer-Oosterdijk - knelpunt V (2023)	2023	290	40	Lineair	0	7	7	7
Route Vroonermeer-Oosterdijk - knelpunt V (2023)	2023	910	40	Lineair	0	23	23	23
Vervangen wegdek Zaagmolenweg (uitv)	2023	551	20	Lineair	0	28	28	28
Integraal proj openbare ruimte Barnewl	2023	79	20	Lineair		4	4	4
Integraal proj openbare ruimte Bomenbrt	2023	8.257	40	Lineair		206	206	206
LOMW strandje Noorderplas (2021)	2023	50	40	Lineair		1	1	1
LOMW Vaarroute binnendoor SP-BOL (2022)	2023	2.260	40	Lineair		57	57	57
Reconstructie Vbg (Geestweg-Pr.gracht)	2023	1.350	20	Lineair		68	68	68
Rehabilitatie Basiusstraat/De Frik	2023	574	60	Lineair		10	10	10
Rehabilitatie Erasmussingel	2023	310	60	Lineair		5	5	5
Rehabilitatie Middenweg (Centrumwaard)	2023	865	60	Lineair		14	14	14
Rehabilitatie Zuidtangent	2023	1.771	60	Lineair		30	30	30
Verkeersregelinstallatie	2023	30	15	Lineair		2	2	2
Vervangen wegdek De Vork (voorb)	2023	69	20	Lineair		3	3	3
Integraal proj openbare ruimte Barnewl	2024	794	20	Lineair			40	40
Lichtmasten, schakelkasten en bekabeling 2024	2024	358	15	Lineair			24	24
LOMW Vaarroute Achterburggr-Oosterdel (2022)	2024	705	40	Lineair			18	18
LOMW Vaarroute Veilingterrein-Oosterdijksloot (2022)	2024	2.600	40	Lineair			65	65
Masterplan Havenplein	2024	1.450	40	Lineair			36	36
Rehabilitatie Jan Glijnisweg	2024	556	60	Lineair			9	9
Vervanging armaturen 2024	2024	279	15	Lineair			19	19

Route Vroonermeer-Oosterdijk - knelpunt III (2021)	2022	340	40	Lineair	9	9	9	9
Vervangen wegdek Veertweg (incl. aanbrengen bermverharding)	2023	315	20	Lineair		16	16	16
Vervangen wegdek De Vork (uitvoering)	2024	690	60	Lineair			12	12
Fietspad Hasselaarsweg (oost) en (west)	2025	160	60	Lineair				3
Rehabilitatie asfalt Stationsgebied fase 2	2025	386	60	Lineair				6
Install.parkeergarages Stadshart	2025	242	8	Lineair				30
Plakplaatsen	2025	38	25	Lineair				2
materieel werkplaats	2024	60	15	Lineair			4	4
Lichtmasten, schakelkasten en bekabeling 2025	2025	68	15	Lineair				5
/Vervanging armaturen 2025	2025	28	15	Lineair				2
Daalmeerpad	2023	310	60	Lineair		5	5	5
Reconstructie Rustenburgerweg (Amstel-Middenweg)	2024	723	60	0			12	12
Totaal		**27.718**			**15**	**494**	**733**	**781**

Investeringen onderwijs	**Jaar van investeren**	**Bedrag**	**Afschrijvingen**		**Afschrijvingslasten**			
			termijn	**vorm**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Grondaankoop 'De Nieuwe Draai'	2022	522	0	Lineair	-	-	-	-
Nieuwbouw 'De Nieuwe Draai' - bouwkosten	2022	5.574	40	Lineair	-	139	139	139
Nieuwbouw 'De Nieuwe Draai' - installatiekosten	2022	1.394	15	Lineair	-	93	93	93
Uitbreiding De Helix 3e fase - bouwkosten	2022	1.260	40	Lineair	32	32	32	32
Uitbreiding De Helix 3e fase - installatiekosten	2022	315	15	Lineair	21	21	21	21
Eerste inrichting basisonderwijs	2023	50	20	Lineair		3	3	3
Ontwikkeling Mariaschool onderwijsdeel	2023	2.230	40	Lineair		-	-	56
Eerste inrichting basisonderwijs	2024	50	20	Lineair			3	3
IKOC Noord Scharwoude (voorbereiding) Zaaknr 310987 RV 12-10-21	2022	500	5	Lineair	100	100	100	100

IKOC Noord Scharwoude (opvangdeel)	2023	3.150	40	Lineair		79	79	79
IKOC Noord Scharwoude - Bouwkosten	2025	3.504	40	Lineair				88
IKOC Noord Scharwoude - Installaties	2025	876	15	Lineair				58
Totaal		**13.545**			**53**	**288**	**291**	**437**

Investeringen materieel	**Jaar van investeren**	**Bedrag**	**Afschrijvingen**		**Afschrijvingslasten**			
			termijn	**vorm**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Gladheidsbestrijdingsmaterieel	2023	96	10	Lineair		10	10	10
Materieel werf	2023	18	10	Lineair		2	2	2
Tractoren	2023	84	10	Lineair		8	8	8
Werktuigendrager	2023	120	10	Lineair		12	12	12
Electr. prullenbakauto	2024	25	10	Lineair			3	3
Gladheidsbestrijdingsmaterieel	2024	343	10	Lineair			34	34
Vrachtwagen met afzetsysteem met kraan	2024	312	10	Lineair			31	31
Veegmachine	2023	216	5	Lineair		43	43	43
Aanbouw/getrokken werktuigen	2023	106	10	Lineair		11	11	11
Aanbouwwerktuigen groen en sport	2025	120	10	Lineair				12
afzet containers	2025	210	10	Lineair				21
algemeen materieel	2025	32	10	Lineair				3
gladheidsbestrijdingsmaterieel	2025	55	10	Lineair				6
vrachtwagen met afzetsysteem met kraan en pers opbouw	2025	384	10	Lineair				38
Verreiker	2023	72	8	Lineair		9	9	9
Totaal		**2.193**			**-**	**95**	**163**	**243**

Financiële overzichten

Deze overzichten zijn exclusief de extra benodigde financiële middelen voor beleidswensen, overige en autonome ontwikkelingen

Overzicht baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Bestuur en ondersteuning	-51.213	-51.259	-41.017	-35.189	-37.140	-37.382
Veiligheid	-8.261	-8.038	-8.279	-8.279	-8.280	-8.280
Vervoer	-15.014	-16.271	-15.962	-16.342	-16.613	-16.618
Economie	-12.874	-4.542	-3.034	-3.495	-3.106	-3.488
Onderwijs	-10.235	-14.610	-8.992	-8.829	-8.782	-8.885
Sport, cultuur en recreatie	-21.878	-23.679	-22.936	-22.533	-22.526	-22.417
Sociaal domein	-99.227	-98.684	-91.600	-90.574	-87.938	-87.935
Volksgezondheid en milieu	-24.262	-24.824	-25.998	-25.975	-25.936	-25.846
Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing	-52.874	-31.317	-32.086	-35.503	-17.665	-18.986
Totaal lasten	**-295.837**	**-273.223**	**-249.904**	**-246.719**	**-227.985**	**-229.837**

Programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Bestuur en ondersteuning	174.500	185.217	186.509	183.937	185.333	172.311
Veiligheid	-12	276	69	69	69	69
Vervoer	1.548	1.161	1.705	1.678	1.678	1.677
Economie	8.589	3.306	1.835	2.198	1.719	2.101
Onderwijs	1.955	1.017	1.122	1.123	1.123	1.123
Sport, cultuur en recreatie	4.344	3.877	3.958	3.958	3.958	3.958
Sociaal domein	23.699	18.932	19.939	19.939	19.939	19.939
Volksgezondheid en milieu	23.230	22.295	23.585	23.601	23.542	23.460
Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing	45.026	25.988	26.752	30.159	12.381	13.172
Totaal baten	**282.880**	**262.069**	**265.473**	**266.661**	**249.742**	**237.809**

Mutaties reserves	Rekening 2021	Begroting 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Toevoegingen reserves	-9.287	-7.320	-7.891	-8.300	-8.498	-8.498
Onttrekkingen reserves	17.603	23.536	8.979	8.619	8.486	8.486
Totaal lasten	**8.316**	**16.215**	**1.088**	**319**	**-12**	**-12**

Totaal	**-4.641**	**5.061**	**16.657**	**20.261**	**21.744**	**7.960**

Structureel evenwicht

Bedragen x € 1.000

	2023	2024	2025	2026
saldo baten en lasten	15.569	19.942	21.757	7.972
mutatie reserves	1.088	319	-12	-12
begrotingssaldo na bestemming	**16.657**	**20.261**	**21.745**	**7.960**
waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	11	20	0	0
Structureel begrotingssaldo	**16.668**	**20.281**	**21.745**	**7.960**

Overzicht incidentele baten en lasten

	2023			2024			2025			2026		
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
Onderwijs												
Tijdelijke huisvesting IKC Sint Pancras	-121		-121									
Sociaal domein												
Innovatie en preventie	-110		-110									
Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening												
Functie planbeheerder in project stationsgebied fase 1												
Invoeringskosten omgevingswet	-60	40	-20	-60	40	-20						
Plan van aanpak gebiedsvisie Oostrand-Noord en Zuid-Scharwoude												
Project omgevingswet	-40		-40	-40		-40						
Totaal	**-331**	**40**	**-291**	**-100**	**40**	**-60**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Mutaties reserves												
Reserve omgevingswet		40	40		40	40						
Reserve anticyclisch investeren		240	240									
Totaal mutaties reserves	**-**	**280**	**280**	**-**	**40**	**40**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
Saldo incidentele baten en lasten	**-331**	**320**	**-11**	**-100**	**80**	**-20**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**

Bijlagen

Deze overzichten zijn exclusief de extra benodigde financiële middelen voor beleidswensen, overige en autonome ontwikkelingen

Uitvoeringsinformatie

(Hoofd)taakveld		baten	lasten
P0	**Bestuur en ondersteuning**	**195.488**	**-48.908**
0.1	Bestuur	1.067	-5.702
0.10	Mutatie reserves	8.979	-7.891
0.2	Burgerzaken	736	-2.234
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	812	-669
0.4	Overhead	3.916	-30.116
0.5	Treasury	1.864	-1.045
0.61	OZB woningen	10.006	0
0.62	OZB niet woningen	9.056	0
0.63	Parkeerbelasting	254	0
0.64	Belasting overige	96	-946
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	158.652	0
0.8	Overige baten en lasten	49	-305
P1	**Veiligheid**	**69**	**-8.279**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	0	-5.136
1.2	Openbare orde en veiligheid	69	-3.143

P2	**Vervoer**	**1.705**	**-15.962**
2.1	Verkeer en vervoer	1.531	-14.792
2.2	Parkeren	114	-260
2.3	Recreatieve havens	60	-74
2.4	Economische havens en waterwegen	0	-835
P3	**Economie**	**1.835**	**-3.034**
3.1	Economische ontwikkeling	0	-1.222
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.612	-1.629
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	47	-34
3.4	Economische promotie	177	-149
P4	**Onderwijs**	**1.122**	**-8.992**
4.2	Onderwijshuisvesting	761	-7.227
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	362	-1.765
P5	**Sport, cultuur en recreatie**	**3.958**	**-22.936**
5.1	Sportbeleid en activering	0	-204
5.2	Sportaccommodaties	3.052	-7.598
5.3	Cultuurprestatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	422	-3.597
5.4	Musea	0	-449

5.5	Cultureel erfgoed	6	-862
5.6	Media	281	-2.449
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	197	-7.776
P6	**Sociaal domein**	**19.939**	**-91.600**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	88	-7.808
6.2	Wijkteams	20	-1.057
6.3	Inkomensregelingen	19.229	-22.703
6.4	Begeleide participatie	0	-5.237
6.5	Arbeidsparticipatie	0	-3.568
6.6	Maatwerkvoorziening (WMO)	23	-3.609
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	448	-13.849
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	-27.261
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	131	-1.497
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	-5.009
P7	**Volksgezondheid en milieu**	**23.585**	**-25.998**
7.1	Volksgezondheid	0	-4.431
7.2	Riolering	12.445	-10.737
7.3	Afval	10.742	-8.536

7.4	Milieubeheer	7	-1.861
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	390	-432
P8	**Volkshuisv, RO en sted. vernieuwing**	**26.752**	**-32.086**
8.1	Ruimtelijke ordening	90	-3.090
8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventereinen)	23.903	-24.094
8.3	Wonen en bouwen	2.759	-4.901
Totaal		**274.453**	**-257.795**